

VARMA

TOIMINTAKERTOMUS
JA TILINPÄÄTÖS 2018

SISÄLTÖ

3	Toimintakertomus tilikaudelta 2018	33	18. Muiden lainasaamisten erittely vakuuden mukaan
10	Tilinpäätös	33	19. Eläkesaamisten yhteismäärä tase-erittäin
10	Tuloslaskelma	33	20. Lähipiirilainat
11	Tase	33	21. Johdannaiset
12	Rahoituslaskelma	34	22. Velat saman konsernin yrityksille, muut velat
13	Tilinpäätöksen liitetiedot	34	23. Vakuutustekninen vastuuvetä
13	Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	34	24. Vakavaraisuuspääoma
16	Konserniyhtiöt 31.12.2018	34	25. Vakuudet ja vastuusitoumukset, emoyhtiö
18	Tuloslaskelman liitetiedot	35	26. Oma pääoma
18	1. Vakuutusmaksutulo	35	27. Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen
18	2. Maksetut korvaukset	35	28. Voitonjakokelpoiset varat
19	3. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely	35	29. Takuupääoma
19	4. Tuloslaskelman erä "Liikekulut"	36	30. Vakuudet ja vastuusitoumukset, emoyhtiö
19	5. Kokonaisliikekulut toiminnoittain	37	31. Vakuudet ja vastuusitoumukset, emoyhtiö
20	6. Henkilöstökulut	38	32. Tase ja tuloslaskelma käyvin arvo
20	7. Johdon palkat ja palkkiot	39	Riskienhallinta
20	8. Tilintarkastajan palkkiot	46	Tunnusluvut ja analyysit
20	9. Tuloverot	46	33. Tiivistelmä
21	Taseen liitetiedot	46	34. Tulosanalyysi
21	10. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero, emoyhtiö	47	35. Vakavaraisuus
22	11. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero, konserni	48	36. Sijoitusjakauma käyvin arvo
23	12. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyriyksissä, emoyhtiö	49	37. Sijoitustoiminnan tuottoerittely ja tulos
23	13. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyriyksissä, konserni	50	38. Hoitokustannustulos
24	14. Kiinteistösiioitusten muutokset	50	39. Työkyvyn ylläpitotoiminta
24	15. Omassa käytössä olevat kiinteistösiioitukset	50	40. Vakuutusliikkeen tulos
25	16. Emoyhtiön muut siioitukset, osakkeet ja osuudet	51	Voitonjakoesitys
33	17. Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden muutokset, emoyhtiö	52	Tilintarkastuskertomus

TOIMINTAKERTOMUS TILIKAUDELTA 2018

Taloudellinen toimintaympäristö

Talousvuosi 2018 päättyi hermostuneissa tunnelmissa

Riskit taloudellisessa toimintaympäristössä tiivistyivät vuoden lopulla ja markkinoilla oli selvää hermostumista. Maailmantaloudessa suhdannehuippu on ohitettu ja kasvun odotetaan hidastuvan. Kasvu piti pitkään hyvin pintansa kasvavien poliittisten riskien ristipaineissa. Reaalitalouden indikaattorit ovat osin ristiriitaisia, ja kasvun odotetaan hidastuvan, mutta selkeitä merkkejä talouskasvun jyrkästä romahduksesta ei ole näköpiirissä.

Yhdysvalloissa talouskehitys jatkui vahvana. Veronkevennykset vauhdittivat taloutta, ja erittäin hyvä työllisyyskehitys on tukenut yksityisen kulutuksen kasvua. Samaan aikaan siirrot kauppapolitiikassa ovat vaikuttaneet yritysten tulevaisuuden suunnitelmiin ja tulosodotuksiin. Kiinassa talouden kasvu on hidastumassa selkeästi.

Euroalueen näymät vaimenivat ja kasvun odotetaan hidastuvan. Kokonaiskuvaan vaikuttavat erityisesti Britannian EU-eron avoin tilanne, Ranskan mellakat ja niiden vaikutukset julkiseen talouteen, sekä komission jousto Italian taloudenpidossa.

Yhdysvaltain keskuspankki Fed nosti ohjauksorkoaan neljä kertaa vuoden aikana. Seuraavien askelten odotetaan olevan varovaisempia. Euroopan keskuspankki normalisoi myös omaa rahapolitiikkaansa ja ilmoitti lopettavansa arvopapereiden osto-ohjelman. Keskuspankit ovat muuttamassa rahapolitiikkaansa vaativissa olosuhteissa ja markkinoi-

den reaktiot ovat voimakkaita. Rahapolitiikan perusviritys euroalueella jatkuu edelleen talouskasvua tukevana.

Suomessa suhdannehuippu on ohitettu

Suomen talous pääsi vauhtiin jälkijonassa kilpailijamaihien verrattuna. Talous oli vahvassa vedossa edelleen vuonna 2018 ja työllisyyden paraneminen oli voimakasta. Työllisyysaste saavutti vuoden lopulla hallituksen asettaman tavoitteen 72 %. Työmarkkinoilla korostuivat kohtaanto-ongelmat ja vaikeudet löytää osaa-va työvoimaa.

Suomi on pieni avotalous. Menestyminen ja mahdollisuudet rahoittaa hyvinvointia riippuvat paljon Suomen talouden kasvusta. Kasvun odotetaan hidastumisestaan huolimatta jatkuvan ja työllisyyden paranevan edelleen. Pidemmällä aikavälillä matala investointiaste ja heikko tuottavuuskehitys heikentävät talouden tuotantopotentiaalia, jonka vahvistaminen on ratkaisevan tärkeää myös työeläkkeiden rahoittamisessa.

Julkisen talouden tila on kohentunut selvästi talouskasvun vauhdittumisen myötä ja tehtyjen sopeutustoimien ansioista. Lähivuosina ikäsidonnaisten menojen kasvu kutistaa liikkumavaraa ja aikaikkuna varautumiselle umpeutuu.

Tilastokeskus julkaisi marraskuussa uuden väestöennusteen. Syntyvyyden aleneminen on jatkunut trendinomaisesti jo usean vuoden ajan. Muutokset väestörakenteen odotetussa kehityksessä ovat syventäneet uusimpia arvioita julkisen talouden kestävyysvajeesta ja heijastuvat pitkällä tähtäimellä myös työeläkejärjestelmään.

Työeläkejärjestelmä

Työllisyyden elpyminen ja pitkään jatkunut suotuisa kehitys pääomamarkkinoilla ovat tukeneet työeläkkeiden rahoittamista, maltillisena pysyvää eläkemaksun tasoa ja työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin kestävyyttä. Pidempiä työuria tarvitaan, jotta eläkkeiden rahoitus ja julkisen talouden kestävyys voidaan turvata. Uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrät kasvoivat vuoden aikana. Varma tavoittelee työurien pidentymistä tekemällä yhteistyötä asiakkaidensa kanssa työkykyjohdattamisessa. Työn tuottavuuden ja osaamisen merkitys korostuu tulevaisuudessa, kun väestö ikääntyy ja työvoiman tarjonta heikkenee.

Varma valmistautui vuoden 2018 aikana yhteistyössä muun työeläkealan, viranomaisen ja asiakkaidensa kanssa kansallisen tulorekisterin käyttöönottoon. Mittava hanke vaati muutoksia vakuuttamisessa ja tiivistä yhteistyötä eri osapuolten välillä. Kansallisen tulorekisterin tavoitteena on vähentää hallinnollista taakkaa, saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa tehokkuutta.

Työeläkejärjestelmän kehittämiseksi on päättyneen vuoden aikana tehty selvitystyötä, jossa on arvioitu mahdollisuuksia yhdistää kunta-alan eläkejärjestelmä yksityisalojen työeläkejärjestelmään.

Työeläkemaksut ja vastuvelan tuottovaatimus

Vuonna 2018 TyEL-vakuutuksen keskimääräinen maksu oli 24,4 % palkoista, mistä palkan-saajan maksuosuus oli 6,35 % alle 53-vuotiailla ja yli 62-vuotiailla sekä 7,85 % 53–62-vuotiailla.

YEL-maksu oli 24,1 % vahvistetusta tötulosta alle 53-vuotiailla ja yli 62-vuotiailla sekä 25,6 % 53–62-vuotiailla.

Vastuvelan tuottovaatimus koostui rahastokorosta (3,00 %), eläkevastuiden täydennyskerroimesta ja osaketuottokertoimesta. Täydennyskerroimen arvo oli vuonna 2018 keskimäärin noin 1,31 %. Osaketuottokerroin vuonna 2018 oli -8,42 %. Vanhimpien takaisinlaintojen ja eräiden muiden erien korkona käytetään perustekorkoa, joka oli koko vuoden 5,50 %. Vakuutusmaksun laskennassa käytettävä vakuutusmaksukorko oli koko vuoden 2,00 %.

Varman taloudellinen kehitys

Varman käypien arvojen mukainen kokonaistulos oli -1 741 (1 524) miljoonaa euroa. Kokonaistulos vuosineljänneksittäin vaihteli tilikauden aikana niin, että kolmas neljännes oli tulokseltaan paras ja neljäs heikoin.

Varman vakavaraisuus pieneni vuoden 2018 aikana 1 916 miljoonaa euroa, ja vakavaraisuuspääoma tilikauden päättyessä oli 9 619 (11 534) miljoonaa euroa. Varman eläkevarat suhteessa vastuuelkaan (vakavaraisuusaste) olivat 127,5 (133,5) %. Vakavaraisuusrajaan verrattuna vakavaraisuuspääoma oli 1,6-kertainen (1,7-kertainen) eli turvaavalla tasolla. Vakavaraisuusraja muuttuu sijoitusten riskipitoisuuden mukaan. Varman strategisena tavoitteena on ylläpitää vahvaa vakavaraisuutta vakaan tuoton ja toiminnallisen tehokkuuden avulla.

Sijoitustuotto käyvin arvoin oli -902 (3 343) miljoonaa euroa eli -2,0 (7,8) % sijoitetulle pääomalle. Vastuuelalle hyvitettyä korkoa oli 913 (1 890) miljoonaa euroa. Näin vuoden 2018

sijoitustulos oli -1 816 (1 453) miljoonaa euroa. Liikekulut olivat 40 (33) % vakuutusmaksuihin sisältyviä hoitokustannusosia alhaisemmat, ja hoitokustannusylijäämä oli 56 (45) miljoonaa euroa. Vakuutusliikkeen tulos oli 23 (34) miljoonaa euroa ja muu tulos oli -4 (-8) miljoonaa euroa.

Asiakashyvityksiä varten siirrettiin vuoden 2018 lopussa 153 (161) miljoonaa euroa ositettuun lisävakuutusvastuuseen. Hyvityssiirto on noin 0,8 (0,8) % vakuutettujen arvioidusta palkkasummasta.

Asiakashyvitysten muodostuminen muuttui vuonna 2017, ja Varman asiakkaille vuodelta 2018 maksettavat asiakashyvitykset sisältävät koko hoitokustannusylijäämän. Tämän lisäksi asiakashyvityksenä maksetaan myös 1 % vakavaraisuuspääomasta. Varman vahva vakavaraisuus ja erinomainen toiminnallinen tehokkuus koituvat näin täysimääräisesti Varman asiakkaiden hyväksi.

Varmassa vakuutettujen yhteenlaskettu TyEL-palkkasumma vuonna 2018 oli noin 20,4 (19,4) miljardia euroa. Palkkasumman arvioidaan kasvaneen noin 5,3 %. Yhtiön vakuutusmaksutulo oli 5 118 (4 867) miljoonaa euroa, josta TyEL-vakuutusten osuus oli 4 935 (4 683) miljoonaa euroa ja YEL-vakuutusten 183 (184) miljoonaa euroa.

Tilikauden päättyessä Varmassa oli vakuutettuna 559 981 (537 241) henkilöä. Voimassa olevia vakuutuksia oli vuoden 2018 lopussa 62 745 (61 493) ja näissä vakuutettuina 36 715 (35 918) yrittäjää ja 523 266 (501 323) työntekijää.

Vuoden 2018 aikana saatettiin voimaan uusia TyEL-vakuutuksia 2 832 (2 780) kappaletta ja YEL-vakuutuksia 5 983 (5 862) kappaletta.

Varmaan siirtyi vuoden 2018 aikana vakuutussiirtoina 5 miljoonaa euroa lisää maksutuloa muista eläkeyhtiöistä, ja uusia TyEL-vakuu-

tuksia myytiin 60 miljoonalla eurolla. Erityisen hyvin Varma menestyi pienyrityssegmentissä.

Ansio- ja työsuhteilmoituksia tuli vuoden aikana yhteensä 2 451 838 (2 113 398) kappaletta, joista 97 (96) % sähköisiä kanavia pitkin.

Varma palvelee vakuutuksenottajia oman asiakasyhteystoiminnan lisäksi If Vahinkovakuutuksen ja Nordea-konsernin palveluverkon avulla.

Vuonna 2018 eläkkeitä maksettiin bruttomääräisesti 5 668 (5 544) miljoonaa euroa. Eläkkeensaajien määrä kasvoi, ja Varmassa oli vuoden lopussa maksussa 343 400 (342 600) eläkettä.

Vuoden aikana tehtiin 22 476 (24 507) uutta eläkepäätöstä. Uusien eläkepäätösten määrä oli 8,3 % pienempi kuin vuonna 2017 ja kaikkien eläkepäätösten kokonaismäärä 2,9 % suurempi kuin vuonna 2017. Vanhuuseläkepäätösten määrä oli 11 137 (12 801), työkyvyttömyyspäätösten 6 024 (5 116) ja osittaisten varhennettujen vanhuuseläkepäätösten määrä 1 967 (2 705) kappaletta. Määräaikaisten eläkkeiden jatkopäätöksiä tehtiin 4 488 (4 390) ja muita päätöksiä 24 093 (17 305) kappaletta, joita ovat muun muassa eläkeoikeudessa tapahtuvien muutosten vuoksi annettavat päätökset ja ennakkopäätökset. Uusien työkyvyttömyyseläkehakemusten hylkäysosuus oli 33,0 (33,4) %. Verkossa tehtyjen eläkehakemusten osuus kaikista ensikertaisista eläkehakemuksista oli 50 (54) %.

Työkyvyttömyyseläkehakemusten määrä kasvoi yli 10 % edelliseen tilikauteen verrattuna. Taustalla on arvioitu olevan työllisyys-tilanteen paranemisen myötä todetut piilevät työkyvyttömyysriskit, aktiivimallin soveltamiskäytännöt ja vanhuuseläkeiän nousu. Varman eläkehakemusten kokonaiskäsitelyaika vuonna 2018 oli 31 päivää ja näin ollen 9 päivää

lyhyempi kuin työeläkealan keskimääräinen käsitelyaika.

Työeläkekuntoutus on vaihtoehto työkyvyttömyyseläkkeelle, ja kuntoutuksen volyymi kasvoi Varmassa edelleen. Kuntoutustoiminta on osoittautunut tulokselliseksi. Varman kautta kuntoutusta saaneista siirtyy työmarkkinoille kokonaan tai osittain noin 76 % kaikista kuntoutujista. Varma on ollut vuosia työeläkekuntoutuksen edelläkävijä ja ohjaa työkykyriksissä olevia asiakkaita aktiivisesti kuntoutuksen pariin. Varman asiakkaita suurempi osa hyödyntää kuntoutusta työelämäänsä paluuseen kuin siirtyy työkyvyttömyyseläkkeelle. Vuoden 2018 aikana Varma auttoi yritysasiakkaitaan henkilöriskien hallinnassa työkykyjohtamisen,

kuntoutus- ja eläkeratkaisupalvelujen asiakas-kohtaisella koordinoinnilla eläkekustannusten hallinnan ja työssä jatkamisen tukemiseksi.

Varma osallistui myös asiakkaiden työkykyjohtamishankkeiden kustannuksiin yhteisesti sovittujen kirjallisten, usein monivuotisten suunnitelmien ja sopimusten mukaisesti. Varma on huhtikuusta 2017 alkaen julkistanut Varman ja sen asiakkaiden välillä laaditut uudet työhyvinvointisopimukset.

Varman asiakaspalvelussa verkkoasiointi on keskeinen palvelukanava. Varman verkkopalvelussa voi laskea tuoreen arvion oman eläkkeensä suuruudesta riippuen siitä, minkä ikäisenä aikoo jäädä eläkkeelle. Näistä arvioista verkossa tehtiin 91,1 %. Verkkopalvelussa

	31.12.2018	31.12.2017	Muutos
Vakuutettujen määrä			
TyEL	523 266	501 323	21 943
YEL	36 715	35 918	797
Yhteensä	559 981	537 241	22 740
Vakuutusten määrä			
TyEL	26 030	25 575	455
Eläkkeensaajien määrä			
Osa-aikaeläke	377	937	-560
Osittainen varhennettu vanhuuseläke	3 585	2 430	1 155
Perhe-eläke	50 350	50 713	-363
Työkyvyttömyyseläke	22 646	24 039	-1 393
Vanhuuseläke	253 595	251 023	2 572
Varhennettu vanhuuseläke	12 859	13 439	-580
Työuraeläke	2	0	2
Yhteensä ¹⁾	343 414	342 581	833
¹⁾ YEL-eläkkeensaajat	29 431	29 655	-224
TEL/YEL-lisäeläkkeensaaja	43 442	43 715	-273

voi myös tehdä eläkehakemuksen ja seurata hakemuksensa käsittelyn etenemistä. Yhteensä verkkohakemuksia tehtiin vuoden aikana 14 135 (13 637) kappaletta.

Varma lähettää vakuutetulle työläkeotteeseen kerran kolmessa vuodessa. Vuonna 2018 näitä otteita lähetettiin 197 404 (230 000) kappaletta. Otteesta näkyvät tiedot eläkkeeseen vaikuttavista ansioista sekä edellisen vuoden loppuun mennessä karttuneesta työläkkeestä. Työläkeotteen saa myös sähköisesti Varman verkkopalvelun kautta; tämän palvelun käyttö on lisääntynyt merkittävästi.

Vastuuvelka

Varman vastuuvelka pieneni -0,5 (9,5) % ollen 36 521 (36 696) miljoonaa euroa. Vastuuvelkaan sisältyi kasvaneiden vakuutusmaksu- ja korvausvastuiden lisäksi asiakashyvityksiin käytettävää ositettua lisävakuutusvastuuta 154 (162) miljoonaa euroa, vakavaraisuuspääomaan sisältyvää osittamatonta lisävakuutusvastuuta 1 486 (2 265) miljoonaa euroa ja osaketuottosidonnaista lisävakuutusvastuuta -255 (769) miljoonaa euroa.

Vakuutuskannan muutokset

Tilikauden aikana Varma vastaanotti vakuutuskantaa eläkesäätiöstä. Varman vastuulle siirtynyt eläkevastuu oli yhteensä 0,1 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminta

Varman vuoden 2018 sijoitustuotot kehittyivät heikosti, kun markkinoiden turbulenssi yltyi vuoden viimeisellä neljänneksellä. Sijoitukset tuottivat -2,0 (7,8) % ja sijoitusten arvo oli joulukuun lopussa 44 015 (45 409) miljoonaa euroa. Tuottokehitys painoi Varman vakavarai-

suusastetta, joka heikkeni vuoden aikana 127,5 (133,5) %:iin.

Maailmantalouden näkymien heikkeneminen ja poliittisen epävarmuuden lisääntyminen johtivat vuoden lopulla hyvin heikkoon kehitykseen sijoitusmarkkinoilla. Kulunut vuosi oli maailman osakemarkkinoilla heikoin sitten finanssikriisin, ja joulukuun kehitys oli heikointa siitä lähtien kun laajaa maailmanosakemarkkinaindeksiä on tilastoitu eli vuodesta 1988. Toisin kuin aiemmin vuoden aikana, turbulenssi iski vuoden lopulla erittäin kovaa myös Yhdysvaltain osakemarkkinoihin, missä osakekurssit laskivat joulukuussa yli 9 %. Pitkät valtionlainojen korot kääntyivät vuoden lopulla selvään laskuun, vaikka Yhdysvaltain keskuspankki jatkoi ohjauksorkojen nostoja. Myös euroalueella korot olivat laskussa ja markkinoiden usko Euroopan keskuspankin kykyyn nostaa ohjauksorkoja hidastuvan talouskasvun ympäristössä oli koetuksella. Euroalueella Italian korkoero Saksaan pysyi korkealla, vaikka ero kapenikin tuntuvasti vuoden lopussa. Yrityslainamarkkinoilla korkeaman riskin yrityslainojen riskilisät kääntyivät selvään nousuun osakemarkkinoiden vana-vedessä, mikä heijasteli paitsi kiristyvää likviditeettiä myös pelkoja talouskasvun tuntuvasta hidastumisesta.

Markkinoiden heikko ja ajoittain epäyhtenäinen kehitys teki allokaatiosta haastavaa. Myös erittäin matala korkotaso sekä dollarimääräisten sijoituskohteiden korkeat suojauskustannukset leikkasivat korkosijoitusten tuottopotentiaalia. Hajautus erityisesti listaamattomiin sijoituskohteisiin on kuitenkin rajoittanut osake- ja korkomarkkinoiden heilahteluista koituvia riskejä, vaikka osakemarkkinoiden erittäin voimakas lasku ja

yrityslainamarkkinoiden riskilisien nousu loi painetta myös listaamattomien sijoitusten tuottokehitykselle. Varman sijoitusten allokaatiossa noteerattujen osakkeiden painon laskua jatkettiin neljänneellä vuosineljänneksellä.

Varman sijoitukset tuottivat vuoden laskumarkkinassa heikosti. Sijoituksista tuottivat vuonna 2018 parhaiten pääomasijoitukset, kiinteistöt ja hedgerahastot, vaikka myös jälkimmäiset kärsivät vuoden lopun markkinaturbulenssista. Korkosijoitukset kärsivät riskilisien leventymisestä, kehittyvien markkinoiden valuuttojen voimakkaasta heikentymisestä ja rahapolitiikan normalisoinnista, ja tuotot painuivat negatiivisiksi. Yksittäisistä sijoituskohdeista matalariskiset valtionlainat kehittyivät vahvasti vuoden lopulla. Yhdysvaltain dollari vahvistui vuoden aikana selvästi useimpiin valuuttoihin verrattuna. Sijoitusten viiden vuoden keskimääräinen nimellistuotto oli vuoden lopussa 4,3 % ja kymmenen vuoden 6,0 %. Vastaavat reaalityötöt olivat 3,7 ja 4,8 %.

Korkosijoitusten tuotto kääntyi negatiiviseksi ja oli -1,8 (3,7) %. Heikon kehityksen taustalla olivat erityisesti heikentyneet kasvunäkymät, lisääntynyt poliittinen epävarmuus sekä dollarilikviditeetin kiristyminen. Nämä heikensivät kehittyvien maiden valuuttoja sekä nostivat heikomman luottoluokituksen lainojen riskilisiä. Euroalueen valtionlainojen korkojen kehitys eriytyi vuoden edetessä. Turvasatamana pidetyn Saksan pitkät korot laskivat lähelle nollaa, kun taas Italian korot pysyttelivät selvästi korkeammalla heijastellen huolia maan velkakestävyuden näkymistä. Euroalueen rahamarkkinakorot pysyivät negatiivisina, kun usko Euroopan keskuspankin kykyyn normalisoida rahapolitiikkaa heikkeni. Lainaamisten tuotto oli 3,7 (2,2) % ja julkis-

yhteisöiden joukkovelkakirjojen -4,2 (4,0) %. Muiden yhteisöjen joukkovelkakirjojen tuotot olivat -2,0 (6,2) % ja muiden rahoitusmarkkinavälineiden -0,1 (-1,9) %.

Globaalien osakemarkkinoiden kehitys oli kuluvana vuonna hyvin heikkoa ja useat osakeindeksit päätyivät kaksinumeroiseen laskuun. Jo alkuvuonna osakemarkkinoilla oli voimakasta turbulenssia, mutta vuoden kolmanteen neljänneksen asti tuotot kääntyivät korjausliikkeiden jälkeensä takaisin nousuun. Erot eri maantieteellisten alueiden välillä olivat kuitenkin erittäin suuria. Tämä muuttui vuoden viimeisellä neljänneksellä, joka oli poikkeuksellisen heikko. Suomalaiset osakkeet tuottivat hieman muuta Eurooppaa vahvemmin, mutta kokonaisuutena osakesijoitusten tuotot jäivät selvästi negatiivisiksi. Noteerattujen osakkeiden tuotto oli -8,3 (11,6) %. Pääomasijoitukset olivat vuoden kuluessa vahvimmin tuottanut omaisuusluokka 17,5 (7,9) % samaan aikaan, kun noteeraamattomat osakesijoitukset tuottivat 3,8 (18,5) %.

Kiinteistösijoitusten tuotto oli 5,5 (4,9) %. Suorien kiinteistösijoitusten tuotto oli 3,9 (2,9) % ja kiinteistösijoitusrahastojen 10,6 (12,0) %. Vuokraustoiminta oli aktiivista ja salkun käyttöaste säilyi erinomaisella tasolla. Kiinteistö-salkun kehittäminen jatkui vuoden aikana toteutuneiden järjestelyjen ja kotimaisten kehityshankkeiden ja ulkomaisten sijoitusten myötä. Vuoden aikana käynnistyi mm. Uusikummun koulun rakennushanke Espoossa.

Muiden sijoitusten tuotot jäivät -1,4 (9,3) %:iin. Hedgerahastot hajauttivat hyvin osake- ja korkomarkkinoiden riskiä ja niiden tuottokehitys yltyi 1,6 (8,5) %:iin. Sen sijaan muihin sijoituksiin sisältyvät vaihtoehtoiset riskipreemiosijoitukset kärsivät osake-, korko-

ja luottoriskimarkkinoiden samanaikaisesta laskusta sekä markkinavolatiliteetin noususta loppuvuonna.

Varmalla on dollarimääräisiä sijoituksia hedgerahastoissa, osakkeissa, yrityslainoissa ja pääomarahastoissa. Sijoituspolitiikan mukaisesti osa valuuttakurssiriskistä on suojattu.

Kuluvana vuonna Yhdysvaltain dollarin vahvistuminen tuki jonkin verran osakkeiden tuottoa. Operatiivisesti valuuttariskiä hallinnoidaan yhtenä kokonaisuutena, ja tuloluvuissa valuuttavaihtumus sisältyy eri omaisuusluokkien tuottoon.

Sijoitustoiminnassa korostuivat vahvan vakavaraisuusaseman turvaaminen, sijoitusten monipuolinen hajauttaminen ja vahva panostus riskienhallintaan. Riskienhallinnassa käytettiin johdannaisia suojaustarkoituksessa ja salkun riskitason säätelyssä.

Sijoitusten markkinariski on suurin yhtiön tulokseen ja vakavaraisuuteen kohdistuva riski. Osakkeiden osuus sijoitusten markkinariskistä on selkeästi suurin. Varman sijoitusten kokonaisriskiä mittaava VaR-luku oli 1 777 (1 218) miljoonaa euroa.

Varman omistajaohjauksen periaatteet

Varman omistajaohjauksen keskeisiä periaatteita ovat omistettujen yritysten korkea-tasoinen hallinto, toiminnan läpinäkyvyys, aktiivinen vaikuttaminen sekä avainhenkilöstön kannustinjärjestelmien seuranta. Omistajaohjauksen periaatteet päivitettiin vuoden 2018 lopussa ja ne ovat nähtävissä Varman verkkosivuilla. Vuonna 2018 Varma osallistui aktiivisesti

omistamiensa kotimaisten yhtiöiden yhtiökokouksiin ja yhtiöiden osakkeenomistajien nimitystoimikuntien työskentelyyn. Varman jäsenyydet listattujen yhteisöjen nimitystoimikunnissa ovat nähtävillä Varman verkkosivuilla.

Liikekulut

Varman toiminnallinen tehokkuus on erittäin hyvä. Varma käytti vakuutusmaksun hoitokustannustulolla katettaviin liikekuluihin 60 (67) % työeläkevakuutusmaksun yhteydessä saaduista hoitokustannusosista. Liikekulujen hallinta on keskeinen tavoite samalla kun toiminnallista tehokkuutta kehitetään entisestään. Toiminnan tehokkuus koituu Varman asiakkaiden hyväksi asiakashyvityksinä. Varman tavoitteena on hoitaa niin nykyisten kuin tulevienkin eläkkeensaajien varoja mahdollisimman tehokkaasti.

Toiminnan tehokkuuden lisääminen edellyttää henkilöstöresurssien ja varsinkin tietojärjestelmäkulujen jatkuvaa hallintaa, sillä ne muodostavat Varman liikekuluista valtaosan. Kokonaisliikekulut pienenevät 3 % ja olivat 125 (129) miljoonaa euroa.

Varma osallistuu aktiivisesti työeläkealan yhteisten tietojärjestelmien kehittämiseen ja hallintoihin. Varma edellyttää myös yhteisiltä järjestelmiltä kustannustehokkuutta sekä kustannusten läpinäkyvyyttä.

Henkilöstö

Emoyhtiön henkilöstö keskimäärin ja tilikaudella maksetut palkat käyvät ilmi alla olevasta taulukosta.

	2018	2017	2016	2015	2014
Henkilöstö keskimäärin	532	524	540	549	552
Palkat ja palkkiot, milj. euroa	40,1	39,3	36,0	39,6	40,1

Konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä yhdistellyn Tieto Esy Oy:n henkilöstömäärä oli vuonna 2018 keskimäärin 38.

Vuoden lopussa Varman henkilöstöstä työskenteli 28 % eläkepalveluissa, 16 % vakuutus- ja aktuaaripalveluissa, 12 % asiakkuuksissa, 13 % sijoitustoiminnossa ja 31 % muissa toiminnoissa.

Päättyneellä tilikaudella Varma otti käyttöön uudistetun tehtävien vaativuusjärjestelmän. Yhtiön työkuluttuuria kehitettiin koko henkilöstön voimin erilaisissa hankkeissa.

Konserni- ja osakkuusyhtiöt

Vuoden 2018 lopussa Varma-konserniin kuului 128 (139) tytär- ja 17 (17) osakkuusyhtiötä. Tärkeimmät tytär- ja osakkuusyhtiöt ovat Tieto Esy Oy (50,1 %), NV Kiinteistösisjoitus Oy (45,0 %), Serena Properties AB (43,0 %) ja CMCV Kungens Kurva HoldCo AB (45,0 %). Lisäksi Varma-konserni omistaa 50 % Keskinäisen vakuutusyhtiön Kalevan takuupääomasta. Pääosa tytär- ja osakkuusyhtiöistä on kiinteistöyhtiöitä.

Yhtiön hallinto

Varman yhtiökokouksessa käyttävät äänivaltaa vakuutusentajat noin 78 %:n, vakuutetut noin 20 %:n sekä takuupääoman omistaja Sampo-konserni noin 2 %:n äänioikeudella. Varman varsinainen yhtiökokous pidettiin 15.3.2018. Yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen ja myönsi vastuuvapauden hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle tilikaudelta 2017.

Hallintoneuvoston uusiksi jäseniksi valittiin Eero Broman, Jukka Erlund, Kari Kauniskangas, Pekka Kuusniemi ja Petri Vanhala.

Hallintoneuvoston jäseninä jatkoivat Kari Jordan (puheenjohtaja), Saana Siekkinen (varapuheenjohtaja), Satu Wrede (varapuheenjohtaja), Juri Aaltonen, Petri Castrén, Erkki Etola, Stig Gustavson, Olavi Huhtala, Juha Häkkinen, Jukka Jäämaa, Niina Koivuniemi, Ville Kopra, Tapio Korpeinen, Timo Koskinen, Päivi Leiwo, Olli Luukkainen, Jari Suominen, Leena Vainiomäki, Jorma Vehviläinen, Christoph Vitzthum ja Anssi Vuorio. Göran Åberg erosi hallintoneuvostosta 30.11.2018 ja Jari Latvanen 11.12.2018.

Varman tilintarkastajina ovat toimineet KHT Antti Suominen ja KHT Jenni Smedberg. Varatilintarkastajina ovat toimineet KHT Robert Söderlund ja tilintarkastusyhteisö Ernst & Young, päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT Tuija Korpelainen.

Varman hallitukseen kuuluivat vuonna 2018 Jari Paasikivi (puheenjohtaja), Antti Palola (varapuheenjohtaja), Kai Telanne (varapuheenjohtaja), Riku Aalto, Eila Annala (7.3.2018 alkaen), Johanna Ikäheimo, Rolf Jansson, Ari Kaperi, Casimir Lindholm (2.3.2018 asti), Jyri Luomakoski, Petri Niemisvirta, Ilkka Oksala ja Pekka Piispanen sekä varajäsenet Eila Annala (7.3.2018 asti), Eija Hietanen, Liisa Leino ja Risto Penttinen (7.3.2018 alkaen).

Varman hallitus valitsi kokouksessaan 18.12.2018 edelleen puheenjohtajaksi Jari Paasikiven sekä varapuheenjohtajiksi Antti Palolan ja Kai Telanteen 1.1.2019 alkaen.

Varman verkkosivuilla on esitetty hallinto- ja ohjausjärjestelmistä ajantasainen selvitys, joka perustuu listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksiin. Varma julkaisee osavuosisiraportin vuosineljänneksittäin tavoitteenaan, että yhtiön taloudellinen julkinen raportointi on läpinäkyvää ja parhaiden käytäntöjen mukaista.

Oma pääoma

Varmalla on 71 takuuosuutta, jotka ovat Sampo Oyj:n ja Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön hallussa. Yhtiöjärjestyksen mukaan takuu-pääomalle 11,9 miljoonaa euroa suoritetaan vuosittain yhtiökokouksen päättämä korko, joka voi olla enintään työntekijöiden eläkkeitä koskevan lainsäädännön mukaisessa vakuutuksessa sovellettava perustekorko lisättyinä yhdellä prosenttiyksiköllä.

Riskienhallinta

Varman tulokseen ja vakavaraisuuteen liittyviin riskeihin vaikuttaa pääasiallisesti sijoitustoiminnan tulos. Tärkein operatiivinen riski liittyy tietojärjestelmiin, joiden toiminta on keskeistä eläkkeiden ja vakuutusten käsittelyssä sekä työeläkejärjestelmän verkottuneessa toimintatavassa.

Työeläkejärjestelmän maksuvalmiusriski on hallinnassa, koska eläkemeno on hyvin ennustettavissa ja sijoituksissa on merkittävä paino likvideissa instrumenteissa. Varman vakuutusliikkeen riskit, jotka eivät ole merkittäviä, liittyvät kerättyjen vakuutusmaksujen ja niistä kertyneen vastuuelan riittävyteen suhteessa yhtiön vastuulla oleviin eläkkeisiin.

Varman sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoituksille asetettavat yleiset turvaavuustavoitteet, sijoitusten hajautus- ja likviditeettitavoitteet sekä valuuttaliikkeen järjestämisen periaatteet. Hallitus arvioi yhtiön sijoituksiin sisältyvät riskit arvonmuutoksen, odotetun tuoton, turvaavuuden ja valuuttaliikkeen suhteen sekä yhtiön riskinkantokyvyn sijoitusten osalta mukaan lukien arvion vakavaraisuusaseman kehityksestä. Sijoitussuunnitelmassa määriteltä perusallokaatio määrittää perustason sijoitussalkun kokonaisriskille. Perusallokaa-

tiosta voidaan poiketa määriteltyjen rajojen puitteissa. Maksimiriskitaso mitoitetaan siten, että noteerattuihin osakesijoituksiin sekä osaan hedgerahastosijoituksista kohdistuvan 25 % arvonlaskun jälkeen vakavaraisuuspääoma on vähintään VaRin verran vakavaraisuuspääoman vähimmäismäärää korkeammalla ja kuitenkin aina vähintään vakavaraisuusrajalalla. Sijoitussalkun hajuttaminen perustuu omaisuusluokkien tuottokorrelaatiot huomioivaan allokointiin. Riskejä hallitaan muun muassa hajuttamalla sijoituksia omaisuusluokittain ja kohteittain, sijoituskantaa ja -kohteita analysoimalla, riskikeskittymiä välttämällä, turvaavalla vakuuspolitiikalla, varovaisella arvostuskäytännöllä, johdannaisten käytöllä sekä valvonta- ja seurantajärjestelmällä.

Vuoden 2019 alusta käyttöön tullut kansallinen tulorekisteri muutti vakuutusmaksujen perustana olevien ansiotietojen ilmoitusliikenteen keskitetysti verohallinnon ylläpitämään järjestelmään. Työeläkealan toimijat saavat vakuuttamista varten tarvitsemansa tiedot keskitetysti alan yhteisten järjestelmien kautta. Uusi toimintatapa toi mukanaan uusia operatiivisia riskejä, joihin Varma on varautunut osana järjestelmä uudistuksia.

Työeläkkeen etuusperusteisuus luo turvaa ja taloudellista ennustettavuutta. Nuorten ja tulevien sukupolvien eläke-etujen turvaaminen vahvistaa työeläkejärjestelmän tulevaisuutta. Maksutason sopiminen tämän vuosikymmenen loppuun saakka on yritysten näkökulmasta merkittävä vakautta lisäävä tekijä vallitsevassa vaativassa taloustilanteessa. Sovittujen etuussopeutusten ansiosta eläkkeiden rahoitusta koskeva tasapaino on mahdollinen kohtuullisella kustannusrasituksella. Eläkeiän nousu helpottaa rahoitusta pidemmällä aikavälillä.

Tilinpäätöksen liitetiedoissa kuvataan tarkemmin vakuutus-, sijoitus-, operatiivisia ja muita riskejä sekä esitetään niihin liittyviä määrällisiä tietoja.

Vastuullisuus

Varman olennaisimmat yritys vastuun vaikutukset on määritelty Varman yritys vastuuohtelussa. Ohjelmaa uudistettiin vuonna 2018, ja sen painopisteinä ovat työkyvyn ja hyvän työelämän edistäminen, ilmastonmuutoksen hillintä, eettinen liiketoiminta ja avoin viestintä sekä vastuu varmalaisista.

Varma on arvioinut toimintaansa ja liikesuhteisiinsa liittyvät yritys vastuuriskit ja sillä on riskeihin liittyen käytössä kattavat hallintajärjestelmät sekä riittävät ja tarkoituksenmukaiset ennakoivan huolellisuuden turvaavat prosessit.

Varman yritys vastuun tavoitteista ja toimenpiteistä on kerrottu laajemmin erillisessä Global Reporting Initiative (GRI) -ohjeiston mukaan tehdyssä raportissa, joka on integroitu Varman verkkosivuilla julkaistuun vuosikertomukseen. Raportti julkaistaan maaliskuun puolivälissä.

Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

Liiketoimintamallin kuvaus

Varmalla on vastuullinen perustehtävä, eläkkeiden turvaaminen. Varman sijoitustoiminnalla on suurimmat vaikutukset, kun tarkastellaan ympäristövastuuta, sosiaalista vastuuta ja vastuuta työntekijöistä, ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä korruption ja lahjonnan torjuntaa. Varman omassa toiminnassa ja toimitusketjussa merkityksellisintä on henkilöstöstä huolehtiminen ja vastuu ympäristöstä.

Varman vastuullista liiketoimintaa ohjaavat keskeiset toimintaperiaatteet ovat yritys vastuuohtelma, eettiset liiketoimintaperiaatteet, vastuullisen sijoittamisen periaatteet, sijoitusten ilmastopolitiikka ja yritys vastuuvaatimukset toimittajille.

Sosiaalinen vastuu ja työntekijöihin liittyvä vastuullisuus

Sosiaalinen vastuu Varmassa tarkoittaa eläketurvan laadukasta ja sujuvaa toimeenpanoa ja Varman asiakkaiden työkyvyn tukemista. Varma on viime vuosina kehittänyt eläkehakemusten käsittelyprosessiaan niin, että asiakkaat saavat eläkepäätökset nopeammin. Vuonna 2018 kaikkien eläkehakemusten keskimääräinen käsittelyaika lyheni 31 päivään vuoden 2017 tasosta, 37 päivästä. Käsittelyaika on 9 päivää lyhyempi kuin alalla keskimäärin.

Varman tavoitteena on pidentää asiakasyritystensä henkilöstön työuria ja vähentää työkyvyttömyyseläkkeitä työkykyjohtamista kehittämällä ja vaikuttavan kuntoutuksen avulla. Vuonna 2018 Varman asiakasyritysten keskimääräinen työkyvyttömyysmaksuluokka oli 3,7 (3,7). Varman asiakkaat ovat tyytyväisiä työkykyjohtamisen palveluihin, ja Varman suositteluhalu on korkealla tasolla: suosittelutodennäköisyyttä kuvaava NPS-luku oli 62 (65). Varman kuntoutujista 76 %, 1 760 henkilöä, palasi takaisin työelämään vuoden aikana.

Tilikauden aikana uusista työkyvyttömyyseläkehakemuksista hylättiin Varmassa 33,0 (33,4) %. Kaikkien työeläkeyhtiöiden hylkäysosuus oli 31,5 (33,7) %. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta muutti Varman tekemiä työkyvyttömyyseläkepäättöksiä 13,9 (13,1) %:ssa käsitellyistä tapauksista. Vastaava

luku koko yksityisen työeläkesektorin osalta oli 13,2 (14,1).

Varma huolehtii henkilöstönsä työhyvinvoinnista, osaamisesta sekä tasa-arvoisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta. Eri osa-alueille asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittain toteutettavassa henkilöstökyselyssä. Varmalaisten työtyytyväisyyttä ja omistautuneisuutta mittaava PeoplePower-indeksi oli 72,2 (71,4), mitä voi pitää hyvänä tasona.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja kokemusta mitataan erikseen kahden vuoden välein tehtävässä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyssä, jonka pohjalta tunnustetaan mahdolliset kehityskohteet. Vuonna 2018 Varmassa keskityttiin tehtävien vaatuvuusjärjestelmän uudistamiseen, työkuluttuuriin kehittämiseen sekä tasa-arvon ja monimuotoisuuden edistämiseen.

Ympäristövastuu ja ilmastonmuutoksen hillintä

Varman vaikutusmahdollisuuksia ympäristöön voidaan tarkastella yhtiön omassa toiminnassa (Varman toimitalo ja siellä tehtävän työn vaikutus ympäristöön), Varman toimitusketjussa sekä Varman sijoituskohteissa. Suurin vaikutusmahdollisuus syntyy Varman sijoitustoiminnan kautta.

Varma kartoitti vuonna 2016 sijoitustensa hiilijalanjäljen ja laati ilmastopolitiikan, jossa on asetettu tavoitteet hiilijalanjäljen pienentämiseen suorissa sijoituksissa omaisuusluokittain ja linjattu, että sijoitussalkkua muokataan Pariisin ilmastokokouksessa sovitun alle 2 lämpöasteen mukaiseksi.

Vuonna 2018 Varman noteerattujen osake-sijoitusten hiilijalanjälki suhteessa liikevai-

toon pieniä 17 % vuoden 2015 lähtötasoon verrattuna, ja se oli 27 % pienempi kuin Varman vertailuindeksillä. Varman noteeratujen yritysainasijoitusten hiilijalanjälki suhteessa liikevaihtoon oli 28 % pienempi kuin vuonna 2015 ja 47 % pienempi kuin Varman vertailuindeksillä. Kiinteistösijoituksissa CO₂-jalanjälki pieniä 17 % suhteessa bruttoneliöihin vuodesta 2015.

Ilmatoriskien hallinta ja raportointi

Varma menestyi hyvin vuonna 2018 tehdyssä kansainvälisessä vertailussa, jossa tarkasteltiin eläkesijoittajien varautumista ilmastonmuutoksesta koituvien taloudellisiin riskeihin. Varma oli viidennellä sijalla Asset Owners Disclosure Projectin (AODP) ilmastoindeksissä, jossa oli mukana maailman 100 suurinta eläkesijoittajaa.

Varmassa analysoidaan jatkuvasti ilmastomuutoksesta aiheutuvia taloudellisia riskejä ja mahdollisuuksia. Varma raportoi ilmastomuutoksen liiketoimintavaikutuksista Task Force on Climate-related Financial Disclosures -suositusten (TCFD) mukaisesti ensimmäisen kerran vuodelta 2018. Varman TCFD-selvitys julkaistaan osana yritysraporttia. TCFD-raportointia kehitetään ja laajennetaan Varmassa vuonna 2019.

Varma edellyttää sijoituskohteiltaan suunnitelmaa päästöjen pienentämiseksi ja kannustaa TCFD:n tapaan, että yhtiöt raportoivat siitä, miten ilmastomuutos sisällytetään yhtiön hallintointiin, strategiaan ja riskienhallintaan, etenkin päästöintensiteetillä aloilla.

Varma on poissulkenut sijoituksistaan yritykset, joiden liikevaihdosta yli 30 % tulee kivi- tai ruskohiileen perustuvasta toiminnasta. Lisäksi Varma on tunnistanut toimialoja, joilla on suurempi riski ympäristöön, yhteiskuntaan

ja hallintoon liittyville riskeille eli korostunut ESG-seulonnan tarve. Tarkennettu ESG-seuranta ja -analyysi koskee mm. ilmatoriskeille merkittävästi altistuvia toimialoja.

Hiili-intensiivisyyden näkökulmasta Varmassa on tunnistettu ilmastonmuutokselle erityisen alttiiksi toimialoiksi öljy- ja kausteollisuus, sähkön- ja lämmöntuotanto sekä auto-, kaivos-, betoni- ja kuljetusteollisuus. Vuonna 2018 Varmassa kartoitettiin näiden toimialojen osuutta listatuissa osake- ja korkosijoituksissa. Vuoden 2018 päättyessä riskitoimialojen yhteenlaskettu osuus oli analyysoituissa omaisuuslajeissa pienempi kuin globaalissa vertailuindeksissä. Varma seuraa jatkossa ilmatoriskeille alttiiden toimialojen painoa sijoituksissa säännöllisesti ja laajentaa riskitoimiala-analyysiä myös muihin omaisuuslajeihin.

Ilmatoriskien kartoitus kiinteistösijoituksissa

Varma teetti ilmatoriskianalyysin myös suorista kiinteistösijoituksista syksyllä 2018. Varman suoraan omistamista kiinteistöistä 70 % on pääkaupunkiseudulla, ja nämä käytännössä sijaitsevat noin 10 kilometrin säteellä merenrannasta, jolloin niihin kohdistuu tavanomaista suurempi ilmatorisite. Kiinteistöille se voi tarkoittaa meritulvariskin ohessa sitä, että esimerkiksi viistosade ja voimakkaat tuulet saattavat tuoda haasteita kosteudenhallintaan. Tämä otetaan Varmassa huomioon kiinteistöjen kuntokartoitusten yhteydessä ja uudisrakennusten julkisivuratkaisuissa.

Varman kiinteistösalkulle tehtiin myös meritulvariskikartoitus. Sen lopputulos oli, että meritulvariski on vähäinen. Vuoteen 2100 mennessä vain viiteen Varman omistamaan

kiinteistöön kohdistuu riskiä, kun tarkastelu-taajuus on 1/1000 vuodessa. Varma huomioi meritulvariskin erityisesti uusia kohteita rakennuttaessaan ja niitä hankkiessaan.

Oman toiminnan ja toimitusketjun ympäristövaikutukset

Varman oman toiminnan ympäristövaikutuksia hallitaan WWF:n Green Office -järjestelmän avulla, johon saatiin sertifiointi vuonna 2016. Oman toiminnan hiilijalanjäljen pienentämiseksi toimitalossa on siirrytty vihreään sähköön ja asennettu katolle aurinkovoimala. Oman toiminnan hiilijalanjälki oli 34 % pienempi kuin vuoden 2015 lähtötaso.

Toimitusketjun ympäristönäkökohdat on otettu huomioon toimittajien yritys vastuuvuorissa, joissa toimittajia kannustetaan käyttämään sertifioitua ympäristöjärjestelmää tai dokumentoitua toimintatapaa ympäristöasioiden hallinnassa.

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä korruption ja lahjonnan torjunta

Varma on sitoutunut eettisissä liiketoimintaohjeissa mm. markkinaehtoiseen toimintaan, harmaan talouden torjumiseen, lahjonnan estämiseen ja vastuullisen sijoittamisen periaatteisiin. Varma on sitoutunut myös toimimaan YK:n yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien periaatteiden mukaisesti ja edellyttää samaa toimitusketjultaan.

Varman omassa toiminnassa ei ole merkittäviä ihmisoikeuksien rikkomiseen liittyviä riskejä. Varman eettisissä liiketoimintaohjeissa on kuvattu lahjonnan ja korruption vastaisia ohjeita mm. lahjojen ja kestityksen antamisesta ja vastaanottamisesta sekä eturistiriitojen välttämisestä. Ohjeiston tukena on verkkokurssi,

jonka vuonna 2018 suoritti 91 % varmalaisista. Kurssi suoritetaan kahden vuoden välein.

Eettisiä liiketoimintaohjeita täydentävät muut sisäiset linjaukset ja ohjeistukset, joita Varmassa on mm. tietoturvaan, tietosuojaan sekä rahanpesun tunnistamiseen liittyen.

Toimitusketjun vastuullisuuden hallinta

Varma on kartoittanut toimitusketjuaan vastuullisuuskysymysten selvittämiseksi ja määrittellyt Varman edellyttämät vastuullisuusnäkökohdat, jotka on kirjattu toimittajien yritysvastuuvaatimuksiin, Supplier Code of Conductiin. Niissä periaatteena on, että Varma sitouttaa suorat palveluntarjoajansa vastuullisuusvaatimuksiin. Suora palveluntarjoaja on vastuussa omasta hankintaketjustaan. Yritysvastuuvaatimuksissa käsitellään mm. hyviä liiketoimintatapoja, ihmisoikeuksia, työturvallisuutta ja -terveyttä ja ympäristön kunnioittamista. Ohjeisiin on myös kirjattu ilmoitusvelvollisuus ja lupa auditointeihin.

Toimittajien yritysvastuuvaatimukset ovat liitteinä uusissa sopimuksissa. Varman toimitusketjun ensimmäinen porras ulottuu pääasiassa vain Suomeen: vuonna 2018 tehdystä hankinnoista 98,8 (99,1) % tuli kotimaisilta palveluntarjoajilta ja tavarantoimittajilta. Suurimmat hankinnat kohdistuvat rakennuttamiseen ja kiinteistöliiketoimintaan sekä it-palveluihin.

Toimitusketjujen vastuullisuutta kansainvälisesti arvioiva EcoVadis myönsi Varmalle kultatason tunnustuksen (CSR Rating Gold) vuonna 2018. Varman vastuullisuuskäytännöt arvioitiin erinomaisiksi, ja se ylsi 5 %:n parhaimmiston 45 000 analysoidun yrityksen joukossa. Toimittajien vastuullisuutta arvioitiin

ympäristöasioiden, työelämän käytäntöjen, eettisten toimintatapojen ja kestävä hankinnan näkökulmista.

Sijoituskohteiden vastuullisuuden arviointi

Varma edellyttää sijoituskohteiltaan, että listatut yhtiöt noudattavat kansallisen lainsäädännön lisäksi kansainvälisiä normeja ja sopimuksia, tavallisimmin YK:n Global Compact -yhteiskuntavastuualoitteen periaatteiden noudattamista ja esimerkiksi ihmisoikeuksien kunnioittamista. Varma käyttää normien noudattamisen tarkastamisessa ulkopuolista palveluntarjoajaa, joka käy läpi kahdesti vuodessa Varman suorat listatut osakesijoitukset, listatut yrityslainasijoitukset sekä osakerahastot.

Lokakuussa 2018 tehty normien noudattamisen tarkastaminen kattoi kaikki Varman suorat osakesijoitukset listattuihin yhtiöihin, suorat listatut yrityslainat ja kaikki aktiiviset osakerahastot. Kokonaisuudessaan tarkastelu kattoi 34 % Varman sijoituksista. Listatuissa osakesijoituksissa ja listatuissa yrityslainasijoituksissa oli vuoden lopussa yksi yhtiö, jolla on vahvistettu ympäristöön kohdistuva rikkomus. Varma on mukana sijoittajien joukkokanteessa kyseistä yritystä kohtaan.

Varma sulkee eettisiin perusteisiin pois suorista sijoituksistaan yhtiöt, jotka keskittyvät tupakan valmistukseen ja yritykset, jotka valmistavat kiistanalaisia aseita, kuten ydinaseita, jalkaväkimiinoja, rypälepommeja ja kemiallisia sekä biologisia aseita.

Varma on allekirjoittanut YK:n tukemat vastuullisen sijoittamisen periaatteet (Principles for Responsible Investment, PRI) vuonna 2011. Varma raportoi vuosittain vastuullisesta sijoittamisesta PRI:n kehikon mukaisesti.

Ympäristöluokitukset ovat konkreettinen keino kehittää kiinteistöjen vastuullisuutta. Varman tavoitteena on sertifioida merkittävimmät rakennuksensa BREEAM-ympäristöluokituksen mukaisesti vuoteen 2025 mennessä. Laatu järjestelmällä tavoitellaan erityisesti energiatehokkuuden seurannan tehostamista ja todentamista. Tavoitteena on saavuttaa vähintään Good- tai Very Good -taso. Vuonna 2018 kaikkiaan 15 Varman rakennusta sai BREEAM In-Use -ympäristösertifikaatin. Joukossa oli mm. kauppakeskuksia, kylpylä-hotelli ja toimistotaloja. Varmalla oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 38 ympäristösertifioitua rakennusta, mikä muodostaa 34 % Varman suoraan omistetusta kiinteistökannasta.

Tulevaisuuden näkymät

Taloukasvun hidastuminen pitkään jatkuneen maailmantalouden kasvukauden jälkeen on odotettavissa, erityisesti Kiinan ja euroalueen vaikutuksesta. Odotamme markkinatilanteen jatkuvan vaativana. Usko keskuspankkien kykyyn normalisoida rahapolitiikkaa on koetuksella. Poliittiset riskit eivät näytä laantumisen merkkejä. EU:n parlamenttivaalit järjestetään kevään aikana ja Ison-Britannian vaikea EU-eroproseci jatkuu.

Suomen talous on kehittynyt hyvin viime vuosina ja työllisyys on parantunut voimakkaasti. Työllisyyden odotetaan edelleen kohentuvan, vaikka kasvunäkymät ovatkin heikentyneet. Pidemmällä tähtäimellä julkisen talouden kestävyys on riippuvainen rakenteellisten uudistusten jatkamisesta alueilla, jotka luovat kasvuedellytyksiä, parantavat työllisyyttä ja tehostavat julkista taloudenpitoa.

Varman jatkaa työeläkejärjestelmän tehokasta toimeenpanoa.

Sijoitusten tuotto

-2,0 %

Vakavaraisuus

9,6 mrd. €

Asiakashyvitykset

153 milj. €

Tehokkuus

60 %

TILINPÄÄTÖS 31.12.2018

Tuloslaskelma

1.1.-31.12., milj. €	Liite	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Vakuutustekninen laskelma					
Vakuutusmaksutulo	1	5 118,0	4 867,4	5 118,0	4 867,4
Sijoitustoiminnan tuotot	3	5 720,3	7 072,8	5 694,7	7 052,4
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	2	-5 438,4	-5 284,9	-5 438,4	-5 284,9
Korvausvastuun kokonaismuutos		-608,3	199,3	-608,3	199,3
Vastuunsiirrot		0,6	-42,5	0,6	-42,5
		-6 046,1	-5 128,1	-6 046,1	-5 128,1
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Kokonaismuutos		761,5	-3 394,3	761,5	-3 394,3
Vastuunsiirrot		0,2	-90,1	0,2	-90,1
		761,7	-3 484,3	761,7	-3 484,3
Liikekulut	4	-68,2	-69,6	-68,2	-69,6
Sijoitustoiminnan kulut	3	-5 471,0	-3 244,9	-5 441,7	-3 231,7
Vakuutustekninen tulos		14,7	13,2	18,5	6,0
Muu kuin vakuutustekninen laskelma					
Vakuutustekninen tulos		14,7	13,2	18,5	6,0
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta				5,4	4,0
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden verot		-7,9	-7,2	-7,9	-7,2
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta verojen jälkeen		6,8	5,9	16,0	2,8
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta				0,0	0,0
Tilikauden voitto/tappio		6,8	5,9	16,1	2,8

Tase

31.12., milj. €	Liite	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
VASTAAVAA					
Aineettomat hyödykkeet					
Muut aineettomat hyödykkeet	17	0,4	0,7	0,4	0,7
Sijoitukset					
Kiinteistösijoitukset					
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	14	1 533,3	1 556,2	2 210,7	2 153,8
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	14	751,4	682,2		
		2 284,7	2 238,4	2 210,7	2 153,8
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrityksissä					
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	12,13	4,3	4,3	0,6	0,5
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä	12,13	18,5	18,5	27,5	22,2
		22,8	22,8	28,1	22,7
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	16	23 963,4	23 640,7	23 976,3	23 652,7
Rahoitusmarkkinavälineet		6 947,8	6 890,4	6 947,8	6 890,4
Kiinnelainasaamiset		288,6	269,8	288,6	269,8
Muut lainasaamiset	18	1 559,1	1 213,1	1 559,1	1 213,1
		32 758,8	32 014,0	32 771,7	32 026,0
		35 066,3	34 275,2	35 010,5	34 202,5
Saamiset					
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta		325,8	238,5	325,8	238,5
Muut saamiset					
Muut saamiset		544,6	592,9	553,5	601,0
		870,4	831,4	879,3	839,5
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Koneet ja kalusto	17	2,7	3,2	2,7	3,2
Muut aineelliset hyödykkeet	17	0,9	0,9	0,9	0,9
		3,6	4,0	3,6	4,0
Rahat ja pankkisaamiset		1 330,4	2 156,9	1 331,1	2 157,4
		1 333,9	2 160,9	1 334,7	2 161,4
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat		76,4	76,6	79,5	78,8
Muut siirtosaamiset		2,6	7,3	4,8	7,3
		79,0	83,8	84,3	86,0
VASTAAVAA YHTEENSÄ		37 350,0	37 352,1	37 309,1	37 290,2

Tase

31.12., milj. €	Liite	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
VASTATTAVAA					
Oma pääoma					
Takuupääoma		11,9	11,9	11,9	11,9
Muut rahastot		111,1	105,8	111,1	105,8
Edellisten tilikausien voitto/tappio		0,6	0,6	-62,8	-59,7
Tilikauden voitto/tappio		6,8	5,9	16,1	2,8
	26	130,5	124,2	76,3	60,8
Vähemmistöosuus				12,6	12,7
Vakuutustekninen vastuuvélka					
Vakuutusmaksuvastuu	23	18 722,8	19 505,9	18 722,8	19 505,9
Korvausvastuu	23	17 798,6	17 190,4	17 798,6	17 190,4
		36 521,4	36 696,2	36 521,4	36 696,2
Velat					
Ensivakuutustoiminnasta		30,1	7,1	30,1	7,1
Muut velat		553,4	499,5	553,9	488,2
		583,5	506,6	584,0	495,3
Siirtovelat				114,7	25,1
		114,6	24,9	114,7	25,1
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		37 350,0	37 352,1	37 309,1	37 290,2

Rahoituslaskelma

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Liiketoiminnan rahavirta				
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta	14,7	13,2	18,5	6,0
Oikaisut				
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	-174,8	3 195,0	-174,8	3 195,0
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	1 075,5	686,9	1 055,7	680,7
Suunnitelman mukaiset poistot	11,2	13,1	78,9	71,9
Myyntivoitot ja -tappiot	-1 389,7	-2 706,3	-1 388,9	-2 700,6
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	-463,1	1 201,8	-410,7	1 253,0
Käyttöpääoman muutos:				
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/ vähennys (+)	-34,2	-206,0	-38,1	-209,8
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (-)/ vähennys (+)	166,6	212,0	178,4	217,8
Liiketoiminnan rahavirta ennen veroja	-330,7	1 207,8	-270,4	1 261,0
Maksetut välittömät verot	-7,9	-7,2	-7,9	-7,2
Liiketoiminnan rahavirta	-338,6	1 200,6	-278,3	1 253,8
Investointien rahavirta				
Nettosijoitukset ja luovutustulot	-487,1	181,6	-547,2	128,5
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot	-0,2	-2,4	-0,2	-2,4
Investointien rahavirta	-487,4	179,2	-547,4	126,1
Rahoituksen rahavirta				
Maksetut takuupääoman korot ja muu voitonjako	-0,6	-0,7	-0,6	-0,7
Rahoituksen rahavirta	-0,6	-0,7	-0,6	-0,7
Rahavarojen muutos	-826,5	1 379,1	-826,3	1 379,3
Rahavarat tilikauden alussa	2 156,9	777,8	2 157,4	778,1
Rahavarat tilikauden lopussa	1 330,4	2 156,9	1 331,1	2 157,4

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tilinpäätös laaditaan hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Laatimisessa noudatetaan voimassa olevaa Varmaa koskevaa lainsäädäntöä ja Finanssivalvonnan antamia määräyksiä ja ohjeita. Tilinpäätös on laadittu niin, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Varman toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti.

Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätöksen yhdistellään emoyhtiön lisäksi ne tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on suoraan tai välillisesti yli puolet kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä (määräysvalta).

Emoyhtiöllä on tilinpäätöshetkellä tytäryhtiöinä 126 (137) kiinteistöyhtiötä ja 2 (2) muuta yhtiötä. Konserniin kuuluvat yhtiöt esitetään liitetiedoissa.

Konsernitilinpäätös laaditaan emo- ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä. Konsernitilinpäätöstä laadittaessa eliminoidaan yhtiöiden väliset liiketapahtumat sekä keskinäinen osakeomistus. Tieto Esy Oy, jonka osakkeista Varma omistaa 14,4 %, mutta jonka kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä Varma omistaa yli puolet, yhdistellään pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Konsernin sisäinen osakkeenomistus eliminoidaan hankintamenomenetelmää käyttäen. Hankinnasta syntynyt konserniaktiiva jaetaan tytäryhtiöiden omaisuuserille niiden käypien arvojen suhteessa ja sitä poistetaan näiden omaisuuserien poistosuunnitelmien

mukaan. Vähemmistöosakkaiden osuus tilikauden tuloksesta ja konsernin omasta pääomasta kirjataan vähemmistöosuutena.

Vuoden aikana hankitut tytäryhtiöt yhdistellään hankintahetkestä lähtien. Vuoden aikana myydyt tytäryhtiöt yhdistellään tulokseen myyntihetkeen saakka. Vähemmistön osuus tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan omaksi eräkseen. Konserniyhtiöiden osakkeisiin tehdyt arvonorotukset merkitään konsernitaseessa tytäryhtiön omistaman kiinteistön arvonorotukseksi.

Olenaiset osakkuusyrietykset, joissa konsernin osuus on 20–50 % kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, yhdistellään konsernitilinpäätöksen pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Kun osakkuusyhtiö laatii tilinpäätöksensä käyvin arvoin, käytetään yhdistelyssä näitä arvoja. Asunto- ja kiinteistöyhtiöitä ei käsitellä osakkuusyrietyksinä. Yhdistelemättä jättämisen merkitys konsernin tulokseen ja omaan pääomaan on vähäinen, sillä näiden yhtiöiden kulut katetaan osakkailta perittävällä yhtiövastikkeella.

Keskinäistä Vakuutusyhtiötä Kalevaa, jonka takuupääomasta Varma-konserni omistaa 50 % ja äänimäärästä 25 %, ei yhdistellä konsernitilinpäätöksen määräysvaltaa ja varojenjako koskevien rajoitusten johdosta.

Konsernituloslaskelmaan sisällytetään osuus osakkuusyrietysten tuloksesta. Konsernitaseessa lisätään osakkuusyrietysten hankintameno osuus hankinnan jälkeen kertyneistä tuloksista.

Osakkuusyrietykset esitetään liitetiedoissa 12 ja 13.

Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat merkitään taseeseen poistoilla vähennettyyn hankintamenoon tai sitä alempaan käypään arvoon. Kiinteistöjen arvoja on aiempina vuosina korotettu arvonorotuksilla. Suunnitelmanmukaiset poistot vähennetään myös rakennuksiin tuloutetuista arvonorotuksista. Tilikaudella 2018 kiinteistöjen kirjanpitoarvoihin ei tehty arvonorotuksia.

Osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintamenoon tai sitä alempaan käypään arvoon. Hankintameno lasketaan lajikohtaisesti keskihinnasta.

Rahoitusmarkkinavälineet merkitään taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan käypään arvoon. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia arvomuutoksia ei kuitenkaan kirjata. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintameno erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi kirjattu jaksotusten vastaerä ilmoitetaan taseen liitetiedoissa. Hankintameno on keskihinta, joka lasketaan rahoitusmarkkinavälinekohtaisesti.

Lainasaamiset ja muut saamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Sijoituksista aikaisempina tilikausina tehdyt arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti hankintamenoon käyvän arvon nousua vastaavalta osuudelta.

Vakuutusmaksusaamiset ja muut saamiset

Vakuutusmaksusaamiset ja muut saamiset arvostetaan nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Johdannaisopimukset

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaisopimukset arvostetaan kokonaisuutena suojattavan tase-erän kanssa. Jos suojattava tase-erästä ei kirjata arvomuutosta, ei myöskään suojaavasta sopimuksesta tehdä tulosvaikutteista kirjausta tilinpäätökseen, ellei sen negatiivinen arvomuutos ylitä suojattavan tase-erän positiivista arvomuutosta.

Muiden kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaisopimusten toteutunut ja laskennallinen arvomuutos kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi. Sopimusten sulkemisesta tai raukeamisesta syntyvät voitot ja tappiot kirjataan tilikauden aikana tilikauden tuotoksi tai kuluksi.

Korkojohdannaisten tuotot ja kulut kirjataan korkotuottoihin.

Suunnitelman mukaiset poistot

Rakennusten hankintameno, mukaan lukien rakennusten ainesosat, irtaimisto ja pitkävaikutteiset menot poistetaan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan. Myös rakennusten tuloutettu arvonnkorotus poistetaan suunnitelman mukaan. Poistosuunnitelmana käytetään joko menojäätös-poistoa tai tasapoistomenetelmää käyttäen seuraavia arvioituja taloudellisia vaikutusaikoja:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset, hotellit	40–60 vuotta
Teollisuus- ja varastorakennukset	25–50 vuotta
Rakennusten ainesosat	10 vuotta

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet poistetaan suunnitelman mukaan tasapoistomenetelmällä käyttäen seuraavia arvioituja taloudellisia vaikutusaikoja:

Koneet ja kalusto	7–10 vuotta
IT-laitteet	3 vuotta
Kuljetusvälineet	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta

Sijoitusten käyvät arvot

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden käyvät arvot määritetään kohteittain Finanssivalvonnan määräysten edellyttämällä tavalla perustuen yhtiön omien ja ulkopuolisten asiantuntijoiden laskelmiin ja lausuntoihin.

Noteerattujen arvopapereiden käypinä arvoina käytetään tilinpäätöspäivän viimeistä saatavilla olevaa ostokurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia.

Pääomarahasto-osuuksien käypänä arvona käytetään hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota käyvistä arvosta tai sen puuttuessa hankintamenoa. Sijoitusrahasto-osuuksien käypänä arvona käytetään viimeisintä saatavissa ollutta hallinnointiyhtiön laskemaa rahasto-osuuden arvoa.

Muiden osakkeiden ja osuuksien käypänä arvona käytetään hankintamenoa tai todennäköistä luovutushintaa tai tasesubstanssiin pohjautuvaa arvoa.

Rahoitusmarkkinavälineiden käypä arvo perustuu ensisijaisesti markkinahintoihin. Mikäli markkinahintaa ei ole saatavilla eikä sijoituksen arvo ole luotettavasti määritettävissä, käytetään ulkopuolisen tahon arvostuksia tai yleisesti hyväksytyjä laskentamalleja käyvän arvon määrittämiseksi tai käypänä arvona käytetään hankintamenoa.

Saamisten käypänä arvona pidetään nimellisarvoa tai tätä alemmaa todennäköistä arvoa.

Johdannaissopimuksien käyvät arvot ja niihin liittyvät vastuut ja vakuudet

Johdannaissopimuksien käypien arvojen määrittäminen sekä vastuut ja johdannaiskaupan selvittämisen vakuudeksi saadut ja annetut vakuudet esitetään liitetiedoissa kohdassa Taseeseen sisällyttömät vastuusitoumukset ja vastuut.

Lainaksi annetut arvopaperit

Lainaksi annetut arvopaperit sisältyvät taseeseen. Tiedot lainaksi luovutetuista arvopapereista esitetään taseen liitetiedoissa kohdassa Vakuudet ja vastuusitoumukset Arvopaperilainaus (liitetieto 31).

Tilikauden voitto ja oma pääoma

Työeläkevakuutusyhtiössä tilikauden voitto emoyhtiön tuloslaskelmassa määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön etukäteen vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti. Liitetiedoissa esitetään emoyhtiön oman pääoman jakautuminen vakuutusmaksun ja takuupääoman omistajien kesken.

Vakuutustekninen vastuovelka

Vastuovelkaa laskettaessa noudatetaan sekä vakuutusyhtiölain että sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan määräyksiä ja ohjeita. Vakutuustekninen vastuovelka koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta.

Vakuutusmaksuvastuu muodostuu vastaisten eläkkeiden vastuusta, ositetusta lisävakuutusvastuusta ja osaketuottosidonnaisesta lisävakuutusvastuusta. Ositettu lisävakuutusvastuu sisältää vakuutuksen ottajille

annettavat asiakashyvityksiin varatut määrät. Osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun määrä riippuu eläkelaitosten keskimääräisestä osakesijoitustuotosta.

Korvausvastuu muodostuu alkaneiden eläkkeiden vastuusta.

Tilikauden 2018 aikana Varma vastaanotti pienen työnantajakohtaisen vakuutusmaksun.

Vakavaraisuuspääoma

Vakavaraisuuden keskeisin mittari, vakavaraisuuspääoma, lasketaan käypiin arvoihin arvostettujen varojen ja velkojen erotuksena. Vakavaraisuuspääoma koostuu omasta pääomasta, tilinpäätössiirtojen kertymästä, arvostuseroista, osittamattomasta lisävakuutusvastuusta ja taseen ulkopuolisista vastuusitoumuksista. Vakavaraisuuspääomasta vähennetään taseen aineettomat hyödykkeet ja taseen ulkopuoliset leasingvastuut.

Vähimmäispääomavaatimus on yksi kolmasosa vakavaraisuusraja. Vakavaraisuusraja määritellään riskiteoreettisesti ottaen huomioon sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin sekä niiden keskinäiset korrelaatiot lainsäädännössä esitettyllä tavalla. Rajaa laskettaessa sijoitukset luokitellaan niiden riskin mukaan.

Vakavaraisuusasemalla tarkoitetaan vakavaraisuuspääoman suhdetta vakavaraisuusrajaan. Vakavaraisuusaste lasketaan vakavaraisuuspääoman suhteena vastuovelkaan, johon ei lueta osittamatonta lisävakuutusvastuuta.

Vakavaraisuuspääoma ja vakavaraisuusraja esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Verot

Tuloslaskelmaan merkitään tilikauden ja aikaisempien tilikausien suoriteperusteiset verot.

Laskennallista verovelkaa tai -saatavaa ei lasketa väliaikaisista eroista tuloslaskelman erien ja verotuksessa hyväksytyjen tulojen ja menojen välillä, kuten vahvistetuista tappioista tai veronhyvityssaataavista, koska yhtiön nettotulos määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön etukäteen vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti. Myöskään konsernin omistamissa keskinäisissä kiinteistöyhtiöissä ei lasketa laskennallista verovelkaa tai -saatavaa, koska ne eivät ole kyseisten yhtiöiden tai konsernin kannalta olennaisia.

Ulkomaanrahanmääräiset sijoitukset

Ulkomaanrahanmääräiset erät merkitään taseeseen hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alemmaa tilinpäätöspäivän valuuttakurssia käyttäen. Sijoitusten kirjanpitoarvoa määriteltäessä huomioidaan sijoituksen markkinahinnan ja valuuttakurssin muutos kokonaisuutena. Valuuttakurssierot kohdistetaan tulojen ja menojen oikaisueriksi. Rahojen ja pankkisaamisten sekä talletusten valuuttakurssierot samoin kuin erät, joita ei voida kohdistaa suoraan tulon tai menon oikaisuksi, kirjataan sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi. Käyviä arvoja laskettaessa käytetään Euroopan keskuspankin julkaisemia tilinpäätöspäivän keskikursseja.

Toimintokohtaiset liikemenot ja poistot

Liikekulut sekä kaluston ja pitkävaikutteisten menojen poistot sisällytetään toimintokohtaisesti tuloslaskelman eriin. Korvaustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokulut sisälty-

vät tuloslaskelmassa maksettuihin korvauksiin, sijoitusten hoitamiseen liittyvät kulut sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluina esitetään vakuutusten hankinnan ja hoidon sekä hallinnon kulut. Lakisääteiset maksut sisältyvät hallintokuluihin. Rakennusten suunnitelmanmukaiset poistot esitetään sijoitustoiminnan kuluina.

Eläkejärjestelyt ja palkkioselvitys

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksiin. Sitä on täydennetty vapaaehtoisilla lisäeläkevakuutuksilla. Toimitusjohtajan eläkejärjestelyt on selostettu liitetiedossa 7. Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodiin perustuva palkka- ja palkkioselvitys on julkaistu yhtiön verkkosivuilla sekä vuosikertomuksessa.

Tase ja tuloslaskelma käyvin arvoin

Liitetiedoissa on säännösten edellyttämän laajuuden lisäksi esitetty emoyhtiön tase ja tuloslaskelma käyvin arvoin muodossa, jonka tarkoituksena on lisätä työeläkevakuutusyhtiön tilinpäätösinformaation läpinäkyvyyttä.

Työeläkeyhtiön tilinpäätös laaditaan hyvän kirjanpitoarvon mukaisesti noudattaen voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä Finanssivalvonnan antamia määräyksiä ja ohjeita.

Työeläkejärjestelmä on osittain rahastoiva järjestelmä. Työeläkevakuutusyhtiön taseessa näkyvä vastuuvélka on määrältään noin neljännes tilinpäätöshetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvosta. Lisäksi lakisääteisessä eläkevakuutuksessa on yhteistakuujärjestelmä, jonka mukaan eläkelaitoksen joutuessa maksukyvyttömäksi työeläkejärjestelmä vastaa yhteisesti siitä, että vakuutettujen etuudet tulevat turvatuiksi.

Yhtiön toiminnan liikekulut on jaettu tuloslaskelmassa ja tunnusluvuissa useille riveille.

Käypien arvojen vaikutus yhtiön sijoituksiin ja niiden tuloksiin esitetään liitetiedossa Tase ja tuloslaskelma käyvin arvoin.

Yhtiön tulosanalyysissä esitetty kokonaistulos – sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin, hoitokustannustulos, vakuutusliikkeen tulos ja muu tulos yhteenlaskettuna – vastaa loppusummaltaan liitetiedon tuloslaskelman kokonaistulosta käyvin arvoin. Liitetiedossa sijoitustoiminnan nettotulos on esitetty käyvin arvoin. Kokonaistulokseen käyvin arvoin vaikuttavat lisäksi vakuutusmaksutulo, maksetut korvaukset, vastuuvélan muutos, kokonaisliikekulut, muu tulos ja verot. Käyvin arvoin laaditun tuloslaskelman kokonaistulos poikkeaa säännösten mukaisesti laaditun tuloslaskelman esittämästä sosiaali- ja terveysministeriön etukäteen vahvistamien laskuperusteiden mukaan lasketusta tilikauden tuloksesta olennaisesti.

Tilinpäätöksen liitetiedossa Varman tase ja tuloslaskelma käyvin arvoin (liitetieto 32) esitetään tase, jossa omaisuusarvot esitetään käyvin arvoin. Liitetiedossa arvostuserolla tarkoitetaan sijoitusten käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen erotusta.

Taseessa vakavaraisuutta mittaavan erikseen esitettävän vakavaraisuuspääoman pääkomponentit ovat oma pääoma, osittamaton lisävakuutusvastuu ja sijoitusten arvostuserot. Asiakashyvityksiin varattu ositettu lisävakuutusvastuu ja osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu näytetään omilla riveillään. Sijoitukset ja sijoitusten nettotuotto esitetään käyvin arvoin. Vastuuvélalle hyvitetävä korko sisältyy vastuuvélan muutokseen.

Emoyhtiö Varman käyvin arvoin laskettu kokonaistulos oli -1 741 (1 524) miljoonaa euroa ja taseen loppusumma 44 878 (46 161) miljoonaa euroa.

Sijoitukset riskin mukaisesti ryhmiteltynä

Liitetietoihin on sisällytetty sijoitukset ja niiden tuotto prosentit ryhmiteltynä riskin mukaan. Tuotto prosenttien laskennassa noudatetaan samoja Finanssivalvonnan määräyksiä kuin tunnuslukuja laskettaessa. Tapa kuvataan kohdassa Tunnusluvut ja analyysit.

Tunnusluvut ja analyysit

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut ja analyysit on laskettu ja esitetty Finanssivalvonnan liitetietoja koskevien määräysten mukaisesti.

Sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden tunnusluvut ja analyysit esitetään käyvin arvoin.

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan on laskettu sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon päivittäin tai kuukausittain aikapainotetut kassa- tai suoritevirrat.

Kauden tuotto on laskettu ns. mukautettua Dietzin kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma on laskettu lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat (kassavirta/suoritevirta = ostot – myynnit – tuotot + kulut) painotettuna sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä kauden loppuun.

Muu kuin taloudellinen tieto

Toimintakertomukseen on sisällytetty muuta kuin taloudellista tietoa sisältävää informaatiota ja tarkempi GRI-säännösten mukaan laadittu raportti julkaistaan yhtiön verkkosivuilla vuosikertomuksen julkaisemisen yhteydessä.

KONSERNIYHTIÖT 31.12.2018

Konserniin sisältyy uusina tytäryhtiöinä

As. Oy Jyväskylän Spinetti
Asunto Oy Vantaan Topaasikuja 9

Konserniin sisältyvät seuraavat 126 tytäryhtiötä

As Oy Kuokkalan Tahkonkartano
As Oy Lahden Vilhon Vaakuna
As. Oy Espoon Amiraali
As. Oy Näkinkuja 4
As. Oy Vantaan Tellervo
Asunto Oy Espoon Keijumäki
Asunto Oy Espoon Kilonlemmikki
Asunto Oy Espoon Pyölinpuisto
Asunto Oy Haukikoto
Asunto Oy Helsingin Arabiankatu 4
Asunto Oy Helsingin Arabiankatu 8
Asunto Oy Helsingin Haukilahdenkuja 13
Asunto Oy Helsingin Hiihtäjätien Huippu
Asunto Oy Helsingin Hiihtäjätien Kaarre
Asunto Oy Helsingin Hiihtäjätien Laakso
Asunto Oy Helsingin Kimmontie 3
Asunto Oy Helsingin Klaneettitie
Asunto Oy Helsingin Kruunuvuorenkatu 2
Asunto Oy Helsingin Näyttelijäntie 22
Asunto Oy Helsingin Päijänteentie 4-6
Asunto Oy Helsingin Roihuvuorentie 20
Asunto Oy Helsingin Roihuvuorentie 30
Asunto Oy Helsingin Tynnenmerenkatu 5
Asunto Oy Jyväskylän Kiramo 4
Asunto Oy Järvenpään Bjarnenkuja 6

Asunto Oy Kokkovouri
Asunto Oy Korkeavuorenkatu 2 a
Asunto Oy Lahden Kulmakatu 10
Asunto Oy Lahden Kulmakatu 12
Asunto Oy Lahden Massinhovi
Asunto Oy Lahden Massinpoiju
Asunto Oy Neilikkatie
Asunto Oy Oulun Lehmuskuja
Asunto Oy Siltavou dintie 1
Asunto Oy Tampereen Nahkakuja 13
Asunto Oy Tampereen Nahkakuja 9
Asunto Oy Tampereen Näsijärvenkatu 3
Asunto Oy Tampereen Palatsinraitti 1
Asunto Oy Tampereen Puuvillatehtaankatu 6
Asunto Oy Tampereen Satakunnankatu 22
Asunto Oy Tampereen Vihilahdenkontu
Asunto Oy Tervahovinkatu 12
Asunto Oy Turun Itäinen Rantakatu 64
Asunto Oy Turun Itäinen Rantakatu 70
Asunto Oy Turun Laivurinkatu 2
Asunto Oy Turun Vilhonkatu 15
Asunto Oy Vantaan Kärjäkuja 1
Asunto Oy Vantaan Vernissakatu 5
Kiint. Oy Helsingin Tapulikaupungintie 13
Kiint. Oy Jyväskylän maalaiskunnan Kotikeskus
Kiinteistö Oy Arabian Parkki
Kiinteistö Oy Atomitalo
Kiinteistö Oy Avia Prima
Kiinteistö Oy Eerikinkatu 24
Kiinteistö Oy Elocikulma 3

Kiinteistö Oy Espoon Komentajan-Varma
Kiinteistö Oy Espoon Riihitonttu
Kiinteistö Oy Fredrikinkatu 42
Kiinteistö Oy Gigahermia
Kiinteistö Oy Helsingin Hiilipiha
Kiinteistö Oy Helsingin Hiiliranta
Kiinteistö Oy Helsingin Itämerenkatu 11-13
Kiinteistö Oy Helsingin Lönnrotinkatu 18
Kiinteistö Oy Helsingin Malminkatu 28
Kiinteistö Oy Helsingin Ratavartijankatu 5
Kiinteistö Oy Helsingin Suolakivenkatu 1
Kiinteistö Oy Helsingin Valimopolku 4
Kiinteistö Oy Helsingin Valimotie 16
Kiinteistö Oy Helsingin Valimotie 9-11
Kiinteistö Oy Helsingin Yrjönkatu 17
Kiinteistö Oy Helsinki Niittylänpolku 10
Kiinteistö Oy Hotelli Levihovi
Kiinteistö Oy Hotelli Torni
Kiinteistö Oy Hyvinkään Hämeenkatu 9
Kiinteistö Oy Hämeentie 135
Kiinteistö Oy Ilmailunkatu 7
Kiinteistö Oy Itäinen Rantakatu 60
Kiinteistö Oy Itälahdenkatu 15-17
Kiinteistö Oy Itälahdenkatu 22 A
Kiinteistö Oy John Stenberginranta 2
Kiinteistö Oy Juhana Herttua 3
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kylmälahdentie 6
Kiinteistö Oy Jyväskylän Mattilanniemi
Kiinteistö Oy Jyväskylän Saarijärventie 50-52
Kiinteistö Oy Jyväskylän Sorastajantie 1

KONSERNIYHTIÖT 31.12.2018

Kiinteistö Oy Kaakkurinhovi
Kiinteistö Oy Keskustahotelli
Kiinteistö Oy Koroppa
Kiinteistö Oy Kotkan Jumalniementie 8
Kiinteistö Oy Kuntotalo
Kiinteistö Oy Lappeenrannan Kodinkeskus
Kiinteistö Oy Lappeenrannan Patria
Kiinteistö Oy Lönnrotinkatu 12
Kiinteistö Oy Lönnrotinkatu 13
Kiinteistö Oy Mannerheimintien Pysäköintilaitos
Kiinteistö Oy Menotie 1
Kiinteistö Oy Metsäpojankuja 1
Kiinteistö Oy Nokian Nuijamiestentie 5
Kiinteistö Oy Ornant
Kiinteistö Oy Partolan Kauppajätti
Kiinteistö Oy Pirkkalan Myllyhaantie
Kiinteistö Oy Porin Itsenäisyydenkatu 5
Kiinteistö Oy Rajalla
Kiinteistö Oy Rajasampaanranta 2
Kiinteistö Oy Salmisaaren Liikuntakeskus
Kiinteistö Oy Savonkatu 21
Kiinteistö Oy Seinäjoen Puskantie 13
Kiinteistö Oy Sompassaaren Tukoeka
Kiinteistö Oy Tampereen Kalevanpaasi
Kiinteistö Oy Tampereen Harjuntausta 7
Kiinteistö Oy Tampereen Sarankulmankatu 20 A
Kiinteistö Oy Tavastkulla
Kiinteistö Oy Vaasan Sampotalo
Kiinteistö Oy Vallilan toimisto
Kiinteistö Oy Vantaan Tasetie 8

Kiinteistö Oy Varmantalo
Kiinteistöosakeyhtiö Varma
Old Mill Oy
Osakevarma Oy
Oy Ässäkeskus Ab
Pitäjänmäen Kiinteistöt Oy
P-Turkuparkki Oy
Saimaan Kylpyläkiinteistöt Oy
Tampereen Kiinteistö Invest Oy
Tieto Esy Oy
Ässäparkki Oy

Konsernista poistui kertomusvuonna 13 kiinteistöyhtiötä

Helsingin Kiinteistösijoitus Oy
Kiinteistö Oy Joensuun Pilkontie 3
Kiinteistö Oy Kaikukatu 7
Kiinteistö Oy Lahden Virastotalo
Kiinteistö Oy Lohjan Sampotalo
Kiinteistö Oy Lönnrotinkatu 12 A
Kiinteistö Oy Nihtitorpankuja 4
Kiinteistö Oy Oulun Aurora
Kiinteistö Oy Pyynikin Trikoo
Kiinteistö Oy Seinäjoen Rengastie 4
Kiinteistö Oy Tietotalo
Kiinteistö Oy Varkauden Kauppakatu 47
Kiinteistöosakeyhtiö Mikkelin Karikontie 101

Varman konsernitilinpäätökseen ei sisälly uusia osakkuusyhtiöitä.

Konserniin sisältyy lisäksi seuraavat 17 osakkuusyhtiötä

Aros Bostad III AB
CMCV Kungens Kurva Holdco AB
Kiinteistö Oy Elocinkulma 1
Kiinteistö Oy Liikejalava
Kiinteistö Oy Pyynikin Parkki
Kiinteistö Oy Selloparkki
Kiinteistö Oy Suursuon Ostoskeskus
Leineläntien pysäköintikiinteistö Oy
NV Kiinteistösijoitus Oy
Näkin Pihapuistikko II Oy
Oulun Lehmusparkki Oy
Ruohoparkki Oy
Salmiparkki Oy
Serena Properties AB
Spektri Kiinteistöt GP Oy
Vaasan Toripysäköinti Oy
VVT Kiinteistösijoitus Oy

Konsernista ei poistunut kertomusvuonna yhtään osakkuusyhtiötä.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

1. Vakuutusmaksutulo

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Ensivakuutus				
TyEL:n mukainen perusvakuutus				
Työnantajan osuus	3 581,4	3 441,3	3 581,4	3 441,3
Työntekijän osuus	1 355,8	1 244,5	1 355,8	1 244,5
	4 937,2	4 685,9	4 937,2	4 685,9
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	0,0	0,4	0,0	0,4
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus	183,4	184,3	183,4	184,3
	5 120,6	4 870,6	5 120,6	4 870,6
Valtion Eläkerahastoon suoritettava siirtymämaksu	-2,5	-3,1	-2,5	-3,1
Jälleenvakuutus	0,0	0,1	0,0	0,1
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	5 118,0	4 867,5	5 118,0	4 867,5
Jälleenvakuuttajien osuus	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Vakuutusmaksutulo ¹⁾	5 118,0	4 867,4	5 118,0	4 867,4
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista				
TyEL	13,5	10,1	13,5	10,1
YEL	2,3	2,3	2,3	2,3
	15,8	12,4	15,8	12,4

¹⁾ Luottotappioilla vähennettynä

2. Maksetut korvaukset

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Ensivakuutus				
Maksettu eläkkeensaajille				
TyEL:n mukainen perusvakuutus	5 293,8	5 172,9	5 293,8	5 172,9
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	89,5	92,3	89,5	92,3
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus	284,1	278,1	284,1	278,1
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	0,8	0,7	0,8	0,7
	5 668,2	5 544,0	5 668,2	5 544,0
Maksettu/saatu kustannustenjakokorvauksia ¹⁾				
TyEL-eläkkeet	-24,1	-10,3	-24,1	-10,3
YEL-eläkkeet	-49,8	-54,4	-49,8	-54,4
Osuus työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta	-145,5	-198,3	-145,5	-198,3
YEL:n valtion osuus	-43,8	-31,8	-43,8	-31,8
VEKL:n valtion korvaus	-0,9	-1,3	-0,9	-1,3
	-264,2	-296,2	-264,2	-296,2
Jälleenvakuutus	0,1	0,0	0,1	0,0
	5 404,1	5 247,8	5 404,1	5 247,8
Korvaustoiminnon hoitokulut	28,1	31,2	28,1	31,2
Työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet hoitokulut ²⁾	6,3	5,9	6,3	5,9
Maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta	5 438,4	5 284,9	5 438,4	5 284,9
Jälleenvakuuttajien osuus	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Maksetut korvaukset yhteensä	5 438,4	5 284,9	5 438,4	5 284,9

¹⁾ Maksettuihin/saattuihin kustannustenjakokorvauksiin ei sisällytetä osuutta työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta, palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta, osuutta YEL:n valtion osuudesta eikä VEKL:n korvausta.

²⁾ Vuosina 2000–2018 Varman vakuutusmaksutuloon sisältyvät työkyvyttömyysriskin hallintaosat olivat yhteensä 96 miljoonaa euroa, joista työhyvinvointihankkeisiin käytettiin osana korvauskuluja 100 %. Vuonna 2018 hallintaosat olivat 6,3 miljoonaa euroa ja siirto korvauskuluihin oli 6,3 miljoonaa euroa.

3. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Osinkotuotot	0,2	0,4		
	0,2	0,4		
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyhtiöihin				
Osinkotuotot	0,0	0,0		
	0,0	0,0		
Tuotot kiinteistöinvestoinneista				
Korkotuotot				
Samana konsernin yrityksiltä	28,5	30,7		
Muilta kuin saman konsernin yrityksiltä			0,5	0,5
Muut tuotot				
Muilta kuin saman konsernin yrityksiltä	196,1	208,1	215,1	228,2
	224,6	238,8	215,6	228,7
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	512,5	581,1	512,6	581,3
Korkotuotot	521,2	203,9	521,2	203,9
Muut tuotot	1 255,5	2 565,7	1 255,5	2 565,7
	2 289,2	3 350,7	2 289,3	3 350,9
	2 513,9	3 589,8	2 505,0	3 579,6
Arvon alentumisten palautukset	219,3	78,6	203,6	74,3
Myyntivoitot	2 987,0	3 404,3	2 986,2	3 398,5
Yhteensä	5 720,3	7 072,8	5 694,7	7 052,4
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistöinvestoinneista	-144,2	-150,4	-83,1	-89,1
Kulut muista sijoituksista	-2 102,9	-1 575,9	-2 102,9	-1 575,9
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	-321,5	-43,6	-321,3	-43,5
	-2 568,6	-1 770,0	-2 507,3	-1 708,6
Arvon alentumiset ja poistot				
Arvon alentumiset	-1 294,8	-765,5	-1 259,2	-754,9
Rakennusten suunnitelmapoistot	-10,2	-11,5	-77,9	-70,2
	-1 305,1	-776,9	-1 337,1	-825,2
Myyntitappiot	-1 597,3	-698,0	-1 597,3	-698,0
Yhteensä	-5 471,0	-3 244,9	-5 441,7	-3 231,7
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	249,3	3 827,8	253,0	3 820,7
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa sisältää muita sijoitustoiminnan kurssivoittoja ja -tappioita	-799,3	592,8	-799,3	592,8

4. Tuloslaskelman erä ”Liikekulut”

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Vakuutusten hankintamenot				
Ensisivakuutuksen palkkiot	1,9	1,4	1,9	1,4
Muut vakuutusten hankintamenot	7,0	6,5	7,0	6,5
	8,9	7,9	8,9	7,9
Vakuutusten hoitokulut				
Hallintokulut				
Lakisääteiset maksut				
ETK:n kustannusosuus	8,9	9,5	8,9	9,5
Oikeushallintomaksu	1,2	1,1	1,2	1,1
Finanssivalvonnan valvontamaksu	0,8	0,8	0,8	0,8
	10,9	11,4	10,9	11,4
Muut hallintokulut	18,0	18,1	18,0	18,1
	68,2	69,6	68,2	69,6

5. Kokonaisliikekulut toiminnoittain

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Maksetut korvaukset				
Korvaustoiminnan hoitokulut	28,1	31,2	28,1	31,2
Työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut	6,3	5,9	6,3	5,9
	34,4	37,1	34,4	37,1
Liikekulut				
Sijoitustoiminnan hoitokulut				
Kulut kiinteistöinvestoinneista	3,7	3,3	3,7	3,3
Kulut muista sijoituksista	18,6	19,3	18,6	19,3
	22,3	22,6	22,3	22,6
Kokonaisliikekulut yhteensä	124,8	129,3	124,8	129,3

6. Henkilöstökulut

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Palkat ja palkkiot	40,1	39,3	40,1	39,3
Eläkekulut	6,9	6,6	6,9	6,6
Muut henkilösivukulut	1,3	3,0	1,3	3,0
Yhteensä	48,3	48,8	48,3	48,8

7. Johdon palkat ja palkkiot

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Toimitusjohtaja	0,9	0,7	0,9	0,7
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet	0,5	0,4	0,5	0,4
Hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet	0,2	0,1	0,2	0,1
Yhteensä	1,5	1,2	1,5	1,2
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	532	524	532	524

Toimitusjohtaja Risto Murron palkka ja luontaisedut olivat 876.959,28 euroa. Toimitusjohtaja Murron eläkeikä on 65 vuotta.

8. Tilintarkastajien palkkiot

1.1.-31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
	Ernst & Young Oy	KPMG Oy Ab	Ernst & Young Oy	KPMG Oy Ab
Tilintarkastuspalkkiot ¹⁾	0,2	0,2	0,2	0,2
Veroneuvonta	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut palkkiot	0,0	0,0	0,0	0,0
	Muut yhteisöt	Muut yhteisöt	Muut yhteisöt	Muut yhteisöt
Veroneuvonta	0,1	0,1	0,1	0,1
Muut palkkiot	0,1	0,2	0,1	0,2

¹⁾ Vuonna 2018 tilintarkastajana on toiminut Ernst & Young Oy ja vuonna 2017 KPMG Oy Ab.

9. Tuloverot

Laskennallista verovelkaa tai -saatavaa tilinpäätössiirtojen kertymästä tai muista väliaikaisista eroista kirjanpidon ja verotuksellisten arvojen välillä ei ole merkitty taseeseen, koska näiden laskennallisten verovelkojen tai -saamisten realisointumista ei voida pitää lakisääteistä eläkevakuuttamista harjoittavan yhtiön ja sen konsernin tilinpäätöksessä todennäköisenä.

TASEEN LIITETIEDOT

10. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero, emoyhtiö

31.12., milj. €	Jäljellä oleva hankintameno 2018	Kirjanpito- arvo 2018	Käypä arvo 2018	Jäljellä oleva hankintameno 2017	Kirjanpito- arvo 2017	Käypä arvo 2017
Kiinteistösisjoitukset						
Kiinteistöt	302,7	312,8	429,9	303,6	315,3	428,0
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	1 211,2	1 211,2	1 724,2	1 229,5	1 229,5	1 693,6
Muut kiinteistöosakkeet	9,3	9,3	9,5	11,3	11,3	11,6
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	530,5	530,5	530,5	572,5	572,5	572,5
Saamiset kiinteistöyhtiöiltä	220,9	220,9	220,9	109,7	109,7	109,7
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	18,5	18,5	33,8	18,5	18,5	24,7
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	23 963,4	23 963,4	31 244,6	23 640,7	23 640,7	31 867,6
Rahoitusmarkkinavälineet	6 947,8	6 947,8	6 953,6	6 890,4	6 890,4	7 105,3
Kiinnelainasaamiset	288,6	288,6	288,6	269,8	269,8	269,8
Muut lainasaamiset	1 559,1	1 559,1	1 560,6	1 213,1	1 213,1	1 215,3
	35 056,2	35 066,3	43 000,4	34 263,4	34 275,2	43 302,5
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:						
Korkotuoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta	-32,8			-43,4		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		10,1			11,8	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			7 934,1			9 027,3
Ei-suojaavat johdannaiset		-111,2	-40,9		-58,6	62,2
Arvostusero (käyvän ja kirjanpitoarvon erotus)			70,3			120,8
Arvostusero yhteensä			8 004,4			9 148,1

11. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero, konserni

31.12., milj. €	Jäljellä oleva hankintameno 2018	Kirjanpito- arvo 2018	Käypä arvo 2018	Jäljellä oleva hankintameno 2017	Kirjanpito- arvo 2017	Käypä arvo 2017
Kiinteistösjoiutukset						
Kiinteistöt	2 191,3	2 201,4	2 886,8	2 130,7	2 142,5	2 786,3
Muut kiinteistöosakkeet	9,3	9,3	9,5	11,3	11,3	11,6
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	0,6	0,6	0,9	0,5	0,5	0,9
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	27,5	27,5	33,8	22,2	22,2	24,7
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	23 976,3	23 976,3	31 257,5	23 652,7	23 652,7	31 879,7
Rahoitusmarkkinavälineet	6 947,8	6 947,8	6 953,6	6 890,4	6 890,4	7 105,3
Kiinnelainasaamiset	288,6	288,6	288,6	269,8	269,8	269,8
Muut lainasaamiset	1 559,1	1 559,1	1 560,6	1 213,1	1 213,1	1 215,3
	35 000,4	35 010,5	42 991,3	34 190,8	34 202,5	43 293,7
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:						
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintameno erotusta	-32,8			-43,4		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		10,1			11,8	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			7 980,8			9 091,1
Ei-suojaavat johdannaiset						
Arvostusero (käyvän ja kirjanpitoarvon erotus)		-111,2	-40,9		-58,6	62,2
			70,3			120,8

12. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä, emoyhtiö

31.12.2018, milj. €

Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä		
Hankintameno 1.1.		4,3
Hankintameno 31.12.		4,3
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä		
Hankintameno 1.1.		18,5
Lisäykset		0,0
Vähennykset		0,0
Hankintameno 31.12.		18,5

Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä

31.12.2018	Kotipaikka	Osuus kaikista osakkeista	Osuus kaikista äänistä	Kirjanpito- arvo milj. €
Tieto Esy Oy	Helsinki	14,4 %	50,1 %	0,9
Osakevarma Oy	Helsinki	100,0 %	100,0 %	3,3
				4,3
Asunto- ja kiinteistöyhtiöt				1 211,2

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä

31.12.2018	Kotipaikka	Osuus kaikista osakkeista	Osuus kaikista äänistä	Kirjanpito- arvo milj. €
Aros Bostad III AB	Tukholma	35,1 %	35,1 %	0,0
CMCV Kungenskurva HoldCo AB	Tukholma	45,0 %	45,0 %	10,0
NV Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	45,0 %	45,0 %	0,0
Serena Properties AB	Tukholma	43,0 %	43,0 %	8,5
Spektri Kiinteistöt GP Oy	Helsinki	24,7 %	24,7 %	0,0
VVT Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	45,0 %	45,0 %	0,0
				18,5
Asunto- ja kiinteistöyhtiöt				6,1

13. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä, konserni

31.12.2018, milj. €

Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä		
Hankintameno 1.1.		0,5
Lisäykset		0,1
Vähennykset		0,0
Hankintameno 31.12.		0,6
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä		
Hankintameno 1.1.		22,2
Lisäykset		5,4
Vähennykset		-0,1
Hankintameno 31.12.		27,5

Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä

31.12.2018	Kotipaikka	Osuus kaikista osakkeista	Osuus kaikista äänistä	Kirjanpito- arvo milj. €
Tieto Esy Oy	Helsinki	14,4 %	50,1 %	0,6
				0,6

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä

31.12.2018	Kotipaikka	Osuus kaikista osakkeista	Osuus kaikista äänistä	Kirjanpito- arvo milj. €
Aros Bostad III AB	Tukholma	35,1 %	35,1 %	0,6
CMCV Kungenskurva HoldCo AB	Tukholma	45,0 %	45,0 %	10,5
NV Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	45,0 %	45,0 %	0,0
Serena Properties AB	Tukholma	43,0 %	43,0 %	16,4
Spektri Kiinteistöt GP Oy	Helsinki	24,7 %	24,7 %	0,0
VVT Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	45,0 %	45,0 %	0,0
				27,5
Asunto- ja kiinteistöyhtiöt				11,8

14. Kiinteistösjoitusten muutokset

31.12.2018, milj. €	Emoyhtiö Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet	Emoyhtiö Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	Konserni Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.	2 050,5	682,2	3 342,1
Lisäykset	42,1	111,6	176,1
Vähennykset	-84,7	-42,5	-114,3
Hankintameno 31.12.	2 007,8	751,4	3 403,9
Kertyneet poistot 1.1.	-187,3		-911,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	8,3		35,3
Tilikauden poistot	-10,2		-68,2
Kertyneet poistot 31.12.	-189,2		-943,9
Arvon alentumiset 1.1.	-318,8		-289,1
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	48,6		38,2
Tilikauden arvonalentumiset	-44,5		-30,6
Arvon alentumisten palautukset	19,4		22,1
Arvon alentumiset 31.12.	-295,4		-259,5
Arvonkorotukset 1.1.	11,8		11,8
Vähennysten ja siirtojen arvonkorotukset	-1,7		-1,7
Arvonkorotukset 31.12.	10,1		10,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 533,3	751,4	2 210,7

15. Omassa käytössä olevat kiinteistösjoitukset

31.12.2018, milj. €	Emoyhtiö	Konserni
Jäljellä oleva hankintameno	64,4	64,4
Kirjanpitoarvo	64,4	64,4
Käypä arvo	76,3	76,3

16. Emoyhtiön muut sijoitukset, osakkeet ja osuudet

31.12.2018	Osuus osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Noteeratut osakkeet			
Kotimaiset			
Ahlstrom-Munksjö Oyj	1,5	20,5	25,2
Aktia Pankki Oyj	1,3	6,7	10,6
Alma Media Oyj	6,5	23,0	28,5
Altia Oyj	4,3	11,0	11,0
Amer Sports Oyj	2,2	31,7	99,4
Aspo Oyj	4,6	6,0	11,4
Atria Oyj	1,9	3,4	3,4
Bittium Oyj	3,8	8,3	10,4
CapMan Oyj	2,4	5,4	5,4
Cargotec Oyj	2,6	45,1	45,1
Caverion Oyj	7,0	49,3	49,3
Componenta Oyj	5,9	1,5	1,5
Consti Yhtiöt Oyj	2,2	0,9	0,9
Cramo Oyj	1,7	11,1	11,3
Detection Technology Oyj	3,6	2,7	8,4
Digia Oyj	3,8	2,6	3,6
DNA Oyj	0,2	2,9	5,0
Elisa Oyj	3,1	65,6	186,6
Etteplan Oyj	3,9	3,3	7,6
Fellow Finance Oyj	1,4	0,7	0,7
Finnair Oyj	0,3	1,5	2,7
Fiskars Oyj Abp	3,0	24,9	37,0
Fortum Oyj	1,0	159,7	163,1
F-Secure Oyj	2,2	7,5	8,0
Glaston Oyj Abp	6,6	4,9	4,9
Gofore Oyj	3,9	3,3	4,2
HKScan Oyj	1,5	1,2	1,2
Huhtamaki Oyj	4,4	127,3	127,3
Kemira Oyj	3,4	52,3	52,3
Kesko Oyj	1,1	16,7	53,1
Kesla Oyj	4,4	0,6	0,6
Kojamo Oyj	12,3	33,1	247,7
Konecranes Abp	3,7	72,7	76,0
KONE Oyj	0,6	70,3	124,5
Kotipizza Oyj	3,1	1,0	4,6
Lassila & Tikanoja Oyj	0,9	3,9	5,2

31.12.2018	Osuus osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Marimekko Oyj	4,8	3,4	8,0
Metsä Board Oyj	4,9	40,4	90,1
Metso Oyj	2,5	84,6	84,6
Neste Oyj	1,3	163,3	231,9
Nixu Oyj	3,6	1,2	2,0
NoHo Partners Oyj	1,4	1,2	2,3
Nokian Renkaat Oyj	2,7	61,8	101,1
Nokia Oyj	1,2	322,9	337,5
Nordea Bank Abp	1,6	473,2	473,2
Olvi Oyj	4,0	17,6	25,8
Oma Säästöpankki Oyj	1,8	3,7	3,7
Oriola Oyj	4,2	12,9	14,9
Orion Oyj	1,4	50,6	58,9
Outokumpu Oyj	4,4	59,1	59,1
Outotec Oyj	8,1	45,3	45,3
Ponsse Oyj	1,4	1,6	9,6
Pöyry Oyj	4,5	20,9	28,1
Qt Group Oyj	4,1	2,9	8,6
Raisio Oyj	2,2	8,3	8,3
Ramirent Oyj	0,3	1,8	1,8
Raute Oyj	1,2	0,6	1,1
Robit Oyj	7,9	2,7	2,7
Rovio Entertainment Oyj	0,9	2,6	2,6
Sampo Oyj	4,0	177,5	851,0
Sanoma Oyj	0,1	0,7	1,7
Siili Solutions Oyj	1,9	1,9	2,1
Silmäasema Oyj	4,6	2,8	2,8
Solteq Oyj	6,5	1,6	1,6
SRV Yhtiöt Oyj	0,9	1,2	1,2
SSH Communications Security Oyj	1,9	1,3	1,3
Stockmann Oyj Abp	9,1	12,4	12,4
Stora Enso Oyj	1,2	105,5	105,5
Suominen Oyj	7,7	9,2	9,2
Teleste Oyj	2,7	2,7	2,7
Terveystalo Oyj	17,3	177,2	177,2
Tieto Oyj	0,2	4,2	4,2
Tikkurila Oyj	5,7	30,0	30,0
Tokmanni Group Oyj	7,4	30,7	31,1

31.12.2018	Osuus osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
UPM-Kymmene Oyj	2,5	292,8	292,8
Uponor Oyj	5,3	33,1	33,1
Valmet Oyj	2,8	34,9	74,4
Verkkokauppa.com Oyj	4,6	8,5	8,5
Viafin Service Oyj	3,3	0,6	0,6
Vincit Oyj	5,7	3,4	3,4
Wärtsilä Oyj Abp	5,2	144,7	426,8
Wulff-Yhtiöt Oyj	6,5	0,7	0,7
YIT Oyj	7,6	81,2	81,2
Muut		1,4	4,1
Kotimaiset yhteensä		3 425,4	5 198,3
Ulkomaiset			
Alankomaat			
Adyen NV	0,0	3,2	3,3
Aegon NV	0,0	1,1	1,1
Akzo Nobel NV	0,0	3,7	4,3
ASM International NV	0,4	7,6	7,6
ASR Nederland NV	0,0	0,6	0,6
IMCD Group NV	0,7	15,2	19,6
ING Groep NV	0,0	16,9	16,9
Koninklijke Ahold NV	0,0	10,9	12,1
Koninklijke KPN NV	0,1	6,6	6,6
Koninklijke Philips NV	0,0	4,6	4,6
NN Group NV	0,1	9,1	10,9
Qiagen NV	0,1	4,0	4,3
Signify NV	0,1	3,7	3,7
Unilever NV	0,0	4,3	5,2
Australia			
Coca-Cola Amatil Ltd	0,0	1,3	1,3
Commonwealth Bank of Australia	0,0	1,1	1,1
GPT Group	0,1	3,3	3,3
Mirvac Group	0,1	2,8	2,8
National Australia Bank Ltd	0,0	1,5	1,5
Telstra Corp Ltd	0,0	2,2	2,2
Westpac Banking Corporation	0,0	1,5	1,5

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Belgia			
Ageas SA	0,0	0,9	1,1
Anheuser-Busch InBev NV	0,0	18,7	18,7
KBC Groep NV	0,0	7,4	7,4
UCB SA	0,1	6,0	7,1
Caymansaaret			
Phoenix Group Holdings PLC	0,0	0,5	0,5
Espanja			
Amadeus IT Holding SA	0,0	3,0	3,0
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA	0,0	2,3	2,3
Banco Santander SA	0,0	4,8	4,8
Enagas SA	0,1	7,9	7,9
Ferrovial SA	0,0	6,5	6,5
Grifols SA	0,1	6,2	6,9
Iberdrola SA	0,0	9,6	11,2
Naturgy Energy Group SA	0,0	8,7	10,7
Red Electrica Corp SA	0,1	9,1	9,1
Irlanti			
Accenture PLC	0,0	9,5	10,1
Eaton Corporation PLC	0,0	4,2	4,2
Linde PLC	0,0	1,4	1,5
Medtronic PLC	0,0	7,3	7,9
Iso-Britannia			
Admiral Group PLC	0,0	0,7	0,8
AstraZeneca PLC	0,0	22,7	26,3
Aviva PLC	0,0	5,9	5,9
Barclays PLC	0,0	2,5	2,5
British Land Co PLC	0,0	2,3	2,3
Croda International PLC	0,1	3,1	4,2
Direct Line Insurance Group PLC	0,0	0,7	0,7
G4S PLC	0,1	3,3	3,3
GlaxoSmithKline PLC	0,0	10,7	10,8
Halma PLC	0,2	11,0	13,6
Hays PLC	0,1	2,0	2,0
Hikma Pharmaceuticals PLC	0,1	3,8	3,8
Hiscox Ltd	0,0	0,7	0,8
HSBC Holdings PLC	0,0	21,7	21,7
IMI PLC	0,2	5,0	5,0

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Inchcape PLC	0,5	12,3	12,3
Just Eat PLC	0,2	8,8	8,8
Legal & General Group PLC	0,0	2,2	2,2
Lloyds Banking Group PLC	0,0	7,5	7,5
Melrose Industries PLC	0,1	5,7	5,7
Prudential PLC	0,0	5,9	5,9
Rolls-Royce Group PLC	0,0	2,9	2,9
Royal Dutch Shell PLC	0,0	10,3	10,3
RSA Insurance Group PLC	0,0	0,8	0,8
Smith & Nephew PLC	0,0	5,8	6,5
Spirax-Sarco Engineering PLC	0,1	6,9	6,9
St James's Place PLC	0,0	0,8	0,8
Vesuvius PLC	0,2	3,2	3,2
Vodafone Group PLC	0,0	16,2	16,2
WH Smith PLC	0,6	11,5	11,5
Italia			
Anima Holding SpA	0,7	8,1	8,1
Assicurazioni Generali SpA	0,0	2,9	2,9
Autogrill SpA	1,2	22,1	22,1
Biesse SpA	0,6	3,0	3,0
Brembo SpA	0,2	6,2	6,2
Buzzi Unicem SpA	0,3	8,3	8,3
De'Longhi SpA	0,5	14,9	14,9
DiaSorin SpA	0,2	7,6	8,5
Hera SpA	1,0	39,3	39,9
Intesa Sanpaolo SpA	0,0	4,7	4,7
Recordati SpA	0,3	18,7	18,9
Terna Rete Elettrica Nazionale SpA	0,0	1,9	2,0
UniCredit SpA	0,0	4,5	4,5
Itävalta			
Erste Group Bank AG	0,0	4,2	4,2
Palfinger AG	0,3	2,2	2,2
Japani			
Daifuku Co Ltd	0,1	3,6	3,6
FANUC Corp	0,0	3,1	3,1
Keyence Corp	0,0	5,2	5,8
Kyocera Corp	0,0	2,9	2,9
Minebea Mitsumi Inc	0,1	3,2	3,2

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Murata Manufacturing Company Ltd	0,0	6,6	6,6
Nidec Corp	0,0	3,6	3,6
Recruit Holdings Co Ltd	0,0	3,6	3,6
YASKAWA Electric Corp	0,1	3,0	3,0
Jersey C.I.			
Experian PLC	0,0	3,1	3,2
Kanada			
Bank of Montreal	0,0	3,4	3,4
Bank of Nova Scotia	0,0	0,9	0,9
BCE Inc	0,0	3,5	3,5
International Petroleum Corporation	0,3	0,7	0,7
Royal Bank of Canada	0,0	2,8	3,0
TELUS Corporation	0,0	6,5	6,5
Toronto-Dominion Bank	0,0	1,2	1,3
Luxemburg			
Eurofins Scientific SE	0,1	4,9	4,9
Solutions 30 SE	1,7	12,3	16,0
Subsea 7 SA	0,1	1,7	1,7
Norja			
Aker BP ASA	0,0	0,9	1,1
Aker Solutions ASA	0,1	1,4	1,4
Atea ASA	0,3	3,0	3,9
DNB ASA	0,0	8,3	8,3
Equinor ASA	0,0	11,6	12,0
Europris ASA	1,3	5,1	5,1
Hofseth BioCare ASA	1,2	0,8	0,8
Leroey Seafood Group ASA	0,0	0,9	1,3
Mowi ASA	0,0	4,3	4,6
Norsk Hydro ASA	0,1	11,2	11,2
Norwegian Finans Holding ASA	0,7	8,4	8,4
Orkla ASA	0,0	2,7	2,7
Protector Forsikring ASA	0,9	1,6	3,6
Storebrand ASA	2,7	58,4	76,9
Telenor ASA	0,0	6,7	6,7
TGS Nopec Geophysical Co ASA	0,1	2,9	3,1
Yara International ASA	0,4	32,6	32,6

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Ranska			
Alstom SA	0,1	5,1	5,1
AXA SA	0,0	5,6	5,7
BNP Paribas SA	0,0	3,9	3,9
Bouygues SA	0,0	3,6	3,8
Carmila SA	0,5	10,9	10,9
Covivio SA	0,2	9,8	10,0
Crédit Agricole SA	0,0	4,0	4,0
Elis SA	0,0	1,1	1,1
Europcar Mobility Group SA	1,1	14,2	14,2
Gecina SA	0,0	3,1	3,1
ICADE SA	0,1	5,0	5,0
Klepierre SA	0,1	5,7	5,7
LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton SE	0,0	10,3	10,3
Orange SA	0,0	7,1	7,1
Orpea SA	0,5	24,9	27,6
Peugeot SA	0,0	7,4	7,4
Sanofi SA	0,0	26,9	27,6
Schneider Electric SA	0,0	6,5	6,5
Scor SE	0,0	0,9	1,0
Société Générale SA	0,0	2,8	2,8
Suez Environnement SA	0,1	5,8	5,8
Tarkett SA	0,2	2,0	2,0
Teleperformance SA	0,2	12,6	12,6
Unibail-Rodamco SE	0,0	4,6	4,6
Worldline SA	0,2	14,4	16,9
Ruotsi			
Alfa Laval AB	0,0	3,7	3,7
Assa Abloy AB	0,0	3,1	3,1
Atlas Copco AB	0,1	16,8	16,8
Atrium Ljungberg AB	6,1	82,9	120,2
Boliden AB	0,2	11,2	11,2
Electrolux AB	0,1	7,3	7,3
Epiroc AB	0,1	4,4	6,0
Essity AB	0,0	3,2	3,2

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Fastighets AB Balder	0,5	14,8	19,7
Gränges AB	0,3	1,5	1,6
Gunnebo AB	0,3	0,5	0,5
Hennes & Mauritz AB	0,1	9,9	9,9
Hexagon AB	0,0	6,0	6,0
Hexpol AB	0,2	2,9	3,4
Hufvudstaden AB	0,6	10,0	17,1
Investment AB Kinnevik	0,0	2,1	2,1
Investor AB	0,1	12,5	14,6
Inwido AB	0,6	1,8	1,8
Modern Times Group AB	0,3	5,7	5,7
Nobia AB	0,1	0,7	0,7
Sandvik AB	0,1	8,0	8,0
Securitas AB	0,0	2,1	2,1
Skandinaviska Enskilda Banken AB	0,2	30,2	30,2
SKF AB	0,1	3,9	3,9
SSAB AB	0,1	2,2	2,2
Svenska Cellulosa AB	0,2	8,0	8,0
Svenska Handelsbanken Ab	0,1	21,9	21,9
Swedbank AB	0,2	32,7	32,7
Swedish Orphan Biovitrum AB	0,1	6,0	7,5
Tele2 AB	0,2	12,4	13,2
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	0,1	19,8	22,7
Telia Company AB	0,1	12,5	12,7
Volvo AB	0,1	18,1	18,1
ÅF AB	0,2	1,2	2,5
Saksa			
Aixtron SE	3,8	35,7	35,7
Allianz SE	0,0	8,7	11,3
Alstria Office REIT-AG	0,7	10,9	14,8
Aumann AG	1,2	5,3	5,3
BASF SE	0,0	4,8	4,8
Bilfinger Berger SE	0,1	1,3	1,3
Carl Zeiss Meditec AG	0,2	8,0	10,9
CTS Eventim AG & Co KGaA	0,3	9,8	9,8
Dermapharm Holding SE	0,9	11,4	11,4

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Deutsche Pfandbriefbank AG	0,8	8,8	8,8
Deutsche Post AG	0,0	4,8	4,8
Deutsche Telekom AG	0,0	6,7	6,7
Fresenius Medical Care AG & Co KGaA	0,0	2,8	2,8
Fresenius SE & Co KGaA	0,0	8,3	8,5
Hannover Rückversicherung AG	0,0	0,7	1,0
Infineon Technologies AG	0,1	16,9	16,9
Jenoptic AG	0,9	9,4	11,5
KION Group AG	0,1	3,5	3,5
Merck KGaA	0,1	9,0	9,0
Münchener Rückversicherungs AG	0,1	15,1	17,2
Osram Licht AG	0,1	2,6	2,6
Porsche Automobil Holding SE	0,0	1,7	1,7
RIB Software AG	2,7	16,5	16,5
SAP SE	0,0	8,7	8,7
SGL Carbon SE	0,3	2,4	2,4
Siemens AG	0,0	14,3	14,3
Siemens Healthineers AG	0,0	2,8	3,7
ThyssenKrupp AG	0,1	6,7	6,7
Volkswagen AG	0,0	2,9	3,2
Wirecard AG	0,1	13,6	13,6
Sveitsi			
ABB Ltd	0,1	28,7	28,7
Baloise Holding AG	0,0	0,8	0,8
Credit Suisse Group AG	0,0	4,3	4,3
Dufry AG	0,1	6,1	6,1
LafargeHolcim Ltd	0,0	9,8	9,8
Novartis AG	0,0	20,6	21,8
Roche Holding AG	0,0	8,3	8,6
Sika AG	0,0	5,7	5,7
Swisscom AG	0,0	3,4	3,4
Swiss Life Holding AG	0,0	1,1	1,6
Swiss Re AG	0,0	10,3	10,9
UBS Group AG	0,0	5,4	5,4
Vifor Pharma AG	0,1	4,7	4,7
Zurich Financial Services AG	0,0	5,2	5,7

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Tanska			
A.P. Møller-Mærsk A/S	0,0	3,3	3,3
Carlsberg A/S	0,1	5,6	5,6
Christian Hansen Holding A/S	0,0	3,6	3,9
Coloplast A/S	0,0	3,9	4,0
DSV A/S	0,1	5,7	5,7
Genmab A/S	0,1	4,9	4,9
ISS A/S	0,0	0,7	0,7
Novo Nordisk A/S	0,0	26,7	26,7
Novozymes A/S	0,0	3,9	3,9
Orsted A/S	0,0	4,5	5,8
Pandora A/S	0,0	0,5	0,5
Vestas Wind Systems A/S	0,0	3,3	4,0
Unkari			
Opus Global Nyrt.	1,3	6,7	6,7
Yhdysvallat			
3M Company	0,0	9,8	9,8
Abbott Laboratories	0,0	6,7	9,5
AbbVie Inc	0,0	9,2	12,1
Alliance Data Systems Corp	0,1	4,0	4,0
Amgen Inc	0,0	18,2	22,1
Antero Resources Corp	0,1	3,2	3,2
Apple Inc	0,0	74,9	81,4
Autodesk Inc	0,0	6,9	11,2
Automatic Data Processing Inc	0,0	5,3	5,3
Baxter International Inc	0,0	6,4	8,6
Biogen Inc	0,0	5,3	5,3
Boston Scientific Corp	0,0	6,1	7,7
Bristol-Myers Squibb Co	0,0	18,2	18,2
Broadridge Financial Solutions Inc	0,1	6,4	7,3
Caterpillar Inc	0,0	3,5	3,5
CSX Corp	0,0	3,4	3,4
CVS Health Corp	0,0	3,4	3,4
Danaher Corp	0,0	6,3	7,2
Edwards Lifesciences Corp	0,0	8,6	13,4
Eli Lilly and Company	0,0	17,2	25,3
Emerson Electric Co	0,0	4,9	4,9

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
FleetCor Technologies Inc	0,0	6,5	6,5
FLIR Systems Inc	0,1	2,9	2,9
General Electric Co	0,0	5,2	5,2
General Motors Company	0,0	2,9	2,9
Gilead Sciences Inc	0,0	16,4	16,4
Global Payments Inc	0,1	7,8	8,4
Google Inc	0,0	76,2	86,9
HCA Holdings Inc	0,0	3,6	5,4
Intuitive Surgical Inc	0,1	12,1	25,1
Johnson & Johnson	0,0	31,3	31,6
Mastercard Inc	0,0	17,4	20,6
Merck & Co Inc	0,0	9,6	13,4
Microsoft Corp	0,0	65,1	87,9
New Relic Inc	0,3	10,6	10,6
NIKE Inc	0,0	2,5	3,2
Nvidia Corp	0,0	10,5	10,5
Parker-Hannifin Corp	0,0	3,6	3,6
PayPal Holdings Inc	0,0	9,9	10,8
Pfizer Inc	0,0	21,3	26,7
Salesforce.com Inc	0,0	16,5	26,3
ServiceNow Inc	0,1	12,2	15,5
Square Inc	0,1	5,8	13,4
Tableau Software Inc	0,2	5,9	13,1
Union Pacific Corp	0,0	4,0	5,4
UnitedHealth Group Inc	0,0	15,0	21,8
United Parcel Service Inc	0,0	2,9	2,9
United Technologies Corporation	0,0	3,7	3,7
Veoneer Inc	0,2	3,7	3,7
Visa Inc	0,0	49,4	73,2
WEX Inc	0,1	5,2	5,2
Worldpay Inc	0,0	4,4	4,8
XPO Logistics Inc	0,1	4,3	4,3
Zebra Technologies Corporation	0,1	7,6	8,4
Zoetis Inc	0,1	15,2	22,4
Muut		3,1	26,6
Ulkomaiset yhteensä		2 523,1	2 858,7
Noteeratut osakkeet yhteensä		5 948,5	8 057,0

31.12.2018	Osuus- osakkeista %	Kirjanpito- arvo milj. €	Markkina- arvo milj. €
Noteeraamattomat osakkeet			
Kotimaiset			
Ahlström Capital Oy	3,7	8,4	26,5
HappySpace Oy	16,7	2,0	4,7
Havator Group Oy	9,2	5,4	7,4
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	30,0	2,6	2,6
Kiitosimeon Oy	15,3	2,4	2,4
KotiCap Oy	12,5	3,5	5,4
Mehiläinen Konserni Oy	7,8	75,0	75,0
Sponff Oy	17,6	2,1	3,4
Tornator Oy	15,3	24,4	107,6
Muut		0,5	0,5
Kotimaiset yhteensä		126,3	235,4
Ulkomaiset			
Alankomaat			
BenCo Insurance Holding BV	3,5	0,7	1,8
Ulkomaiset yhteensä		0,7	1,8
Noteeraamattomat osakkeet yhteensä		127,0	237,2

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
Hedgerahastosijoitukset		
Brittiläiset Neitsytsaaret		
Spinnaker Global Emerging Markets Fund Ltd	54,1	86,0
Caymansaaret		
Bayview MSR Opportunity Offshore L.P.	89,1	122,0
Bayview Opportunity Offshore III A L.P.	1,7	4,8
Bayview Opportunity Offshore IV A L.P.	123,9	233,8
Blackstone First Avenue Offshore Fund B Ltd	248,7	282,8
Blackstone First Avenue Offshore Fund C Ltd	64,8	67,7
Blackstone First Avenue Offshore Fund Ltd	162,9	263,3
BlueMountain Global Volatility Fund Ltd	61,4	106,7
Capula Global Relative Value Fund Ltd	90,5	153,6
Capula Tail Risk Fund Ltd	50,0	50,0
Carlson Black Diamond Thematic Ltd	38,8	42,5
CarVal Credit Value Fund B II L.P.	19,0	36,5
CarVal Credit Value Fund B IV L.P.	44,9	45,9
CarVal Global Value Fund L.P.	4,0	12,1
Cerberus Global Residential Mortgage Opportunity Fund L.P.	172,4	336,7
Chenavari European Deleveraging Opportunities Fund II L.P.	38,4	42,7
CS Iris V Fund Ltd	23,8	31,6
CVI Credit Value Fund B III L.P.	178,5	210,8
Dialectic Antithesis Offshore Ltd	22,0	22,0
Double Black Diamond Ltd	110,8	200,0
EJF Debt Opportunities Offshore Fund Ltd	209,6	322,2
EJF Financial Services Fund L.P.	25,8	37,2
EJF Speciality Finance Opportunities Offshore Fund L.P.	5,9	5,9
Elan Feeder Fund Ltd	109,3	175,5
Element Capital Feeder Fund Ltd	43,5	267,2
Elliot International Ltd	97,4	277,0
Fir Tree International Value Fund Ltd	13,3	22,9
Fir Tree Special Opportunities Fund VII L.P.	34,7	34,7
Five Mile Capital Partners II L.P.	0,9	1,5
Glenview Capital Partners Ltd	10,1	16,8
Golden Tree Credit Opportunities Ltd	7,7	37,3
Golden Tree Distressed Debt Fund (Cayman) Ltd	43,0	85,3

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
Golden Tree Distressed Fund 2014 (Cayman) L.P.	61,9	84,2
Golden Tree Offshore Fund II Ltd	9,4	11,3
Golden Tree Offshore Fund Ltd	112,6	120,5
GSA Quantitative Futures Master Fund Ltd	24,0	33,3
GSA Trend Fund Ltd	19,2	19,2
H/2 Credit Partners Ltd	19,0	33,0
HBK Merger Strategies	156,9	186,0
HBK Multi-Strategy Offshore Fund Ltd	123,5	220,6
ICG Alternative Credit	50,0	50,7
King Street Capital Ltd	2,3	4,7
Kuttura Fund L.P.	34,9	84,8
Magnetar PRA Fund Ltd	67,2	81,6
Mortality Fund I	100,6	116,2
NWI Emerging Market Currency Fund	32,2	40,5
OZ Asia Overseas Fund Ltd	0,6	0,6
Pentwater Event Fund Ltd	29,6	52,8
Reservoir Capital Overseas Partners II L.P.	4,8	6,9
Soroban Opportunities Cayman Fund Ltd	68,5	75,5
Systematica BlueMatrix Ltd	30,3	38,8
Systematica BlueTrend Fund Ltd	10,9	12,0
Third Point Offshore Fund Ltd	52,1	74,7
Two Sigma Absolute Return Cayman Fund Ltd	63,6	99,0
Whippoorwill Distressed Opportunity Fund Ltd	2,6	6,7
Zais Opportunity Fund Ltd	29,4	93,5
Zebedee Core Fund Ltd	27,1	27,1
Zebedee Focus Fund Ltd B	27,1	27,9
ZP Offshore Utility Fund Ltd	42,7	59,5
Jersey C.I.		
Pharo Gaia	67,9	71,2
Pharo Macro Fund Ltd	34,0	56,7
Luxemburg		
AB Arya	80,3	88,5
Inari Fund	234,9	410,7
Yhdysvallat		
Aviator Capital End-Of-Life Offshore Feeder Fund L.P.	30,0	33,0

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
Aviator Capital Mid-Life Offshore Feeder Fund L.P.	50,4	68,5
Aviator Fund IV	1,6	1,6
Bayview Liquid Credit Strategies Domestic L.P.	23,2	30,5
Bayview Opportunity Domestic V L.P.	132,2	143,8
Bayview Opportunity V Oceanview L.P.	33,7	33,7
EJF Sidecar Fund L.L.C. - Series D	12,0	18,1
Five Mile Capital Partners L.L.C.	1,7	1,7
H/2 Special Opportunities II L.P.	4,5	10,0
H/2 Special Opportunities III L.P.	90,8	113,5
H/2 Special Opportunities IV L.P.	22,7	22,7
Ivalo Fund L.P.	346,9	720,6
Koitere Fund L.P.	120,8	192,0
Ready Capital Corp	0,9	0,9
Sevetti Fund L.P.	834,6	1 407,3
Muut	3,1	11,1
Hedgerahastosijoitukset yhteensä	5 530,6	8 732,9
Kiinteistö pääomarahastot		
Iso-Britannia		
Ares European Real Estate Fund II (Euro) L.P.	2,5	2,5
Ares European Real Estate Fund III (Euro) L.P.	1,6	1,6
Benson Elliot Real Estate Partners IV L.P.	18,0	24,5
Blackstone Real Estate Partners Europe III L.P.	14,3	14,3
Blackstone Real Estate Partners International II L.P.	1,7	1,7
Clearbell II L.P.	11,6	23,6
Clearbell III L.P.	15,8	16,2
Curzon Capital Partners 5 Long-Life L.P.	16,3	16,6
Curzon Capital Partners IV L.P.	33,8	33,9
European Real Estate Opportunity II L.P.	0,7	0,7
Lumiere Holdings L.P.	58,5	77,3
Moorfield Audley Real Estate Fund B L.P.	29,3	35,9
Retail Centres V (Sweden) L.P.	60,5	60,5
Jersey C.I.		
DRC European Real Estate Debt Fund III L.P.	29,7	29,7
Luxemburg		
Baumont Real Estate One SCSp	3,9	3,9

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
CapMan Nordic Real Estate FCP-SIF	19,3	31,3
CapMan Nordic Real Estate II FCP-RAIF	14,5	15,2
CCP IV SCSp	28,8	30,4
ECE European Prime Shopping Centre II A SCSp SIF	30,3	37,5
EVP M Campus Lux SCSp	31,6	31,7
Northern Horizon Aged Care SCSp SICAV-SIF	12,0	12,0
Oreima III	50,0	51,6
Prologis Targeted Europe Logistics Fund FCP-FIS	74,9	89,5
TT Holdings SCSp	65,0	77,2
Ruotsi		
Aros Bostad III AB	3,0	3,0
Aros Bostadskapital 11 AB	3,8	6,0
Aros Bostadskapital 12 AB	8,2	8,2
Aros Bostadskapital 8 AB	0,8	0,8
Aros Bostadskapital 9 AB	3,3	8,8
Serena Properties AB	32,3	32,3
Suomi		
CapMan Hotels RE Ky	4,6	10,6
CapMan RE II Ky	1,3	1,3
CapMan Real Estate I Ky	2,0	2,0
ICECAPITAL Housing Fund IV Ky	7,1	8,6
NV Property Fund I Ky	41,0	45,7
Pegasos Real Estate Ky	25,3	26,5
Spektri Kiinteistöt Ky	8,7	9,5
VVT Property Fund I Ky	39,3	43,8
Ålandsbanken Lunastustontti I Ky	7,7	8,0
Yhdysvallat		
Colony Investors VII L.P.	2,1	2,1
Colony Parallell Investors VIII L.P.	1,9	1,9
Muut	0,6	1,1
Kiinteistö pääomarahastot yhteensä	817,9	939,7
Korkorahastot		
Caymansaaret		
Apollo Total Return Fund (Offshore) Ltd. A-1	215,2	221,9
EJF Funding Offshore L.P.	425,2	436,0

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
H/2 Targeted Return Strategies II Ltd	438,8	468,3
Irlanti		
Wellington Emerging Local Debt USD Class G Acc Unh	322,0	322,0
Luxemburg		
Ashmore EM Short duration Fund-Institutional (ACC)-USD	259,7	264,7
BGF Emerging Markets Bond Fund I2 USD	165,6	165,6
GS Growth & Emerging markets Debt Local I USD Fund	334,1	334,1
Symbiotics-Seb Micro Fd V A/C-NH	25,0	25,0
Norja		
Pareto Nordic Corporate Bond I NOK SICAV	44,6	44,6
Suomi		
Mandatum Life Nordic High Yield ABS	50,0	50,5
Yhdysvallat		
iShares Euro HY Corp Bond ETF	147,0	147,0
iShares iBoxx Corporate ETF	342,1	342,1
iShares iBoxx USD HY Corp ETF	191,2	191,2
OHA Finlandia Credit Fund L.P.	419,6	500,3
Vanguard Intermediate-Term Corporate Bond ETF	123,0	123,0
Korkorahastot yhteensä	3 503,1	3 636,4
Osakerahastot		
Irlanti		
Hermes Global Emerging Markets Fund Class F USD	110,4	132,2
iShares Russell 2000 ETF	116,0	116,0
Vanguard Emerging Markets Stock Index Fund	392,9	459,7
Vanguard Japan Stock Index Fund JPY	98,1	98,1
Japani		
iShares Core Nikkei 225 ETF	4,8	5,4
Nomura ETF - Nikkei 225	115,5	115,5
Nomura ETF Topix	3,6	3,8
Luxemburg		
Handelsbanken Global Index Criteria Fund A1 EUR SE	187,4	187,4

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
RAM Emerging Markets Equities class I (P)	110,3	110,3
SSGA Emerging Market SRI Enhanced EQ Fund	195,8	195,8
SSGA Enhanced Emerging Markets Equity Fund	231,3	298,5
Ruotsi		
East Capital Financials Investors AB	1,1	1,1
XACT OMXS30 ETF	130,9	130,9
Saksa		
DB X-Trackers Harvest CSI 300 China A-Shares ETF	46,0	46,0
iShares EURO STOXX 50 UCITS ETF DE	206,2	206,2
iShares EURO STOXX Banks 30-15 ETF	31,6	31,6
iShares EURO STOXX UCITS ETF DE	10,7	10,7
iShares STOXX Europe 600 UCITS ETF DE	3,8	3,8
Suomi		
Mandatum European Small & Mid Cap Equity S3 Fund	7,9	7,9
Nordea 1 Global Climate and Environment Fund BI EUR	138,5	138,5
Taaleri Rhein Value Equity A	15,8	24,2
Yhdysvallat		
First Trust Nasdaq Cybersecurity ETF	27,6	30,2
Invesco China Technology ETF	46,4	46,4
Invesco KBW Bank ETF	42,4	42,4
Invesco QQQ Trust Series 1 ETF	83,8	83,8
Invesco S&P 500 Equal Weight ETF	51,0	51,0
iShares Core MSCI Emerging Markets ETF	501,4	501,4
iShares Core S&P 500 ETF	90,8	90,8
iShares ESG MSCI EM ETF	50,2	50,2
iShares MSCI Canada ETF	8,5	8,5
iShares MSCI China ETF	270,5	270,5
iShares MSCI Saudi Arabia ETF	37,8	37,8
iShares S&P 500 Value ETF	492,7	492,7
KraneShares CSI China Internet ETF	86,8	86,8
SPDR S&P 500 ETF TRUST	52,5	52,5
SPDR S&P Regional Banking ETF	77,5	77,5
Vanguard Institutional Index Fund Plus Shares	492,6	949,7
Vanguard S&P 500 ETF	204,8	204,8
Muut	0,0	0,0
Osakerahastot yhteensä	4 775,9	5 400,8

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
Pääomarahastot		
Alankomaat		
EQT Mid Mkt US Co-Inv Coöperatief U.A. - Class A	16,3	23,1
Australia		
CHAMP IV Funds	25,0	37,0
Caymansaaret		
1901 (Offshore) Partners I L.P.	21,6	30,2
Affinity Asia Pacific Fund V L.P.	2,5	2,5
Alinda Infrastructure Parallel Fund II L.P.	42,9	42,9
Apollo Infra Equity Fund	52,4	52,4
Auda Asia II L.P.	13,1	18,2
Auda Secondary II Feeder Fund L.P.	3,6	3,6
BDCM Offshore Opportunity Fund IV Ltd	55,6	62,9
Bellwether Co-Invest L.P.	17,3	17,5
CDH Fund V L.P.	31,5	46,3
Crown Co-Investor L.P.	16,6	19,6
Elbrus Capital Fund I L.P.	23,0	23,0
Elbrus Capital Fund II L.P.	32,7	50,2
Gamut Investment Overseas Fund I L.P.	15,9	15,9
Hamilton Lane Co-Investment Feeder Fund IV L.P.	16,8	16,8
I Squared Nautilus Partners L.P.	16,2	19,0
I Squared Transportation Europe L.P.	17,5	17,5
JPW TopCo L.P.	8,3	8,7
KKR Sigma Co-Invest II L.P.	20,0	20,0
K-P Co-Investment L.P.	19,1	21,5
MBK Partners Fund II L.P.	11,6	18,0
MBK Partners Fund III L.P.	49,7	80,0
MBK Partners Fund IV L.P.	27,6	35,2
MBK Partners L.P.	6,5	6,5
Navis Asia Fund VII L.P.	49,8	69,5
Onex Richmond Co-Investment L.P.	9,0	9,0
Primavera Capital Fund II L.P.	61,5	68,4
Primavera Capital III L.P.	22,9	22,9
Strategic Value Special Situations Feeder Fund III L.P.	41,0	85,0

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
Strategic Value Special Situations Feeder Fund IV L.P.	16,8	20,7
TPG Asia VI L.P.	64,7	73,2
TPG Asia VII (B) L.P.	17,9	17,9
TPG Wireman Co-Invest L.P.	18,8	21,4
Vista Equity Partners Fund VI-A L.P.	73,5	79,1
VMPIC I L.P.	47,0	53,8
Guernsey		
Adagio Co-Invest L.P.	7,5	10,4
CapMan Buyout IX Fund A L.P.	16,7	16,7
CapMan Buyout X Fund A L.P.	14,0	15,9
CapMan Russia Fund L.P.	5,8	5,8
CapMan Technology Fund 2007 L.P.	2,1	2,1
Cinven Cullinan L.P.	7,4	10,4
Kool Investment L.P.	11,2	12,9
Permira Europe IV L.P. 2	5,0	6,8
Permira VI L.P. 1	53,0	58,1
The Fifth Cinven Fund (No. 1) L.P.	27,4	27,4
The Sixth Cinven Fund (No. 1) L.P.	25,3	25,3
Iso-Britannia		
EQT Aslan Co-Investment L.P.	17,3	26,0
EQT Deck Co-Investment L.P.	13,9	23,2
EQT Infrastructure II No. 2 L.P.	39,6	45,5
EQT Infrastructure No. 1 L.P.	10,9	10,9
EQT Kiwi Co-Investment L.P.	13,4	22,2
EQT V No 1 L.P.	1,7	1,7
EQT VI No 1 L.P.	30,1	36,5
EQT VII No 1 L.P.	54,8	61,0
Hg Capital Mercury 2 L.P.	2,4	2,4
Hg Saturn B L.P.	7,7	7,7
IK VII L.P.	36,5	49,3
IK VIII Fund No.3 L.P.	45,8	51,1
Industri Kapital 2007 L.P. III	0,7	0,7
Macquarie European Infrastructure Fund II L.P.	33,4	42,6
Macquarie European Infrastructure Fund III L.P.	8,1	102,2

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
Nordic Mezzanine Fund III L.P.	1,2	8,0
PAI Europe VI-1 L.P.	72,8	78,3
Jersey C.I.		
Alpha Private Equity Fund 5 - JABBAH CI L.P.	3,8	3,8
CapVest Equity Partners III L.P.	11,6	18,3
Kanada		
ISQ Global Infrastructure Fund II (EU) L.P.	24,6	24,6
KKR Starlight Co-Invest L.P.	30,0	30,0
Luxemburg		
Atos Medical Co-Invest SCSp	15,0	19,9
Calypso International SARL	1,9	8,9
EQT Infrastructure Fund III (No.1) SCSp	43,4	48,4
EQT Prime Co-Investment SCSp	12,7	15,7
IK Small Cap II Fund No2 SCSp	1,1	1,1
KKR Global Infrastructure Investors III EEA	6,8	6,8
MTN Infrastructure Co-Invest 1 SCSp	16,6	22,8
Refresco Co-Invest SCSp	20,0	20,0
Ranska		
Asmodée Co-Invest S.L.P.	10,0	10,0
Ethypharm Co-Invest FPCCI	13,4	16,4
Suomi		
AC Cleantech Growth Fund I Ky	13,6	13,6
Icebreaker Fund I Ky	0,7	0,7
MAKI.VC Fund I Ky	0,6	0,6
MB Equity Fund IV Ky	9,0	13,9
MB Equity Fund V Ky	10,3	10,3
Power Fund II Ky	3,2	3,2
Power Fund III Ky	5,0	5,0
Selected Mezzanine Funds I Ky	0,7	1,2
Sponsor Fund III Ky	3,7	3,7
Sponsor Fund IV Ky	18,0	18,8
Vaaka Partners Buyout Fund III Ky	5,3	5,7
Yhdysvallat		
American Global Logistics Co-Investment Blocker Corp.	3,5	3,5
AP Socrates Co-Invest L.P.	8,8	8,8
Apollo Investment Fund VII Euro Holdings L.P.	18,3	18,3

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
Apollo Overseas Partners (Delaware) VIII L.P.	65,7	80,9
Behrman Capital IV L.P.	28,2	40,9
Blackstone Capital Partners IV L.P.	4,3	4,3
Blackstone Capital Partners V L.P.	8,9	8,9
Blackstone Capital Partners VI L.P.	81,1	126,7
Blackstone Capital Partners VII L.P.	40,2	49,7
Blackstone TN Partners L.P.	15,7	15,7
BlueRun Ventures L.P.	1,3	1,3
Genstar Capital Partners VII L.P.	48,2	72,8
Genstar Capital Partners VIII BL (EU) L.P.	45,8	56,7
Green Equity Investors IV L.P.	0,8	0,8
Hamilton Lane Co-Investment Feeder Fund III L.P.	66,3	76,0
Hamilton Lane Co-Investment Fund L.P.	6,8	6,8
Hamilton Lane Co-Investment Fund II L.P.	21,8	40,0
Hamilton Lane Parallel Investors L.P.	94,5	120,5
IRi Parent L.P.	21,8	21,8
IT Co-Investment Holdings Inc	4,5	11,1
Kelso Hammer Co-Investment L.P.	14,4	24,3
Kelso Investment Associates IX L.P.	66,6	93,9
Kelso Investment Associates VII L.P.	0,8	0,8
Kelso Investment Associates VIII L.P.	36,4	37,7
Kelso Sirius Co-Investment L.P.	4,5	12,3
KKR Banff Co-Invest L.P.	25,6	26,2
MCP Co Invest L.P.	8,5	29,0
MHR Institutional Partners IV L.P.	35,4	35,4
Moelis Capital Partners Opportunity Fund I L.P.	0,9	33,2
Moelis Capital Partners Opportunity Fund I-B L.P.	10,0	10,6
New Mountain Partners IV L.P.	61,6	83,5
New Mountain Partners V L.P.	22,3	22,3
NexPhase Capital Fund III L.P.	30,5	31,0
NM Z Topco L.L.C.	4,2	11,0
Nokia Venture Partners II L.P.	0,7	0,7
Onex Partners II L.P.	3,7	3,7
Onex Partners III L.P.	29,7	45,0

	Kirjanpito- arvo milj. €	Käypä arvo milj. €
31.12.2018		
Onex Partners IV L.P.	78,9	78,9
OSYS Holdings L.L.C.	6,3	8,4
Platinum Equity Capital Partners II L.P.	6,2	6,2
Platinum Equity Capital Partners III L.P.	23,4	29,6
Platinum Equity Capital Partners IV L.P.	52,0	56,7
Platinum Equity SCRS Co-Investors L.L.C.	8,5	10,9
Platinum Equity Small Cap Fund L.P.	1,0	1,0
RCM Co-Investment Blocker Corp	7,5	7,5
Saw Mill Capital Partners L.P.	4,1	4,1
TA XII-B L.P.	28,3	42,1
TCW Crescent Mezzanine Partners V L.P.	3,0	5,8
TPG Growth III (B) L.P.	28,6	33,3
TPG GROWTH IV L.P.	9,3	9,3
Warburg Pincus China L.P.	26,2	31,6
Warburg Pincus Energy L.P.	53,2	60,9
Warburg Pincus Private Equity X L.P.	21,5	58,7
Warburg Pincus Private Equity XI L.P.	57,5	102,2
Warburg Pincus Private Equity XII-E L.P.	64,8	73,3
Venari Co-Investment L.L.C.	2,7	2,7
Muut	2,0	39,9
Pääomarahastot yhteensä	3 260,4	4 223,5
Rahastot yhteensä	17 887,9	22 933,3
Emoyhtiö yhteensä	23 963,4	31 227,5
Konsernin osakeomistus poikkeaa emoyhtiöstä seuraavissa yhteisöissä:		
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kalevan takuupääoma	3,3	3,3
Ruohoparkki Oy	3,3	3,3
Vaasan Toripysäköinti Oy	2,3	2,3
Muut	4,0	4,0
Konserni yhteensä	23 976,3	31 240,4

17. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset, emoyhtiö

31.12.2018, milj. €	Aineettomat hyödykkeet Muut aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet Kalusto	Aineelliset hyödykkeet Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	4,8	8,7	0,9	14,3
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-3,1	-0,9	0,0	-4,0
Lisäykset	0,0	0,2	0,0	0,2
Vähennykset	0,0	0,0	0,0	0,0
Hankintameno 31.12.	1,7	8,0	0,9	10,6
Kertyneet poistot 1.1.	-4,1	-5,5	0,0	-9,6
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	3,1	0,9	0,0	4,0
Tilikauden poistot	-0,3	-0,7	0,0	-1,0
Kertyneet poistot 31.12.	-1,3	-5,3	0,0	-6,6
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	0,4	2,7	0,9	4,0
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	0,7	3,2	0,9	4,7

Konsernin luvut ovat samat kuin emoyhtiöllä.

18. Muiden lainasaamisten erittely vakuuden mukaan

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Pankkitakaus	40,8	66,9	40,8	66,9
Takausvakuus	103,5	103,6	103,5	103,6
Muu vakuus	25,5	42,6	25,5	42,6
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	169,8	213,1	169,8	213,1
Ei-vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	1 389,2	1 000,0	1 389,2	1 000,0

19. Eläkelainasaamisten yhteismäärä tase-erittäin

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Kiinnelainasaamiset	240,8	215,3	240,8	215,3
Muut lainasaamiset	123,0	147,6	123,0	147,6
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	363,8	362,9	363,8	362,9

20. Lähipiirilainat

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017
Konserniin kuuluville yhtiöille myönnettyt lainat	530,5	572,5

Laina-aika on pääsääntöisesti enintään 15 vuotta.

Lainojen korko on sidottu pääsääntöisesti kiinteään korkoon tai perustekorkoon.

21. Johdannaiset

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Muut saamiset				
Ennakkomaksut optiosopimuksista	139,4	123,3	139,4	123,3
Muut velat				
Ennakkomaksut optiosopimuksista	26,2	27,5	26,2	27,5
Johdannaisten arvomuutokset	-111,2	58,6	-111,2	58,6
Siirtovelat				
Nettokorkovelat johdannaisista	76,7		76,7	

Vuonna 2018 laatimisperiaatteita on tarkennettu siten, että valuuttajohdannaisten termiinikurssin ja avistakurssin välisen piste-eron jaksotus on kirjattu taseen siirtovelkoihin.

22. Velat saman konsernin yrityksille, muut velat

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Muut velat	0,4	0,2	0,4	0,2

23. Vakuutustekninen vastuuvulka

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Vakuutusmaksuvastuu				
Vastaiset eläkkeet	17 338,2	16 310,5	17 338,2	16 310,5
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 485,9	2 264,5	1 485,9	2 264,5
Ositettu lisävakuutusvastuu	154,0	161,9	154,0	161,9
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-255,3	769,0	-255,3	769,0
Vakuutusmaksuvastuu yhteensä	18 722,8	19 505,9	18 722,8	19 505,9
Korvausvastuu				
Alkaneet eläkkeet	17 798,6	17 190,4	17 798,6	17 190,4
Korvausvastuu yhteensä	17 798,6	17 190,4	17 798,6	17 190,4
Vakuutustekninen vastuuvulka yhteensä	36 521,4	36 696,2	36 521,4	36 696,2

24. Vakavaraisuuspääoma

31.12., milj. €	2018	2017
Oma pääoma	130,5	124,2
Jaettavaksi esitetty takuupääoman korko	-0,7	-0,6
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	8 004,4	9 148,1
Osittamaton lisävakuutusvastuu ¹⁾	1 485,9	2 264,5
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	-1,2	-1,2
Aineettomat hyödykkeet	-0,4	-0,7
	9 618,5	11 534,4
Työeläkevakuutusyhtiölain 17 §:n vähimmäispääomavaatimus	1 990,9	2 273,3

¹⁾ Osittamattomasta lisävakuutusvastuusta on vähennetty vuoden 2019 vakuutusmaksun hoitokustannusosan alennuksiin varattu määrä (21,6 milj. €).

25. Vakuudet ja vastuusitoumukset, emoyhtiö

31.12., milj. €	2018	2017
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Johdannaiskaupan vakuudet ¹⁾	50,4	3,1
Saadut vakuudet		
Johdannaiskaupan vakuudet ²⁾	68,4	262,2
Arvopaperilainojen vakuudet	2 745,0	1 744,4

¹⁾ Johdannaissopimusten selvittämisen edellyttämiä annettuja käteisvakuuksia 50,35 milj. euroa sisältyy taseen rahat ja pankkisaamiset -erään.

²⁾ Johdannaissopimusten selvittämisen edellyttämiä saatuja käteisvakuuksia 68,38 milj. euroa sisältyy taseen muut velat -erään.

26. Oma pääoma

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018	Konserni 2018
Takuupääoma	11,9	11,9
Muut rahastot 1.1.	105,8	105,8
Siirto vuoden 2017 voitosta	5,3	5,3
Muut rahastot 31.12.	111,1	111,1
Edellisten tilikausien voitto/tappio	6,5	-56,9
Siirto varmuusrahastoon	-5,3	-5,3
Jaettu takuupääoman korkona	-0,6	-0,6
	0,6	-62,8
Tilikauden voitto/tappio	6,8	16,1
Oma pääoma yhteensä	130,5	76,3

27. Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018
Takuuosuuden omistajien osuus	
Takuupääoma	11,9
Ehdotettu voitonjako takuupääoman omistajille	0,7
Vakuutuskenottajien osuus	117,9
Yhteensä	130,5

28. Voitonjakokelpoiset varat

31.12., milj. €	Emoyhtiö 2018
Tilikauden voitto	6,8
Muu oma pääoma	
Muut rahastot	111,1
Edellisten tilikausien voitto	0,6
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	118,5

29. Takuupääoma

31.12.2018, milj. €	Luku- määrä	Takuu- pääoma
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	14	2,4
Sampo Oyj	57	9,6
	71	11,9

30. Vakuudet ja vastuusitoumukset, emoyhtiö

31.12., milj. €	2018	2017
Taseeseen sisällyttömät vastuusitoumukset ja vastuut		
Johdannaissopimukset		
Suojaustarkoituksessa hankitut johdannaiset		
Valuuttajohdannaiset		
Termiinisopimukset		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	1 112,2	227,1
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	-453,4	-208,0
sopimusten käypä arvo	-10,8	2,1
Valuutanvaihtosopimukset		
kohde-etuuden nimellisarvo itseisarvona	14 232,9	13 153,9
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	-14 148,3	-12 992,1
sopimusten käypä arvo	-36,1	168,1
Muut kuin suojaustarkoituksessa hankitut johdannaiset		
Korkojohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset		
kohde-etuuden nimellisarvo itseisarvona	750,0	2 133,2
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	-1 226,6	517,8
sopimusten käypä arvo	-5,7	4,5
Luottoriskijohdannaiset		
kohde-etuuden nimellisarvo itseisarvona	400,0	400,0
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	394,7	400,0
sopimusten käypä arvo	25,9	50,1
Koronvaihtosopimukset		
kohde-etuuden nimellisarvo itseisarvona	1 075,0	4 183,8
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	-411,3	826,6
sopimusten käypä arvo	-13,9	-8,9

31.12., milj. €	2018	2017
Valuuttajohdannaiset		
Optiosopimukset		
Ostetut		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	439,1	383,4
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	114,1	48,2
sopimusten käypä arvo	3,6	2,2
Asetetut		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	1 139,0	963,0
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	-78,3	-55,3
sopimusten käypä arvo	-1,3	-1,5
Termiini- ja futuurisopimukset		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	1 128,3	1 374,9
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	47,3	200,5
sopimusten käypä arvo	-9,4	7,9
Valuutanvaihtosopimukset		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	996,3	1 487,6
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	180,3	553,0
sopimusten käypä arvo	4,8	-0,8
Osakejohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	101,7	615,9
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	101,7	254,4
sopimusten käypä arvo	-7,9	-3,2
Optiosopimukset		
Ostetut		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	599,1	385,0
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	77,7	136,6
sopimusten käypä arvo	-17,6	9,5
Asetetut		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	320,3	511,3
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	106,3	-120,4
sopimusten käypä arvo	-9,4	-3,8

31.12., milj. €	2018	2017
Muut johdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	391,4	735,1
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	25,0	7,4
sopimusten käypä arvo	-7,8	2,7
Optiosopimukset		
Ostetut		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	263,5	38,3
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	64,9	-8,3
sopimusten käypä arvo	-2,0	0,1
Asetetut		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	318,7	57,4
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	-85,0	6,0
sopimusten käypä arvo	-3,9	0,5
Vaihtosopimukset		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	1 360,0	1 000,6
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	1 360,0	1 000,6
sopimusten käypä arvo	4,9	3,1
Yhteensä		
kohde-etuuden arvo itseisarvona	24 627,7	27 650,3
kohde-etuuden riskikorjattu arvo	-13 930,8	-9 433,2
sopimusten käypä arvo	-86,6	232,4

Noteerattujen johdannaisten käyvät arvot on laskettu käyttäen pörssissä noteerattua hintaa. Muiden johdannaisten käyvät arvot perustuvat vastaavanlaisten noteerattujen sopimusten markkinahintoihin tai ulkopuolisten tahojen antamiin arvioihin käyvästä arvoista. Pääosa johdannaissopimuksista erääntyy vuonna 2019. Vaihtosopimukset ovat kestoaltaan pitempiä ja erääntyvät 2020-2037.

Valuuttasuojaus

Valuuttasuojauksen tavoitteena on suojautua euron vahvistumisesta johtuvan valuuttamääräisten sijoitusten arvon heikkenemistä vastaan. Varma suojaa avoimen valuuttakurssiriskinsä kaikissa muissa omaisuusluokissa paitsi osakesijoituksissa. Suojauslaskentamallina käytetään käyvän arvon suojausta. Suojattava riski on valuutariski. Varma suojaa valuuttamääräistä sijoituspositiota ja position määrä vaihtelee sijoituspäätösten ja markkinatilanteen mukaisesti. Suojaavat instrumentit ovat valuuttatermiinejä, valuutanvaihtosopimuksia ja valuuttaoptioita, joilla on myyty sellaista valuutariskiä, joka löytyy Varman sijoitussalkusta. Valuutariskiltä suojaavat rahoitusinstrumentit ovat kestoaltaan pääosin alle vuoden mittaisia.

Suojattavan riskin ja suojausinstrumentin välillä voidaan katsoa olevan käänteinen yhteneväisyys suojattavan määrän suhteen ja valuutan suhteen. Suojauksen tehokkuutta arvioidaan päivä- ja valuuttatasolla suojauslaskelman avulla. Suojauslaskelmassa osoitetaan suojattavan ja suojaavan sijoituksen välinen negatiivinen korrelaatio. Suojauksen tehokkuuden (negatiivinen korrelaatio) tulee olla 80–125 %.

Kirjanpidollinen käsittely on KPL 5.2. mukainen. Suojaustarkoituksessa tehtyjä johdannais-sopimuksia käsitellään taseen ulkopuolisina erinä silloin, kun johdannais-sopimuksen käypä arvo on positiivinen tilinpäätöshetkellä. Suojaustarkoituksessa tehtyjä johdannais-sopimuksia, joiden käypä arvo on negatiivinen, käsitellään taseen ulkopuolisina erinä silloin, kun niiden volyyymi kunakin hetkenä alittaa johdannaispolitiikassa määritellyn suojausasteen enimmäismäärän.

Varma tarkastelee johdannais-sopimusten tehokkuutta jatkuvasti taaksepäin. Lisäksi Varma osana riskienhallintaa dynaamisesti uudelleen kalibroi valuuttasuojan tarvittaessa päivittäin.

Valuutat, jotka muodostivat merkittävän osan sijoitusten valuuttajakaumasta 31.12:

31.12., milj. €	USD 2018	SEK 2018	NOK 2018	USD 2017	SEK 2017	NOK 2017
Valuuttamääräiset sijoitukset	22 152,2	1 057,4	349,9	22 963,1	693,3	349,8
josta valuuttariskiltä suojaamatta jätettävät sijoitukset	8 487,5	842,6	185,8	10 410,5	498,5	214,0
josta valuuttariskiltä suojattavat sijoitukset	13 664,7	214,8	164,1	12 552,6	194,8	135,8
Suojaavat valuuttajohdannaiset	-13 736,1	-172,1	-60,7	-12 471,9	-192,3	-93,6
Ei-suojaavat valuuttajohdannaiset	-213,9	400,3	98,0	-290,2	148,2	504,0
Avoim valuuttapositio	8 202,2	1 285,7	387,2	10 201,1	649,3	760,3
Suojauspolitiikan mukainen suojaussuhde	101 %	80 %	37 %	99 %	99 %	69 %

Johdannais-sopimusten käyttämisessä sovelletut periaatteet ja johdannaisten riskienhallintastrategia on kuvattu riskienhallintaliitteessä.

31. Vakuudet ja vastuusitoumukset, emoyhtiö

31.12., milj. €	2018	2017
Sijoitus-sitoumukset		
Pääomarahastot	2 804,9	2 169,9
Muut rahastot	1 703,2	1 501,9
Eläkevastuut		
Yhtiön vastuulla olevat eläkesitoumukset (kirjattu velaksi)	1,4	1,5
Leasing- ja vuokravastuut		
Seuraavana vuonna erääntyvät	0,6	0,6
Myöhempinä vuosina erääntyvät	0,7	0,6
Muut vastuusitoumukset		
Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman arvonlisäverovelvollisuusryhmään kuuluvat Eläkevakuutusyhtiö Veritas, Tieto Esy Oy ja edellä mainittujen yhtiöiden omistamat kiinteistöyhtiöt.		
Ryhmän jäsenet ovat yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilittävästä arvonlisäverosta.	-2,1	1,9
Kiinteistö-sijoitusten arvonlisäverovähennysten tarkistusvastuu	36,7	44,3
Osakassopimusehtojen täyttämisen vakuudet	10,0	
Arvopaperilainaus		
Joukkovelkakirjalainat		
Nimellisarvo	1 748,2	1 790,9
Jäljellä oleva hankintameno	1 757,2	1 827,8
Käypä arvo	1 760,6	1 853,5
Osakkeet		
Jäljellä oleva hankintameno	901,0	411,8
Käypä arvo	924,1	450,4

Lainaksi annetut arvopaperit sisältyvät taseeseen. Lainaustoiminnan vastapuolena on säilytyspankki, Northern Trust Co London, jolle lainaksiottajat asettavat vakuudet. Lainojen vakuutena on arvopapereita. Lainat ovat keskeytettävissä milloin tahansa.

32. Tase ja tuloslaskelma käyvin arvoin

Tase käyvin arvoin, emoyhtiö

31.12., milj. €	2018	2017	2016	2015
VASTAAVAA				
Sijoitukset	44 015	45 409	42 852	41 293
Saamiset	858	747	604	654
Kalusto	4	5	4	11
	44 878	46 161	43 460	41 958
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	130	124	118	113
Arvostuserot	8 004	9 147	9 625	9 755
Tasoituspääoma	0	0	1 034	1 171
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 486	2 265	-578	-1 083
Taseen ulkopuoliset velat	-1	-1	0	0
Vakavaraisuuspääoma yhteensä	9 619	11 534	10 199	9 956
Ositettu lisävakuutusvastuu (hyvityksiin)	154	162	122	115
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-255	769	324	1 402
Varsinainen vastuuvélka	35 137	33 501	32 599	30 260
Yhteensä	34 882	34 270	32 923	31 662
Muut velat	224	195	215	225
	44 878	46 161	43 460	41 958

Tuloslaskelma käyvin arvoin, emoyhtiö

1.1.-31.12., milj. €	2018	2017	2016	2015
Vakuutusmaksutulo	5 118	4 867	4 675	4 576
Maksetut korvaukset	-5 404	-5 248	-5 005	-4 835
Vastuuvélan muutokset	-446	-1 324	-1 063	-1 463
Sijoitustoiminnan nettotulos	-872	3 373	1 982	1 713
Kokonaisliikekulut	-125	-129	-138	-145
Muu tulos	-4	-8	14	-3
Verot	-8	-7	-8	-8
Kokonaistulos ¹⁾	-1 741	1 524	457	-164

¹⁾ Tulos käyvin arvoin ennen lisävakuutusvastuiden ja tasoituspääoman muutosta

RISKIENHALLINTA

Riskiennhallinta osana sisäistä valvontaa

Sisäinen valvonta on prosessi, jonka avulla Varmassa pyritään varmistamaan

- asetettujen päämäärien ja tavoitteiden saavuttaminen,
- voimavarojen taloudellinen, tehokas ja tuloksellinen käyttö,
- toimintaan liittyvien riskien riittävä hallinta,
- raportoinnin sekä muun johtamisinformaation luotettavuus,
- hallintoelinten päätösten, sisäisten suunnitelmien, sääntöjen ja menettelytapojen noudattaminen.

Riskiennhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sillä tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Sisäisellä valvonnalla yhtiön johto pyrkii varmistamaan tehokkaan, taloudellisen ja luotettavan toiminnan.

Varmaa johdetaan ammattitaitoisesti terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden mukaisesti. Kirjallisesti määritellyt toimintatavat sekä määrälliset ja laadulliset tavoitteet ohjaavat yhtiön keskeisiä toimintoja. Varman riskiennhallinta järjestetään ottaen huomioon hallituksen päätökset sisäisen valvonnan sisällöstä ja organisoinnista, sisäisen valvonnan osa-alueiden ja periaatteiden toteuttamisesta sekä yhteisistä suuntaviivoista konsernin sisäiselle valvonnalle.

Hallituksella on työjärjestys, jossa on määritelty hallituksen keskeiset tehtävät ja toimintaperiaatteet. Osana yhtiön sisäistä valvontaa hallitus käsittelee mm. yhtiön strategiaa,

organisaation kehittämiseen ja johtamiseen liittyviä peruslinjauksia, riskejä, taloudellista raportointia, taloudellisia suunnitelmia (budjetiteja), sijoitustoimintaa, eläkevakuutustoimintaa, toimintasuunnitelmia sekä keskeisiä kehitysprojekteja.

Riskiennhallinnan organisointi, vastuu, valvonta ja raportointi

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa Varman hallintoa.

Hallitus hyväksyy vuosittain koko toiminnan kattavan riskiennhallintajärjestelmän ja sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet, riski- ja vakavaraisuusarvion sekä varautumissuunnitelman ja arvioi, onko sisäinen valvonta asianmukaisesti järjestetty yhtiössä. Hallituksen tarkastusvaliokunta valvoo taloudellista ja muuta raportointia sekä sisäisen valvonnan tilaa muun muassa seuraamalla sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen työn etenemistä sekä käymällä läpi erilaisia valvontaraportteja. Toimitusjohtaja valvoo yhtiön riskejä hallituksen vahvistamien riskiennhallintajärjestelmän toimintaperiaatteita sekä sijoitus- ja varautumissuunnitelmien periaatteita noudattaen.

Johtoryhmä seuraa riskiennhallintaa sekä ylläpitää ja kehittää riskiennhallinnan sekä varautumissuunnittelun periaatteita.

Hallitukselle raportoidaan riskeistä neljännesvuosittain sekä viipymättä, jos riskit ovat merkittävästi muuttuneet.

Yhtiön tilintarkastajat sekä sisäisen tarkastuksen johtaja osallistuvat tarkastusvaliokunnan kokouksiin tarvittaessa.

Esimiehet vastaavat sisäisen valvonnan, riskiennhallinnan, oikeudellisen compliance-toiminnan ja hyvän hallinnon järjestämisestä vastuualueellaan, jolloin sisäinen valvonta on osa normaalia toimintaa. Hallituksen hyväksymiä suunnitelmia ja periaatteita täydentävät yksityiskohtaiset liiketoimintokohtaiset suunnitelmat ja ohjeet. Jokaisen toiminnon vastuulla on riskinoton rajojen ja käytettävien mittareiden määrittäminen sekä niiden seuranta. Jokainen toiminto vastaa toimintasuunnitelmien ja budjettien toteuttamisesta, toiminnan tehokkuudesta, ulkoistettujen toimintojen valvonnasta ja häiriötilanteisiin varautumisesta. Tietohallinto toimii asiantuntijana liiketoimintojen vastuulla olevien järjestelmien kehittämisessä, ylläpidossa, projektihallinnassa, infrastruktuurissa ja riskiennhallinnassa. Tietoturvallisuuden hallinnoinnin tavoitteet, vastuut ja keinot on määritelty tietohallinnon johtoryhmän hyväksymässä tietoturvapoliitikassa. Tietohallinto ylläpitää omaa, tietotekniikan häiriötilanteisiin liittyvää toipumissuunnitelmaa.

Sijoituspäätöksiä valmisteleva ja toteuttava toiminto (sijoitustoiminto) sekä valvova ja raportoiva toiminto (taloushallinto ja aktuaaritoimi) on eriytetty toisistaan. Sijoitustoiminnan päätösvaltuudet ja sijoitusten erilaiset enimmäisarajat esitetään erillisinä riskirajoina sijoitussuunnitelmassa. Sijoitustoiminnasta riippumattoman riskiennvalvonnan vastuulla on hallituksen asettamien rajojen mukainen limiittityyppinen sijoitusriskien seuranta mukaan lukien rahoitus- ja riskiteoreettinen sijoitusriskien arviointi sekä tulospäätöksiä. Riip-

pumaton riskiennvalvonta osallistuu sijoitussuunnitelman muutoksien läpikäyntiin, uusien sijoitustuotteiden käyttöönottoprosessiin, tarkastaa pistokokein instrumenttien hinnoittelua, vastaa vakavaraisuusrajan laskennasta sekä raportoi johdannaisten vaikutuksesta vakavaraisuusasemaan.

Talousjohtaja vastaa riippumattomasta sijoituspositioiden ja -riskien seurannasta. Taloushallinto raportoi hallitukselle kuukausittain sijoitusriskien hallintaan liittyvistä havainnoista. Merkittävistä havainnoista raportoidaan viipymättä johdolle.

Vakuutusyhtiölain mukaan yhtiön vastuullisen matemaatikon on tehtävä riskiennhallintaa ja sijoitustoiminnan järjestämistä varten yhtiön hallitukselle selvitys vastuuvelan luonteen ja tuottovaateen sekä vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden ylläpidon asettamista vaatimuksista sekä yhtiön vakuusteknisten riskien hallinnan asianmukaisuudesta ottaen huomioon yhtiön toiminnan laatu ja laajuus. Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan yhtiön vakuutusmatemaatikon on annettava kirjallinen lausunto siitä, täyttääkö laadittu sijoitussuunnitelma vastuuvelan luonteen yhtiön sijoitustoiminnalle asettamat vaatimukset. Aktuaaritoiminnossa sijaitsevan sijoitusriskiennhallinnan tehtävinä on mm. sijoitusten sisältämien riskien tunnistaminen, riskitason mittaaminen ja siitä raportointi. Aktuaaritoiminnon sijoitusriskiennhallintapäällikkö raportoi kuukausittain sijoitustoimikunnalle.

Kuukausittaisessa aktuaaritoimen sijoitusriskiennhallintapäällikön laatimassa raportissa seurataan sijoitusriskejä ja niiden mahdollisen

realisoitumisen vaikutuksia Varman riskinkantokykyyn. Aktuaaritoimi tekee myös selvityksiä hallitukselle Varman riskitasosta suhteessa työeläkejärjestelmän riskitasoon.

Sijoituskannan hoidon ja sijoitusten operatiivisen riskienhallinnan järjestäminen on sijoitusjohdon vastuulla. Sijoitustoiminnon riskienhallintatoiminto seuraa ja raportoi päivittäin sijoitussalkun position kehitystä suhteessa sijoitussuunnitelmassa määriteltyihin riskirajoihin sekä perusallokaatioon. Päätösvaltuuksien ja allokation noudattamista sekä sijoitustoimeksiantoja seurataan sijoitustoiminnossa päivittäin.

Taloushallinnossa koordinoidaan liike-toimintojen operatiivisten ja muiden riskien tunnistamista ja hallintakeinoja. Taloushallinto laatii yhteenvedon liiketoiminnoissa laadittavista riskikartoituksista. Talousjohtaja vastaa operatiivisten riskien valvonnasta.

Compliance officer raportoi Varman sisäpiiriöhjeen noudattamisesta hallitukselle. Väärinkäytösriskien hallitsemiseksi korostetaan eettisten toimintaperiaatteiden jatkuvaa huomioimista, ja väärinkäytösriskeiltä suojautumiseksi on käytössä erilaisia kontroллеja. Vastuu väärinkäytösriskien hallinnasta on kussakin liiketoiminnossa. Varmalla on erillinen ohjeistus rahanpesun ja terrorismin estämistä varten.

Varma noudattaa soveltuvin osin Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia.

Tavoitteet ja riskienhallinnan yleiset periaatteet

Riskienhallinnan tavoitteena on eläkkeensaajien ja vakuutusnottajien oikeuksien turvaaminen. Yhtiön toimintaan liittyviä riskejä tunnistetaan, arvioidaan, rajoitetaan ja valvotaan pitkäjänteisellä tavalla. Riskienhallinnalla

varmistetaan, etteivät riskit toteutuessaan aiheuta olennaisia taloudellisia tappioita, vaarana yhtiön asiakas- tai muuta palvelutoimintaa, toiminnan jatkuvuutta, yhtiön toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista tai yhtiöön kohdistuvaa luottamusta. Yhtiössä ja sen yhteistyötahojen kanssa sovelletaan tehokkaita ja toimintavarmoja prosesseja.

Riskien hallitsemiseksi korostetaan muun muassa päätösten huolellista valmistelua, asiantuntijoiden käyttöä, riskien vakuuttamista, toimenkuvia ja hyväksymisrutiineja, toimintojen ja tehtävien hajauttamista, fyysisiä kontroллеja, tietoteknisiä suojuuksia ja kontroллеja, henkilöstön kouluttamista, suunnittelu-prosessia, erilaisten varajärjestelyjen olemassaoloa, tarpeellisen tiedon jakamista sekä luottamuksellisen tiedon rajoittamista vain sitä tarvitsevien käyttöön. Tehtävien, päätösvallan ja vastuun jaolla kukaan ei yksin saa hoitaa toimenpidettä läpi käsittelyketjun, jolloin vaaralliset työyhdistelmät on eriytetty. Tapahtumiin kohdistetaan riippumattomia valvonta- ja hyväksymismekanismia. Henkilökunta ei saa osallistua itseään ja lähipiiriään koskevan asian valmisteluun tai päätöksentekoon. Tietojärjestelmille on määritelty omistajat linjaorganisaatiosta ja tietojärjestelmien toimivuutta seurataan liiketoiminnoissa ja tietohallinnon johtoryhmässä.

Ulkoistamisen ehdoista sovittaessa otetaan huomioon Varman vastuu ulkoistetuista toiminnoista kuten esimerkiksi säännösten noudattaminen, liiketoiminnan jatkuvuus sekä häiriöttömyys ja varautumissuunnittelu. Ulkoistetuista tehtävistä vastuussa olevan toiminnon tulee ottaa huomioon selkeät sopimukset ja prosessit, ulkoistetun toiminnan valvonta, ja ulkoistukseen liittyvät riskit.

Varma noudattaa hyvän vakuutustavan mukaisia periaatteita. Vakuutusnottajia käsitellään tasapuolisesti. Liiketoimet vakuutusnottajien kanssa tehdään markkinaehdoin. Eriyistä huomiota kiinnitetään liiketoimiin, jotka koskevat vakuutusnottajan toiminnan rahoittamista, kiinteistö- ja muita kauppoja sekä vuokrasopimuksia.

Hallituksen laatima selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sekä palkka- ja palkkio-selvitys julkaistaan Varman verkkosivuilla.

Liiketoimintariskit

Yhtiön ydinprosessit ovat yrittäjien ja työntekijöiden vakuuttaminen, työkyvyn ylläpito, eläkkeen turvaaminen ja eläkkeelle siirtyminen. Olennaiset riskit liittyvät sijoitustoimintaan, tietohallintoon, eläkejärjestelmän verkottuneeseen toimintatapaan sekä ohjausjärjestelmän ja toimintamallien sopeuttamiseen toimintaympäristössä ja lainsäädännössä tapahtuviin muutoksiin.

Toiminnallisesti keskeistä on hoitaa eläkekorvaukset ja vakuutuksiin liittyvät tapahtumat ajallaan ja oikein. Taloudellisesti merkittävimpä ovat sijoitustoimintaan liittyvät riskit.

Eläkejärjestelmään kohdistuu myös sen rakenteeseen, toimivuuteen ja kansantalouden kehittymiseen liittyviä riskejä. Näitä on käsitelty tarkemmin kohdassa Muut riskit.

Varmalla on yksi toimipiste, yksinkertainen konsernirakenne, lakisäateiset tuotteet, liikevaihtoon nähden alhainen henkilöstömäärä sekä sijoitusvolyyymiin nähden alhainen tapahtumamäärä. Varmassa riskejä analysoidaan sekä alhaalta ylös että ylhäältä alas -periaatteilla sen varmistamiseksi, että yhtiön riskit tulevat kattavasti huomioituiksi eri näkökulmista.

Vakuutusriskit

Työeläkejärjestelmä on Työntekijän eläkelain (TyEL) osalta osittain rahastoiva. Vuosittain maksettavista eläkkeistä on ennalta rahastoitua osaa keskimäärin noin viidennes ja loppuosa tasausosaa, joka kustannetaan vuosittain kerättävällä vakuutusmaksulla. Eläkkeen rahoitoidut osat ovat yksittäisten eläkelaitosten vastuulla ja tasausosat eläkelaitosten yhteisellä vastuulla.

Eläkelaitosten yhteisellä vastuulla olevan vakuutusliikkeen puskurina toimii vastuuvelkaan sisältyvä tasausvastuu. Työeläkejärjestelmän tasolla tasausvastuun arvioidaan vastaavan suuruudeltaan lähes 80 % seuraavan vuoden tasauseläkemenosta, mutta näköpiirissä on sen suhteellisen nopea pieneneminen. Tasausjärjestelmä eliminoi ne vaikutukset, jotka aiheutuvat eri eläkelaitoksissa vakuutettujen työntekijöiden lukumäärän ja ikärakenteen erilaisesta kehityksestä. Näin eläkkeiden tasausosien kustantamisesta ei aiheudu riskejä yksittäiselle eläkelaitokselle.

Yrittäjän eläkelain (YEL:n) mukaiset peruseläkkeet rahoitetaan kokonaan jakojärjestelmän mukaisesti vuosittain kerätyillä vakuutusmaksuilla ja valtion osuudella eikä niistä aiheudu riskiä yksittäiselle eläkelaitokselle.

Työeläketurvan taso on etuusperusteinen eikä se siten perustu suoraan rahastoitujen eläkevarojen tuottoon. Työeläke-etuudet on turvattu vakuutetuille ja eläkkeensaajille kaikkia työeläkelaitoksia koskevalla lakisäateisellä konkurssiyhteisvastuulla. Eläketurvan kustannuksista vastaavat työnantajat ja työntekijät yhteisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain työeläkeyhtiöille yhteiset vakuutusmaksun ja vastuuvelan laskentaa koskevat laskuperusteet. Laskuperusteisiin sisäl-

tyvät muun muassa vastuuvelan laskennassa käytettävät vakuutusmatemaattiset oletukset kuten kuolevuus ja työkyvyttömyyden alkaminen. TyEL:n mukaan laskuperusteet on mitoitettava turvaavasti, ja vastuuvelan perusteiden osoittautuessa kaikilla työeläkelaitoksilla riittämättömiksi voidaan vastuuvelan täydentämiseen käyttää tasausjärjestelmää.

Varman vakuutusliikkeen riskit liittyvät kerättyjen vakuutusmaksujen ja niistä kertyneen vastuuvelan riittävyyteen suhteessa yhtiön vastuulla oleviin eläkkeisiin. Koska yhteisiä laskuperusteita voidaan muuttaa vuosittain ja tasausjärjestelmä toimii puskurina kaikkia työeläkelaitoksia koskevien vakuutusriskien suhteen, jää yksittäisen eläkelaitoksen riskiksi näiltä osin poikkeaminen eläkejärjestelmän keskiarvosta. Vakuutusriskit kannetaan vakavaraisuuspääomaan kuuluvalla osittamattomalla lisävakuutusvastuulla ja ne otetaan huomioon myös vakavaraisuusrajan laskennassa.

Vastuuvelka lasketaan henkilö- ja vakuustustasolla tilivuoden jälkeen vuosilaskennassa työntajien toimitettua tarvittavat ansio-tiedot. Eläketurvakeskus tekee tasausjärjestelmän vuotuisen selvittelyn vasta tilivuoden jälkeisenä syksynä, jolloin loputkin vastuuvelan osat voidaan laskea. Tilinpäätöksessä vastuuvelka lasketaan arviokaavoin. Vuoden 2019 alusta lukien vastuuvelan laskentaan tarvittavat tiedot saadaan kansallisesta tulorekisteristä. Tämä ajantasaistaa vastuuvelan laskentaa ja poistaa tarpeen erillisille vuosilaskennoille.

Taulukossa on kuvattu Varman arviokaavoin laskettu vastuuvelan rakenne 31.12.2018.

Varmassa vakuutettujen työntekijöiden ikärakenne tai työntajien koko- tai toimialarakenne eivät poikkea merkittävästi työeläkelaitosten keskimääräisestä. Varmalla ei siten ole juurikaan poikkeavaan vakuutuskantaan liittyvää riskiä.

Vakuutusliikkeen riskienhallinnassa käytetään vakuusteknisiä analyysejä. Vakuutusriskejä analysoidaan muun muassa riskiperusteanalyyseillä (kuolevuus, työkyvyttömyysintensiteetti), tilinpäätös- ja liikutulosanalyyseillä (vakuustekniikka, vastuunjako) sekä muun muassa maksutappioiden ja työkyvyttömyyseläkemenon tilastoinnilla.

Vastuuvelka 31.12.2018

	Milj. €	%
TyEL-perusvakuutus		
Vakuutusmaksuvastuu		
Vastaisten eläkkeiden vastuu	17 320,2	47,4 %
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 485,9	4,1 %
Ositettu lisävakuutusvastuu	154,0	0,4 %
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-255,3	-0,7 %
Vakuutusmaksuvastuu yhteensä	18 704,8	51,2 %
Korvausvastuu		
Alkaneiden eläkkeiden vastuu	17 321,7	47,4 %
Korvausvastuu yhteensä	17 321,7	47,4 %
TyEL-perusvakuutus yhteensä	36 026,5	98,6 %
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus yhteensä	476,9	1,3 %
YEL-perusvakuutus yhteensä	18,0	0,0 %
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus yhteensä	0,0	0,0 %
Vastuuvelka yhteensä	36 521,4	100,0 %

Tilinpäätöstä laadittaessa varsinkin vakuutettujen palkkasumma-arvio voi poiketa lopullisesta. Tämä heijastuu yhtiön maksutuloon ja vastuuvelan suuruuteen, mutta ei vaikuta juuri yhtiön tulokseen.

Vastuuvelkaan ja sen katteeseen sisältyviin riskeihin eli vakuutus- ja sijoitusriskeihin varaudutaan vakavaraisuuspääomalla. Vakavaraisuuspääoman määrää seurataan suhteessa vastuuvelkaan ja sijoitusjakauman perusteella laskettuun vakavaraisuusrajan. Vakavaraisuusrajan laskennassa huomioidaan myös vakuutusriski. Vakavaraisuuspääomalla varaudutaan siis erityisesti vuosiin, joina

vastuuvelan katteena oleville varoille saatava tuotto alittaa vastuuvelalle hyvitetävän koron.

Osa vastuuvelalle hyvitetävästä korosta määräytyy eläkelaitosten toteutuneiden osaketuottojen perusteella jälkikäteen. Tähän osuuteen, joka oli vuoden 2017 ajan 15 % ja on 1.1.2018 lähtien 20 %, liittyvää riskiä kannetaan työeläkejärjestelmätasolla osaketuottosidonnaisella lisävakuutusvastuulla, jonka koko voi vaihdella välillä -20 –+1 % vastuuvelasta. Yksittäinen eläkelaitos kantaa riskin vakavaraisuuspääomallaan siltä osin kuin sen osaketuotot eroavat keskimääräisestä. Tätä keskimääräistä osaketuottoa laskettaessa rajoitetaan suurimpien eläkelaitosten paino-osuutta.

Sijoitusriskit

Sijoitusriskien määritelmästä

Varman sijoitusriskejä kuvataan seuraavasti.

Markkinariskillä tarkoitetaan sijoituskohteiden arvon heilahtelua. Markkinariskeistä suurin on osakkeiden markkinariski. Muita markkinariskejä ovat korkoriski, valuuttariski ja kiinteistöjen arvonmuutosriski. Korkoriski voi toteutua hintariskinä tai pääoman takaisinmaksun ennenaikaisena uudelleensijoitusriskinä.

Inflaatoriskillä tarkoitetaan omaisuuden reaaliarvon tai -tuoton alenemista.

Luottoriskillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu vastapuolen kyvyttömyydestä vastata sitoumuksestaan.

Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan kassavirran toteutumista erisuuruisena kuin on odotettu. Riskin muodostavat myös sijoituk-

set, jotka eivät ole joko lainkaan tai vain huomattavalla tappiolla rahaksi muutettavissa.

Keskittymäriskillä tarkoitetaan markkina-, luotto- ja likviditeettiriskin lisääntymistä salkun riittämättömän hajautuksen vaikutuksesta.

Malliriskillä tarkoitetaan riskimittauksiin liittyviä riskejä. Mittauksessa joudutaan tekemään laskentamenetelmistä sekä laskenta-aineistosta oletuksia ja yksinkertaistuksia, jotka voivat poiketa todellisuudesta. Myös sijoitusten arvonmääritykseen voi liittyä riskejä ja osittain sijoitusten arvot ovat saatavissa viiveellä.

Sijoitusten riskienhallinnan yleiset periaatteet

Sijoitusten riskienhallintaan kuuluu hyväksytävän riskitason määrittely eri sijoituslajeille hallituksen vahvistamissa puitteissa, riskien jatkuva mittaaminen valituilla menetelmillä, hyväksyttävään tasoon vertailu ja raportointi. Riskienhallintaan kuuluu myös sijoitusportfolion sopeuttaminen oikean riski- ja tuotto-suhteen ylläpitämiseksi. Vastuuvelan luonne ja sen tuottovaatimus otetaan huomioon sijoitusten aikajänteen ja rahaksi muutettavuuden suunnittelussa.

Hallituksen vahvistamassa sijoitussuunnitelmassa määritellään muun muassa:

- sijoituksille asetettavat yleiset turvaavuustavoitteet,
- sijoitustoiminnan suuntaamisen yleiset periaatteet,
- sijoitusten tuotto-, hajautus- ja likviditeettitavoitteet,
- johdannaissopimusten käyttämistä koskevat perusteet sekä
- valuuttaliikkeen järjestämisen periaatteet.

Hallitus arvioi vähintään kerran vuodessa yhtiön toimintaympäristön tilan ja kehitysnäkymät sekä yhtiön sijoituksiin sisältyvät riskit arvonmuutoksen, odotetun tuoton, turvaavuuden ja valuuttaliikkeen suhteen. Lisäksi hallitus arvioi vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitusten tuoton ja likvidisyyden sekä valuuttaliikkeen suhteen. Myös yhtiön riskinkantokyky lyhyellä ja pitkällä aikavälillä mukaan lukien arvioidaan hallituksessa vähintään kerran vuodessa.

Hallituksen vahvistamassa sijoitussuunnitelmassa määritelty sijoitussalkun perusalokaatio määrittää perustason sijoitussalkun kokonaisriskille. Sijoitussalkku voi poiketa perusalokaatiosta sijoitussuunnitelmassa erikseen määriteltyjen allokatorajojen puitteissa.

Sijoitusten tuotto-odotus pyritään maksimoimaan valitulla kokonaisriskitasolla, jolloin sijoitukset ovat mahdollisimman tuottavia siinä määrin kuin yhtiön riskinkantokyky sallii. Sijoitussalkun toteutuneita markkinariskejä sekä sijoitustoiminnan tuottoja seurataan ja raportoidaan säännöllisesti sijoitustoiminnon sisällä.

Lisäksi otetaan huomioon sijoitusten suuntaamisen yhteiskuntavastuulliset, omistajaohjauksen sekä vastuullisen sijoittamisen periaatteet, joissa otamme huomioon ympäristöön, yhteiskuntaan ja sosiaalisiin asioihin sekä hallintotapaan liittyvät olennaiset tekijät sijoituspäätöksissä.

Varman sijoituskannan riskirakenteesta

Varman sijoituskannan rakenne omaisuusluokittain sekä eri omaisuusluokkien tuotot vuodelta 2018 on esitetty liitetiedoissa.

Noteeratut osakesijoitukset jakautuivat alueellisesti seuraavasti:

	Riski- jakauma 31.12.2018 milj. €	%	Riski- jakauma 31.12.2017 milj. €	%
Amerikkalaiset osakkeet	3 246	23,7	6 019	35,9
Eurooppalaiset osakkeet	2 545	18,6	3 306	19,7
Muiden alueiden osakkeet	2 549	18,6	2 212	13,2
Suomalaiset osakkeet	5 373	39,2	5 216	31,1
Noteeratut osakkeet	13 713	100,0	16 753	100,0

Suorat kiinteistösijoitukset jakautuivat käyttötarkoituksittain seuraavasti:

	Riski- jakauma 31.12.2018 milj. €	%	Riski- jakauma 31.12.2017 milj. €	%
Asunto	821	28,4	778	27,8
Liiketila	547	18,9	548	19,6
Muu toimitila	436	15,0	398	14,2
Teollisuus ja varasto	124	4,3	128	4,6
Toimisto	967	33,4	945	33,8
Suorat kiinteistösijoitukset	2 895	100,0	2 797	100,0

Toimitilakannan vajaakäyttöaste oli 5,3 (7,0) %.

Joukkovelkakirjalainat jakautuivat luottoluokittain seuraavasti:

	Perusjakauma (pl. johdannaiset) 31.12.2018 milj. €		Perusjakauma (pl. johdannaiset) 31.12.2017 milj. €	
		%		%
AAA	363	3,4	340	3,4
AA	1 691	15,9	1 891	18,9
A	1 661	15,6	1 364	13,7
BBB+ – BBB-	2 697	25,4	3 088	30,9
BB+ tai huonompi	3 082	29,0	2 638	26,4
Ei luokiteltu	1 125	10,6	662	6,6
	10 619	100,0	9 981	100,0

Lainakanta vakuuksittain käy ilmi liitetietojen kohdasta Lainasaamiset.

Varmalla on valuuttamääräisiä sijoituksia 24 835 (25 344) miljoonaa euroa, mikä on 56 (56) % sijoituksista. Sijoituksiin liittyvä valuuttariski on osin suojattu valuuttajohdannaisilla. Avoin valuuttapositio 31.12.2018 oli 10 497 (12 865) miljoonaa euroa.

Varman suurin yksittäinen yritysrisikopositio on Sampo Oyj:ssä, tilinpäätöshetken markkina-arvoltaan 876 (1 395) miljoonaa euroa.

Alla oleva taulukko kuvaa, miten tilinpäätöksen tuotto ja vakavaraisuusluvut muuttuisivat osakekurssien ja kiinteistöjen arvojen laskiessa ja korkotason noustessa:

	Arvo 31.12.2018	Vaikutus Osakekurssit -30 %	Vaikutus Korkotaso +1 %-yksikkö	Vaikutus Kiinteistöjen arvo -10 %
Vakavaraisuuspääoma, milj. €	9 619	5 522	9 233	9 232
% vastuuvälästä	127,5	116,8	126,4	126,4
suhteessa vakavaraisuusrajaan	1,6-kert.	1,2-kert.	1,6-kert.	1,6-kert.
Sijoitusten tuotto, % 1.1. – 31.12.2018	-2,0	-15,5	-2,8	-2,8

Vakavaraisuusrajan laskentaan liittyen hallitus päättää välillisten sijoituksen riskien huomioon ottamista koskevat perusteet, riskiluokan 18 käyttämistä koskevat perusteet sekä korko- ja luottomarginaaliriskille altistuneiden sijoitusten duraation laskemista koskevat perusteet.

Sijoitusriskien mittaamisesta ja rajoittamisesta

Sijoitusten, pääasiassa osakkeiden, markkinariski muodostaa suurimman tulokseen ja vakavaraisuuteen kohdistuvan riskin. Varman sijoitusten kokonaisriskiä mittaava VaR (Value-At-Risk) -luku oli vuoden 2018 lopussa 1 777 (1 218) miljoonaa euroa. Kyseinen luku tarkoittaa yhtiön sijoituskannan suurinta mahdollista markkina-arvon alenemista kuukauden aikana 97,5 %:n todennäköisyydellä. Ns. CVaR (Conditional Value at Risk) -luvulla tarkoitetaan vastaavasti VaR-luvun ylittävien tappioiden odotusarvoa, ja sen suuruus oli 2 120 (1 453) miljoonaa euroa.

Sijoitusten yleisestä turvaavuudesta huolehditaan rajoittamalla sijoitussalkun tuoton vaihtelusta aiheutuvaa kokonaisriskiä riskinkantokyvyn puitteisiin. Sijoitusten kokonaisriskiä suhteessa riskinkantokyvyn dynaamisesti rajataan sijoitussuunnitelmassa määritellyn sisäisen riskimittarin avulla, jolla määritetään riskienhallinnallinen maksimipaino noteeratuille osakkeille. Maksimiriskitason määrittämisellä pyritään varmistamaan yhtiön häiriötön toiminta myös pääomamarkkinashokkien jälkeen. Lisäksi sijoitukset hajautetaan hajautustavoitteiden mukaisesti.

Enimmäisriskitaso mitoitetaan siten, että noteerattuihin osakesijoituksiin sekä osaan hedgerahastosijoituksista kohdistuvan 25 %:n arvonnalkun jälkeen vakavaraisuuspääoma on vähintään VaRin verran vähimmäispääomavaatimusta (= 1/3 vakavaraisuusraja) korkeammalla ja kuitenkin aina vähintään vakavaraisuusrajalalla.

Sijoitusten erilaiset enimmäisrajat esitetään erillisinä riskirajoina sijoitussuunnitelmassa. Sijoitussalkun hajauttaminen perustuu omaisuusluokkien tuottokorrelaatiot huomioivaan allokontiiniin.

Sijoitusriskejä pienennetään ja eliminoidaan muun muassa:

- hajauttamalla sijoituksia omaisuusluokittain ja kohteittain,
- sijoituskantaa ja -kohteita analysoimalla,
- riskikeskittymiä välttämällä,
- rajoittamalla noteeraamattomien arvopaperien määrää,
- turvaavalla vakuuspolitiikalla,
- varovaisella arvostuskäytännöllä,
- varoja ja vastuita yhteen sovittamalla,
- johdannaisien käytöllä,
- riittävällä ja oikea-aikaisesti toimivalla valvonta- ja seurantajärjestelmällä sekä
- vastapuoliriskejä minimoimalla.

Sijoitussuunnitelmassa määriteltyjä riskirajoja ja päätösvaltuuksia seurataan säännöllisesti. Lisäksi seurataan sijoitusmarkkinoita koskevien analyysien ohella muun muassa sijoitusten duraatiota, luottoluokitusta ja likvidiyyttä. Kiinteistöjen osalta kiinnitetään huomiota muun muassa teknisiin ja sijainnillisiin riskeihin.

Uudet sijoitusinstrumentit, jotka tuotto- ja riskiprofiililtaan poikkeavat olennaisesti yhtiön nykyiseen salkkuun kuuluvista instrumenteista, käsitellään sijoitustoimikunnassa ja ne esitellään myös hallitukselle ennen käyttöönottoa.

Johdannaissopimusten käyttämistä koskevat periaatteet

Seuraavassa on kuvattu Varman johdannaissopimusten käyttämisessä sovellettavia periaatteita ja johdannaisten riskienhallintastrategia. Hallitus päättää johdannaissopimusten käyttämistä koskevat perusteet. Sijoitussalkussa johdannaissopimukset rinnastetaan niiden alla oleviin instrumentteihin ja kohdennetaan kyseiselle omaisuuslajille. Omaisuuslajikohtai-

sia limiittejä tarkastellaan kokonaispositiolle, käteisinstrumentit ja johdannaisinstrumentit yhdessä. Käteisinstrumenttien ja johdannais-sopimusten arvonmuutosriski yhteismitallistetaan muuntamalla johdannaisopimukset pääsääntöisesti deltakorjatuiksi riskipositioiksi.

Johdannaisten keskeisimmät käyttö-tarkoitukset ovat:

- valuuttasuojaus
- sijoitussalkun kokonaisriskien hallinta
- osakeriskin lisääminen tai vähentäminen indeksijohdannaisilla
- korkosalkun korkoriskin (duraation) vähentäminen tai lisääminen korkofutuureille tai koronvaihto-sopimuksilla
- korkosalkun luottoriskin hallinta käyttämällä luottoriskijohdannaisia
- hyödyke- ja faktorisijoitukset toteutetaan pääsääntöisesti johdannaisinstrumenteilla.

Johdannaisopimukset jaetaan riskienhallinnallisesti riskiä pienentäviin ja muihin kuin riskiä pienentäviin johdannaisiin. Sijoitusorganisaation johdannaisten käyttövaltuudet on määritelty sijoitussuunnitelmassa. Ne on määritelty euromääräisesti sopimustyypeittäin ja kohde-etuuskittain erikseen riskiä pienentäville ja muille johdannaisille.

Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan

- joko yhtiön sisäisten prosessien tai yllättävien ulkoisten tapahtumien aiheuttaman virheellisen toiminnan tuottamaa tappionvaaraa,
- toiminnan jatkuvuuden vaarantumista tai
- yhtiön kohdistuvan luottamuksen vähenemistä.

Operatiiviset riskit liittyvät yleensä prosesseihin ja menettelytapoihin, tietojärjestelmiin, väärinkäytösten mahdollisuuteen, omaisuuden vahingoittumiseen sekä henkilöstön osaamiseen.

Yhtiössä pyritään toimimaan siten, että valvontajärjestelmissä ei olisi puutteita, jotka tekisivät mahdollisiksi tahattomat tai tahalliset virheet tai väärinkäytökset liittyen muun muassa vakuutus- tai korvauskäsittelyyn, sijoitustoimintaan, raportointiin, maksutapahtumiin, rekisteritietoihin, tietojenkäsittelyyn, työnjakoihin, yhteistyötahojen toimintaan tai dokumentaatioon.

Operatiiviset riskit kartoitetaan säännöllisesti. Tunnistettujen riskien vaikutusten merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä arvioidaan riskikohtaisesti ja riskit kytketään strategiaan tavoitteisiin ja prosesseihin. Tunnistetuista riskeistä muodostetaan riskikartta, jossa riskit jaetaan luokkiin harkinnan perusteella sen mukaisesti, kuinka vakavasti ne toteutessaan uhkaavat Varman menestystekijöiden ja hallituksen vahvistamien tavoitteiden saavuttamista. Riskien vaikutusten kokonaisvaltainen harkinta ja toimenpiteistä päättäminen tapahtuu Varman normaalin suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmän mukaisesti. Toiminnoille, joihin kohdistuu merkittäviä riskejä, laaditaan linjajohdon harkinnan mukaisesti jatkuvuus-suunnitelma.

Muut riskit

Työeläkejärjestelmä perustuu Suomessa tehdyn työn vakuuttamiseen. Suomen talouden tila on voimakkaamman kasvun jälkeen siirtymässä hitaamman kasvun kauteen. Kokonaiskysynnän arvioidaan heikentyvän.

Talouden elpyminen on heijastunut myös työllisyyden paranemisena. Työmarkkinoilla on

kuitenkin edelleen merkittäviä kohtaantongelmia, joista voi muodostua pullonkauloja hyvän työllisyyden ylläpitämiselle. Talouden vahva kausi ei vielä riittänyt korjaamaan julkisen talouden vajeita. Tämän merkitys korostuu lähivuosina, kun väestön ikääntyminen kasvat-
taa eläke- ja hoivamenoja.

Vuoden 2017 alusta toteutetun eläkeuudistuksen tavoitteena on pidentää työuria ja vahvistaa eläkejärjestelmän taloudellista ja sosiaalista kestävyttä. Eläkeuudistuksella kurotaan umpeen myös julkisen talouden kestävyysvajetta. Tämä edellyttää, että työurat pitenevät. Uudistuksesta saadut kokemukset ovat olleet positiivisia.

Globaalin talouden pitkään jatkunut kasvu näytti taittuvan vuoden 2018 loppupuolella ja ennusteet talouden kehityksestä ovat muuttuneet varovaisemmiksi. Vuoden 2018 loppu oli pääomamarkkinoilla rauhaton, ja uutta suuntaa on haettu markkinoiden reagoidessa niin keskuspankkien rahapolitiikan muutoksiin, kansainvälisen kaupan jännitteisiin kuin Britannian EU-jäsenyyteen liittyviin kysymyksiin. Varman vahva osaaminen sijoitusvarallisuuden huolellisessa hajauttamisessa ja sijoitusriskien hallinnassa ovat kilpailuetuja haastavassa kilpailuympäristössä.

Muiden riskien hallinnassa Varma toimii hyvässä yhteistyössä sidosryhmiensä ja alan muiden toimijoiden kanssa ja kehittää prosessejaan siten, että sillä on valmiudet reagoida ajoissa mahdollisiin työeläkejärjestelmää koskeviin muutoksiin toiminnassaan.

Varman varautuminen häiriötiloihin ja poikkeusoloihin

Työeläkeyhtiöillä on lakisäätäinen velvollisuus varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriö-

tön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Kansallisen turvallisuusstrategian mukaan muun muassa eläke- ja arvo-osuusjärjestelmät on määritelty turvattavien toimintojen joukkoon.

Eläkkeiden maksamiseen ja rahoittamiseen liittyviä keskeisiä uhkamalleja ja niihin sisältyviä erityistilanteita ovat muun muassa verkottuneen toimintatavan edellyttämän infrastruktuurin, väestön terveyden ja toimeentuloturvan tai taloudellisen toimintakyvyn vakava häiriintyminen. Eläketurvan hajautetusta hoitamisesta johtuen työeläkejärjestelmässä on paljon yhteistyötä, mihin liittyy keskinäisen riippuvuuden ja haavoittuvuuden lisääntymistä. Tietotekniikka- ja pankkipalvelujen kansainvälistyminen asettaa haasteita varautumistoiminnalle.

Varautumistoiminnalla turvataan kriittiset toiminnot poikkeusoloissa ja normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa. Varman tavoitteena on myös poikkeusoloissa tai niiden uhatessa täyttää lakeihin ja sopimuksiin perustuvat velvoitteensa mahdollisimman kattavasti ja pitkään. Ensisijaisesti turvataan kansalaisten toimeentuloturvaan liittyvät palvelut yhteistyössä muiden toimijoiden, pankkien, viranomaisten ja huoltovarmuusorganisaation kanssa.

Varmalla on tietotekniikan häiriötilanteisiin liittyvä toipumissuunnitelma ja hallituksen hyväksymä varautumissuunnitelma, jota täydentävät toimintojen laatimat yksityiskohtaiset suunnitelmat. Varautumista koordinoi valmiusryhmä, johon kuuluvat keskeisten toimintojen esimiehet.

Valmiusryhmä vastaa varautumissuunnitelman valmistelusta ja sen jäsenet häiriötilanteisiin ja varautumissuunnitelmaan liittyvien muiden suunnitelmien (mm. toipumissuunnitelma, turvallisuus- ja pelastussuunnitelma,

suojaväistösuunnitelma) ja ohjeiden laatimisesta ja ylläpidosta, häiriötilanteiden hoidosta, varautumistoimenpiteistä, varajärjestelmien rakentamisesta, ylläpidosta ja niiden testaamisesta sekä toimialan harjoitusten kokemusten huomioon ottamisesta yhtiön toiminnassa. Valmiusryhmän jäsenet huolehtivat oman vastualueensa osalta poikkeusolojen toiminnan suunnittelusta, varajärjestelmien rakentamisesta ja niiden testaamisesta, ajantasaisten tietojen käyttöön saamisesta ja tietojen säilymisen varmistamisesta.

Poikkeusoloissa merkittäviä riskejä ovat muun muassa:

1. eläkkeiden maksaminen vaarantuu
2. eläkkeiden rahoitus ja likviditeetin hallinta vaikeutuu
3. poikkeusolojen prosessien käyttöönotto ei tapahdu riittävän nopeasti
4. pankkien järjestelmät, sijoitusten kaupankäyntijärjestelmät tai muu yhteiskunnan infrastruktuuri eivät toimi
5. työeläkealan järjestelmät, tietoliikenneyhteydet tai koordinaatio alan sisällä eivät toimi
6. omalla vastuulla olevien sovellusten tai verkon toimimattomuus, palvelutuotannon pysähtyminen
7. vastapuoliriskit ja sopimusten pätemättömyys poikkeusoloissa sekä
8. kriisin alkuketken tietojen käyttöön saamiseen liittyvät riskit.

Varma osallistuu toimintaharjoituksiin yhdessä muiden eläkelaitosten, vakuutusyhtiöiden, pankkien ja finanssialan toimijoiden kanssa.

Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus toimii sisäisen tarkastuksen ammattistandardeissa määriteltyjen periaatteiden mukaisesti. Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- ja konsultointitoimintaa, jonka tarkoitus on tukea organisaation tavoitteiden saavuttamista tuottamalla riskienhallinnan ja muun sisäisen valvonnan tilaa koskevia arvioita ja kehitysehdotuksia. Sisäisen tarkastuksen organisaatioasema, tehtäväalueet, vastuu ja toimivalta on määritelty hallituksen hyväksymässä toimintaohjeessa. Tarkastuskohteet määritellään vuosittain laadittavassa tarkastussuunnitelmassa, joka johtoryhmän ja tarkastusvaliokunnan käsittelyn jälkeen hyväksytään hallituksessa. Tarkastushavainnot raportoidaan yhtiön johdolle, tarkastusvaliokunnalle ja hallitukselle. Sisäinen tarkastus on hallinnollisesti organisoitu toimitusjohtajan alaisuuteen.

Viranomaisvalvonta

Lakien ja asetusten ohella Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet sääntelevät Varman toimintaa. Finanssivalvonnalle toimitetaan säännöllisesti sekä pyydettyä viranomaisen haluamia tietoja ja selvityksiä. Valvontaviranomainen suorittaa tehtävänsä mukaisia tarkastuksia muun muassa hallintoon, vakavaraisuuteen, sijoitustoimintaan ja operatiivisiin riskeihin liittyen.

TUNNUSLUVUT JA ANALYYSIT

33. Tiivistelmä

31.12., milj. €	2018	2017	2016	2015	2014
Vakuutusmaksutulo, milj. €	5 118,0	4 867,4	4 675,1	4 576,4	4 343,6
Maksetut eläkkeet ja muut korvaukset, milj. € ¹⁾	5 404,1	5 247,8	5 004,7	4 834,6	4 660,7
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo-in, milj. €	-902,2	3 342,7	1 952,7	1 681,8	2 699,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle, %	-2,0	7,8	4,7	4,2	7,1
Liikevaihto, milj. €	5 383,2	8 707,7	6 793,2	4 748,5	5 480,0
Kokonaisliikekulut, milj. €	124,8	129,3	137,9	144,6	142,0
Kokonaisliikekulut, % liikevaihdosta	2,3	1,5	2,0	3,0	2,6
Hoitokustannusosalla katetut liikekulut (% TyEL-palkka- ja YEL-työtulosummasta)	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
Kokonaistulos, milj. €	-1 741,0	1 523,8	456,9	-163,6	1 223,0
Vastuovelka, milj. €	36 521,4	36 696,2	33 501,3	31 865,6	32 069,7
Vakavaraisuuspääoma, milj. € ²⁾	9 618,6	11 534,4	10 199,5	9 956,1	10 252,5
suhteessa vakavaraisuusrajaan	1,6	1,7	1,9	1,9	2,2
Eläkevarat, milj. € ³⁾	44 636,0	45 947,7	43 127,2	41 628,5	40 297,5
% vastuuvelasta ³⁾	127,5	133,5	130,9	131,4	134,0
Siirto asiakashyvityksiin (% TyEL-palkkasummasta ⁴⁾)	0,75	0,83	0,64	0,63	0,66
TyEL-palkkasumma, milj. €	20 384,8	19 366,7	18 834,8	18 367,4	17 826,9
YEL-työtulosumma, milj. €	797,0	802,0	830,6	870,8	894,4
TyEL-vakuutuksia ⁵⁾	26 030	25 575	26 120	27 150	27 200
TyEL-vakuutettuja	523 270	501 320	493 890	486 960	488 200
YEL-vakuutuksia	36 700	35 900	36 000	37 380	38 940
Eläkkeensaajia	343 400	342 600	340 100	337 100	334 500

¹⁾ Tuloslaskelman maksetut korvaukset ilman korvaustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokuluja

²⁾ Laskettuna kunakin ajankohtana voimassa olleiden säädösten mukaisesti (vastaava periaate koskee myös muita vakavaraisuustunnuslukuja)

³⁾ STM:n asetuksen (614/2008) 11 §:n 10. kohdan mukainen vastuuvélka + vakavaraisuuspääoma 2016 asti vastuuvélka + arvostuserot

⁴⁾ Ilmoitetaan kahden desimaalin tarkkuudella

⁵⁾ Vakuutus-sopimusten tehneiden työnantajien vakuutukset

34. Tulosanalyysi

31.12., milj. €	2018	2017	2016	2015	2014
Tuloksen synty					
Vakuutusliikkeen tulos ¹⁾	22,9	33,8	-37,8	22,9	64,1
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo-in	-1 815,7	1 453,2	441,5	-220,0	1 125,6
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo-in ²⁾	-902,3	3 342,7	1 952,7	1 681,9	2 699,0
- Vastuuvélan tuottovaatimus	-913,4	-1 889,5	-1 511,2	-1 901,9	-1 573,4
Hoitokustannustulos ³⁾	55,9	44,7	39,0	36,1	33,4
Muu tulos	-4,1	-7,9	14,3	-2,6	-0,1
Kokonaistulos	-1 741,0	1 523,8	456,9	-163,6	1 223,0
Tuloksen käyttö					
Vakavaraisuuden muutokseen	-1 894,0	1 362,8	335,3	-278,6	1 106,0
Vakavaraisuuspääomaan luettavan tasoitusmäärän muutokseen ⁴⁾	0,0	0,0	-38,5	22,9	61,9
Osittamattoman lisävakuutusvastuun muutokseen	-757,1	1 834,8	504,4	-1 843,6	-548,6
Arvostuserojen muutokseen	-1 143,7	-477,9	-136,9	1 535,1	1 586,8
Tilikauden voittoon	6,8	5,9	6,2	7,1	5,9
Tasoitusmäärän muutokseen ⁵⁾	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0
Siirtoon asiakashyvityksiin	153,0	161,0	121,0	115,0	117,0
Yhteensä	-1 741,0	1 523,8	456,9	-163,6	1 223,0

¹⁾ Vakuutusliikkeen tulos raportoidaan erillisessä liitteessä

²⁾ Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo-in raportoidaan erillisessä liitteessä

³⁾ Hoitokustannustulos raportoidaan erillisessä liitteessä

⁴⁾ Vuodesta 2018 alkaen koskee vain Eteraa

⁵⁾ Vuodesta 2018 alkaen koskee vain Eteraa

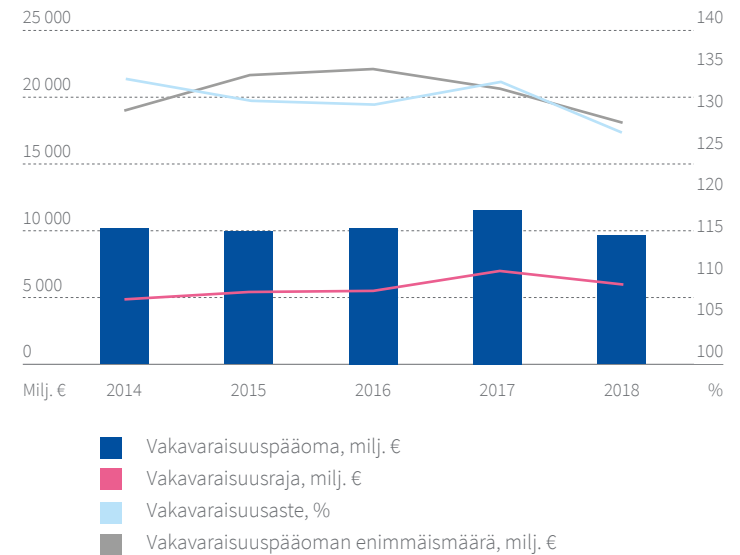
35. Vakavaraisuus

Vakavaraisuuspääoma ja sen rajat	2018	2017	2016	2015	2014
Vakavaraisuusraja, milj. €	5 973	6 820	5 455	5 348	4 750
Vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä, milj. €	17 918	20 459	21 819	21 393	19 001
Vakavaraisuuspääoma, milj. €	9 619	11 534	10 199	9 956	10 252
Vakavaraisuusaste, % ¹⁾	127,5	133,5	130,9	131,4	134,0
Vakavaraisuusasema, % ²⁾	1,6	1,7	1,9	1,9	2,2

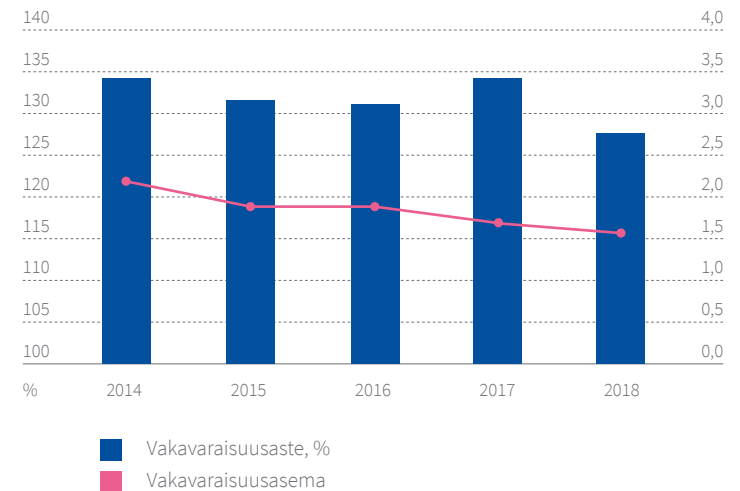
¹⁾ Eläkevarat suhteessa STM:n asetuksen (614/2008) 11 §:n 10 kohdan mukaiseen vastuuelkaan. Esitetään kaikki vuodet uudessa esitysmuodossa.

²⁾ Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakavaraisuusrajaan

Vakavaraisuuspääoma ja sen rajat

Vakavaraisuusasema

36. Sijoitusjakauma käyvin arvoin

	Perus- jakauma 2018 milj. €	%	Perus- jakauma 2017 milj. €	%	Riski- jakauma ⁸⁾ 2018 milj. €	% ¹⁰⁾	Riski- jakauma ⁸⁾ 2017 % ¹⁰⁾	Riski- jakauma ⁸⁾ 2016 % ¹⁰⁾	Riski- jakauma ⁸⁾ 2015 % ¹⁰⁾	Riski- jakauma ⁸⁾ 2014 % ¹⁰⁾
Korkosijoitukset yhteensä	13 522,1	30,7	13 480,7	29,7	10 568,3	24,0	27,7	42,2	29,7	32,1
Lainasaamiset ¹⁾	1 817,5	4,1	1 452,7	3,2	1 817,5	4,1	3,2	3,3	3,3	3,9
Joukkovelkakirjalainat	10 624,5	24,1	10 027,5	22,1	9 030,8	20,5	23,1	29,8	21,2	26,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ¹⁾²⁾	1 080,1	2,5	2 000,5	4,4	-279,9	-0,6	1,4	9,0	5,2	1,7
Osakesijoitukset yhteensä	17 915,8	40,7	20 426,6	45,0	18 221,8	41,4	45,6	43,2	44,7	40,8
Noteeratut osakkeet ³⁾	13 407,0	30,5	16 492,5	36,3	13 713,0	31,2	36,9	34,5	36,2	32,2
Pääomasijoitukset ⁴⁾	4 254,5	9,7	2 767,0	6,1	4 254,5	9,7	6,1	6,5	6,3	6,1
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	254,3	0,6	1 167,1	2,6	254,3	0,6	2,6	2,2	2,2	2,5
Kiinteistösijoitukset yhteensä	3 878,8	8,8	3 602,0	7,9	3 878,8	8,8	7,9	8,5	9,5	9,6
Suorat kiinteistösijoitukset	2 895,3	6,6	2 796,9	6,2	2 895,3	6,6	6,2	6,8	8,0	8,4
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	983,5	2,2	805,1	1,8	983,5	2,2	1,8	1,7	1,4	1,2
Muut sijoitukset	8 698,6	19,8	7 900,0	17,4	10 036,6	22,8	19,6	17,1	16,9	17,7
Hedgerahastosijoitukset ⁶⁾	8 703,4	19,8	7 886,4	17,4	8 703,4	19,8	17,4	16,8	16,1	16,8
Hyödykesijoitukset	-7,7	0,0	10,7	0,0	25,5	0,1	0,4	0,3	0,9	0,9
Muut sijoitukset ⁷⁾	2,9	0,0	2,9	0,0	1 307,7	3,0	1,9	0,0	-0,1	0,0
Sijoitukset yhteensä	44 015,2	100,0	45 409,4	100,0	42 705,4	97,0	100,8	111,0	100,8	100,2
Johdannaisten vaikutus ⁹⁾					1 309,8	3,0	-0,8	-11,0	-0,8	-0,2
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	44 015,2	100,0	45 409,4	100,0	44 015,2	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Jvk-salkun modifioitu duraatio	2,8									

¹⁾ Sisältää kertyneet korot²⁾ Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat³⁾ Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle⁴⁾ Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset⁵⁾ Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt⁶⁾ Sisältää kaikenlaiset hedgerahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta⁷⁾ Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin⁸⁾ Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti). Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia, tulee tästä antaa tietoa.⁹⁾ Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/- Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaamaan¹⁰⁾ Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

37. Sijoitustoiminnan tuottoerittely ja tulos

	Sijoitustoiminnan	Sitoutunut	Tuotto	Tuotto	Tuotto	Tuotto	Tuotto
	nettotuotot, markkina-arvot ⁸⁾	pääoma ⁹⁾	sitoutuneelle pääomalle	sitoutuneelle pääomalle	sitoutuneelle pääomalle	sitoutuneelle pääomalle	sitoutuneelle pääomalle
	2018	2018	2018	2017	2016	2015	2014
Tuotto €/ % sitoutuneelle pääomalle	milj. €	milj. €	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	-246,8	13 672,6	-1,8	3,7	4,2	-0,4	5,8
Lainasaamiset ¹⁾	59,2	1 602,4	3,7	2,2	4,2	2,4	2,6
Joukkovelkakirjalainat	-305,1	10 656,4	-2,9	5,4	5,3	-0,9	7,1
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ¹⁾²⁾	-0,9	1 413,8	-0,1	-1,9	-0,4	0,5	0,5
Osakesijoitukset yhteensä	-716,3	20 105,1	-3,6	11,4	6,4	8,8	9,1
Noteeratut osakkeet ³⁾	-1 343,7	16 239,5	-8,3	11,6	4,5	8,0	7,4
Pääomasijoitukset ⁴⁾	614,1	3 515,3	17,5	7,9	11,2	7,8	13,5
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	13,3	350,3	3,8	18,5	23,7	21,2	19,7
Kiinteistösijoitukset yhteensä	205,1	3 702,1	5,5	4,9	-0,9	3,3	3,8
Suorat kiinteistösijoitukset	109,7	2 799,7	3,9	2,9	-2,6	2,3	3,2
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	95,4	902,4	10,6	12,0	6,8	9,9	8,0
Muut sijoitukset	-113,4	8 211,4	-1,4	9,3	5,3	3,5	8,7
Hedgerahastosijoitukset ⁶⁾	127,6	8 138,8	1,6	8,5	5,6	3,9	7,8
Hyödykesijoitukset	-24,5	4,4					
Muut sijoitukset ⁷⁾	-216,5	68,1					
Sijoitukset yhteensä	-871,4	45 691,1	-1,9	7,8	4,8	4,3	7,2
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-30,9	16,8					
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	-902,3	45 707,8	-2,0	7,8	4,7	4,2	7,1

¹⁾ Sisältää kertyneet korot²⁾ Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat³⁾ Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle⁴⁾ Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset⁵⁾ Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt⁶⁾ Sisältää kaikenlaiset hedgerahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta⁷⁾ Sisältää ne erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin⁸⁾ Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos – kauden aikana tapahtuneet kassavirrat. Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta.⁹⁾ Sitoutunut pääoma = markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin/kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

38. Hoitokustannustulos

31.12., milj. €	2018	2017	2016	2015	2014
Vakuutusmaksun hoitokustannusosat	133,1	127,6	132,6	132,0	126,2
Korvausratkaisuista aiheutuvien liikekulujen kattamiseen käytettävissä olevat maksuosat	6,9	6,1	6,7	6,8	5,5
Muut tuotot	1,2	0,4	0,3	0,9	0,9
Hoitokustannustulo yhteensä	141,2	134,1	139,6	139,8	132,6
Toimintokohtaiset liikekulut ¹⁾	-85,4	-89,4	-100,6	-103,7	-99,1
Liikekulut yhteensä	-85,4	-89,4	-100,6	-103,7	-99,1
Hoitokustannustulos	55,9	44,7	39,0	36,1	33,4
Liikekulut % hoitokustannustulosta	60	67	72	74	75

¹⁾ Ilman sijoitustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan liikekuluja ja lakisääteisiä maksuja.

39. Työkyvyn ylläpitotoiminta

31.12., milj. €	2018	2017	2016	2015	2014
Vakuutusmaksutulo; työkyvyttömyysriskin hallintaosa	6,3	5,9	5,7	5,6	5,4
Korvauskuluihin kirjatut työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katetut kulut	6,3	5,9	5,7	6,1	6,5
Liikekuluihin kirjatut hoitokustannusosalla katetut työkyvyttömyysriskin hallitsemisesta aiheutuneet kulut ²⁾	0,1	4,6	8,2	11,1	7,9
Työkyvyn ylläpitotoiminnan hallintaosalla katetut kulut/ Työkyvyttömyysriskin hallintaosa, %	100,0	100,0	99,7	109,5	120,5

²⁾ Vuodesta 2016 lähtien ei sisällä yhtiöön työsuhteessa olevan oman henkilöstön työkyvyttömyysriskin hallintaan liittyviä henkilöstökuluja.

40. Vakuutusliikkeen tulos

31.12., milj. €	2018	2017	2016	2015	2014
Yhtiön omalla vastuulla olevien liikkeiden vakuutusmaksutulo	945,0	759,9	655,0	691,7	690,6
Omalla vastuulla olevien liikkeiden vastuuvelan korko	892,3	839,3	812,1	806,8	769,3
Vakuutusliikkeen tulo	1 837,3	1 599,2	1 467,1	1 498,4	1 459,9
Maksetut rahastoidut eläkkeet	1 227,7	1 137,2	1 087,4	1 023,5	968,6
Maksutappiot	14,1	10,4	18,5	16,3	16,4
Omalla vastuulla olevien liikkeiden vastuuvelan muutos	572,7	417,9	399,0	435,7	410,8
Korvausmeno yhteensä	1 814,4	1 565,4	1 504,9	1 475,5	1 395,8
Vakuutusliikkeen tulos	22,9	33,8	-37,8	22,9	64,1

HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN VOITON KÄSITTELYSTÄ

Jakokelpoisten varojen määrä liitetietojen mukaan	118 535 061,44 euroa
Hallitus esittää, että tilikauden voitosta	6 833 211,98 euroa
varmuusrahastoon (vapaa rahasto) siirretään	5 300 000,00 euroa
takuupääomalle maksetaan korkoa	656 773,85 euroa
voitto- ja tappiotilille jätetään	876 438,13 euroa

Helsingissä, 14. helmikuuta 2019

Jari Paasikivi, puheenjohtaja

Antti Palola	Kai Telanne	Riku Aalto
Eila Annala	Johanna Ikäheimo	Rolf Jansson
Ari Kaperi	Jyri Luomakoski	Petri Niemisvirta
Ilkka Oksala	Pekka Piispanen	Risto Murto, toimitusjohtaja

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Keskinäisen työeläkevakuutusyhtiö Varman yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Keskinäisen työeläkeyhtiö Varman (y-tunnus 0533297-9) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. – 31.12.2018. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta

ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitiilinpäätöksen liitetiedossa 8.

Käsityksemme mukaan olemme hankineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

Olemme täyttäneet kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa kuvatut velvollisuutemme tilinpäätöksen tilintarkastuksessa mukaan lukien näihin seikkoihin liittyvät velvoitteemme. Tämän mukaisesti suoritimme suunnittelemaamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat arviomme mukaisesti riskeihin, jotka voivat johtaa tilinpäätöksen olennaiseen virheellisyteen. Suorittamamme tilintarkastustoimen-

piteet, jotka kohdistuivat myös alla mainittuihin riskeihin, ovat olleet perustana oheista tilinpäätöstä koskevalle lausunnollemme.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolloja. Tähän on sisällytetty arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

MERKITTÄVÄ ARVIDUDUN OLENNAISEN VIRHEELLISYDEN RISKI

Kiinteistösijoitusten arvostus

Sijoitusten tilinpäätösarvostuksessa noudatetut periaatteet on kuvattu tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa ja sijoituksia tarkemmin kuvaavat liitetiedot 10-16 sekä 18-21.

Tilinpäätösperiaatteidensa mukaisesti Varma arvostaa kiinteistösijoitukset hankintameno, suunnitelman mukaisin poistoin vähennettyyn hankintamenoon tai näitä alempana käypään arvoon.

Tilinpäätöksessä noudatettujen arvostusperiaatteidensa lisäksi Varma raportoi osana tilinpäätöksen liitetietoja sijoitusten käyvät arvot sekä sijoitustoiminnan nettotuoton käyvin arvoin. Raportoidut käyvät arvot perustuvat mm. kiinteistösijoitusten osalta johdon määrittelemiін arvostusmalleihin. Arvostusmallien kautta laadittuihin arvostuksiin liittyy johdon harkintaa ja arvionvaraisuutta, koska ne sisältävät mm. tulevaisuuteen ulottuvia markkinoita ja taloutta koskeviin oletuksia. Muutokset yksittäisissä oletuksissa voivat vaikuttaa olennaisesti kiinteistösijoituksen käypään arvoon.

MITEN SEIKKAA KÄSITELTIIN TILINTARKASTUKSESSA

Suorittamiimme tarkastustoimenpiteisiin kuuluivat mm. seuraavat:

- Arvioimme Varman käyvien arvojen määrittämisessä yleisesti noudattamien arvostusmenetelmien asianmukaisuutta.
- Testasimme kontrolleja, jotka varmentavat kiinteistösijoitusten osalta arvostusmalleissa käytettävien keskeisten lähtötietojen asianmukaisuuden.
- Tarkastimme johdon laatimien arvostusmallien laskennan asianmukaisuutta sekä vertasimme arvostusmalleihin sisältyviä keskeisiä oletuksia riippumattomista lähteistä hankkimiiimme tietoihin.
- Arvioimme johdon laatimien arvioiden varmentamisessa käytetyn ulkopuolisen kiinteistöarvioitsijan asiantuntemusta ja objektiivisuutta.
- Lisäksi arvioimme sijoituksista annettujen liitetietojen asianmukaisuutta.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheu-

tua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnitteleme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta

sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettyihin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liike-

toimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä.

Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 15.3.2018 alkaen.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimituskertomuksen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheel-

listä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimituskertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimituskertomus on laadittu toimituskertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimituskertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Yhtiökokouksen toimeksiannosta annettavat lausumat

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käsittelystä on vakuutusyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä, 28. helmikuuta 2019

Antti Suominen
KHT

Robert Söderlund
KHT

VARMA

www.varma.fi/vuosikertomus